

ΝΙΑΟΥΣΤΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΣΥΛΛΟΓΟΥ
ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ
ΝΑΟΥΣΗΣ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΤΟΣ ΠΑΙΔΙΟΥ

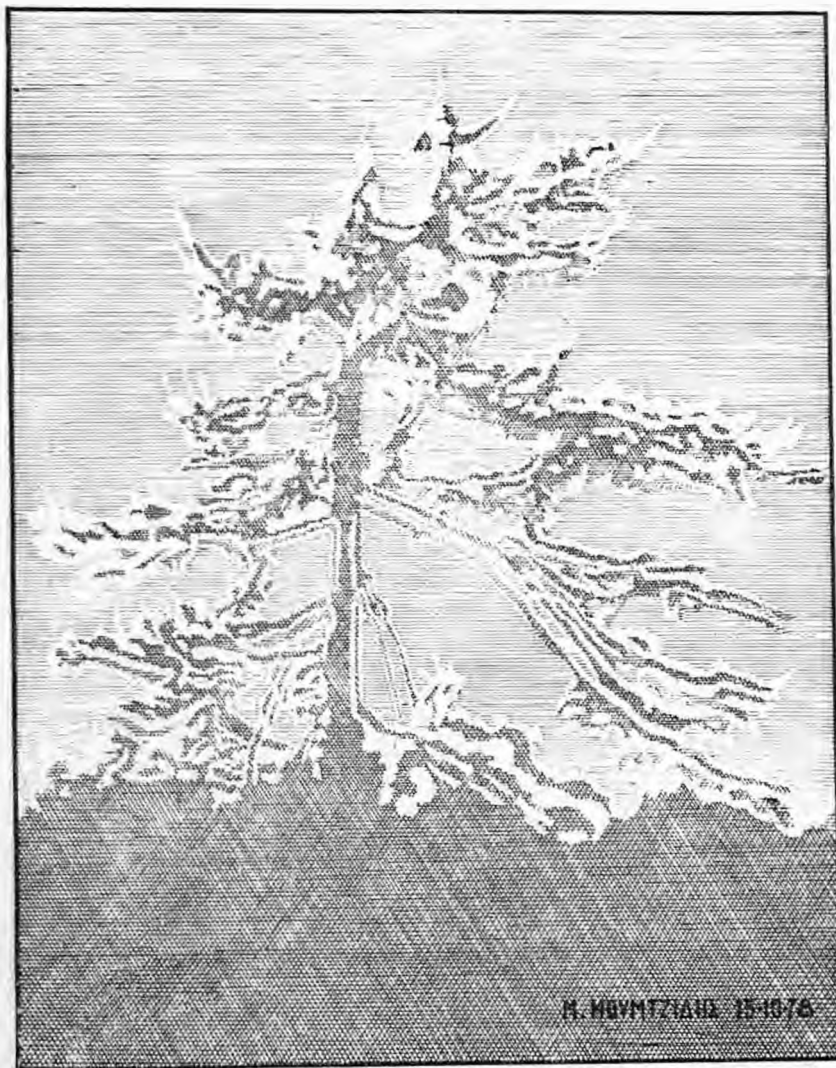
Οι τοπικοί μας
χοροί

Είναι η εύμάρεια
ιδανικό;

Τό κτηνοτροφικό
πρόβλημα
τῆς Ἑλλάδος

Η. ΚΟΥΝΤΖΙΑΝΗ 15-10-78

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ ΜΑΟΥΣΗΣ

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΠΟΥ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΛΕΙΨΕΙ
ΑΠΟ ΚΑΝΕΝΑ ΝΑΟΥΣΑΙ·ΚΟ ΣΠΙΤΙ

ΜΠΟΡΕΙΤΑΙ ΝΑ ΤΟ ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΑΠΟ ΤΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ
ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

Καραμπατάκη 1 (γραφεία Τ.Ο.Ν. — Τηλ. 28.150)
κάθε βράδυ 7—8 μ.μ. πλην Σαββάτου και Κυριακής

ΤΑ ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΤΑΚΗ ΜΠΑΪΤΣΗ

Έκδοση Συλλόγου «Μπούλες — Γενίτσαροι»

ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΙΤΕ ΤΟ

“ΝΙΑΟΥΣΤΑ”

ΕΚΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΝΑΟΥΣΗΣ

Έτος Β' - Φύλλο 5ο - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1978

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Όδ. Ντινόπουλος, Έλ. Μήτσαλα, Ίωάν. Καρατσιώλης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Ε.Α. Κιάος

Χρ. Περδικάρη 3 - Τηλ. 27.093 - ΝΑΟΥΣΑ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ: Γεώργ. Γκέσιος

Βασ. Κων)νου 32 - Τηλ. 28.646.

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:

Σοφία Ίασωνίδου

Καραμπατάκη 1 Τηλ. 28.150

ΜΑΚΕΤΤΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Μ. Μουμτζίδης

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: «Βιβλιοτυπωτική»

Περικλής Ζέγγος και Σία

Αντ. Καμάρα 3 τηλ. 260.140 - Θεσσαλονίκη

Περιεχόμενα

Έπίκαιρα

Μουμτζίδου Κ.: Χρονογράφημα «Χριστουγεννιάτικες
ανάμνησεις» 129

Έρευνες - Έπιστημονικά - Κοινωνικά

Τσακίδη Π.: Τό διεθνές έτος του Παιδιού 130

Βλάχου Κ.: Τό κτηνοτροφικό πρόβλημα της Ελλάδος 133

Κοιλιαρη Γ.: Τό κρασί στοιχείο άπολαύσεως ή δη-
λητήριο; 137

Τσουκαλά Ζ.: Τό γάλα 140

Βαλοαμίδη Έμ.: Οί τοπικοί μας χοροί 142

Ξηροτύρη Ίωάν.: Είναι ή εύμάρεια ιδανικό; 145

-Βασίλης»: Η εύγένεια 155

Καλλιτεχνικά

Μηνόπουλου Θαν.: Η ζωγραφική στό πέραςμα των
αίωνων 148

Εικαστικά όπό την κίνηση των εκθέσεων στην Αθή-
να και Θεσσαλονίκη 150

Λαογραφικά

Δάδη Στ.: Ο τελευταίος των βαρελάδων 151

Σπάρτη Νικ.: Τότι και τώρα, Χαρά - Προικοσύμφωνο 153

Μπούτση Τάκη: Νισουσιανός Άγια-Βασίλης και
Φώτα 154

Λογοτεχνικά

Δήρα Γεωργία: Σταθμός θύμησης 156

Θέματα της έπαρχίας

Καρατσιώλη Γιαν. - Μπούτση Τάκη: Τό Άρκοχώρι 157

Άθλητικά

Νουσηλάζου Ίωάν. Με επιτυχίες τελείωσε ή χρο-
νιά για τόν στίβο 159

Γεωργικά

Σπάρτη Νικ.: Υποκείμενα Ροδοκινιάς 160

Αντωνιάδη Κων.: Κινητό συνεργείο άπενταμώσεως
δενδρουλλίων Ναούσης 161

Διάφορα

Εύξεινος Λέσχη Ναούσης 158

Σώμα Έλληνίδων Όδηγών 163

Δραστηριότητες Λυκειού Έλληνίδων Ναούσης 164

Σπαζοκεφαλιές 164

Η «ΝΙΑΟΥΣΤΑ»

Εϋχεται στους συνεργάτες

και άναγνώστες

εϋτυχιομένο

και χαρούμενο 1979

Άγαπητέ φίλε,

Νοιώθουμε ιδιαίτερη χαρά και συγκίνηση, γιατί μέ τό σημερινό τεϋχος, τό περιοδικό μας μπαίνει στό δεύτερο έτος της κυκλοφορίας του. Σήμερα ή «Νιάουστα» μας γιορτάζει τά γενέθλιά της.

Άγαπητέ φίλε,

Μπροστά σου έχει τό πέμπτο τεϋχος. Μπροστά σου βρίσκονται συνολικά πέντε τεϋχη. Τώρα μπορείς νά κρίνεις άν ή «Νιάουστα» άκολουθεί τή σωστή πορεία. Τώρα μπορείς νά κρίνεις άν ή «Νιάουστα» επέτυχε στους σκοπούς της που έθεσε άπό τό πρώτο τεϋχος. Τώρα μπορείς νά βαθμολογήσεις και νά άξιολογήσεις τις προσπάθειες που κατέβαλε και καταβάλει ό Σύλλογός μας για νά γίνει ή «Νιάουστα» όπό τεϋχος σέ τεϋχος και πιό καλή.

Τέλος, μέ την εύκαιρία των γενεθλίων της «Νιάουστας», νοιώθουμε την άνάγκη νά εύχαριστήσουμε άπό την στήλη αυτή όλους όσους βοήθησαν για την έπιτυχία των σκοπων του περιοδικου. Τους έκλεκτους συνεργάτες και τους συνδρομητές και ιδιαίτέρως έσένα τόν άναγνώστη, που άγκάλιασες τό περιοδικό άπό την άρχή μέ την άγάπη σου και την έμπιστοσύνη σου.

Γειά σας

Ο. Π. Ντιν

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΙΔΙΩΤΩΝ	ΔΡΑΧ. 200
ΔΗΜΟΙ, ΚΟΙΝΟΤΗΤΕΣ, ΣΥΝΔΙΣΜΟΙ	» 300
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΟΛΛΑΡΙΑ	12

Ἡ ἀλληλογραφία μας

Γιαννισά, 11 Αὐγούστου 1978
Κύριον
Ὀδυσσεά Ντινόπουλον
πρόεδρον συλλόγου ἀποφοίτων
Ναούσης
Φίλε Οδυσσεά,

Βαθειά ἱκανοποίηση ἔννοιωσα
παίρνοντας τὸ τεῦχος Ἀπρίλιος
- Μάιος - Ἰούνιος 1978 τοῦ πε-
ριοδικοῦ σας «Ἡ Νιόουστα», πρὶ
εἶχες τὴν εὐγενῆ καλωσύνη πρό-
σφατα νὰ μοῦ ἀποστείλεις.

Ξεφυλίζοντας τὸ εἶδα τὴ με-
γάλη ποικιλία τῶν ἱστορικῶν, ἐ-
πιστημονικῶν, πολιτιστικῶν καὶ
λοιπῶν θεμάτων του, τὴ συμμε-
τοχὴ σ' αὐτὸ πολλῶν καὶ ἀξιό-
λόγων συνεργατῶν, τὴν ἀπαρά-
μιλλη στὴν ἔκδοσή του ἐπιμέλεια
καὶ ἄλλα, στοιχεῖα ποὺ καθαρὰ
δείχνουν τὸ θερμὸ ζῆλο καὶ τὸ
μεγάλο ἐνδιαφέρον τῶν Ἀποφοί-
των Ναούσης, γιὰ τὸ περιοδικό
τοῦ.

Τὸ περιοδικὸ αὐτό, δέν εἶναι
μόνο καρπὸς πνευματικῆς συνερ-
γασίας καὶ δραστηριότητα ὑψη-
λῆς πολιτιστικῆς σπουδαιότητας,
ποὺ σὰς τιμᾷ καὶ σὰς διακρίνει,
ἀλλὰ ἐπὶ πλεόν σύμβολο ὅτι εἴ-
σθε ἀξιοὶ συνεχιστὲς τῶν παρα-
δόσεων τῆς Ἱστορικῆς Πόλης
στὴν ὁποία κατοικεῖτε καὶ ἐργά-
ζεσθε.

Μαζὶ μὲ τίς θερμές μου εὐχα-
ριστίες γιὰ τὸ περιοδικό, σέ πα-
ρακαλῶ δέξου καὶ τὰ εἰλικρινῆ
μου συγχαρητήρια γιὰ τὸ ἀξιο-
θαύμαστο ἔργο σας.

Σέ χαιρετῶ φιλικώτατα
ΓΙΩΡΓΟΣ Θ. ΓΑΒΡΙΗΛΙΔΗΣ
Θεσσαλονίκη, 5-6-1978

Σκιάθος 1-12-78

Ἀγαπητοὶ φίλοι,

Ἔλαβε τὸ 4ο τεῦχος τῆς «ΝΙΑ-
ΟΥΣΤΑΣ» κι' εὐχαριστῶ. Μὲ
τὴν εὐκαιρία τούτη σὰς συχαί-
ρω γιὰ τὴν ὑπεύθυνη καὶ σοβα-
ρὴ δουλειὰ ποὺ κάνετε. Μακά-
ρι, κάθε πὼλη καὶ κάθε χωρὶ
καὶ νησί μας ν' ἀποκτήσει τὸ πε-
ριοδικό ἢ τὴν ἐφημερίδα του.
Πολλὰ πράγματα τότες θὰ λει-

τουργήσουν καλύτερα.

Καὶ μιὰ παράκληση: Ἄν θέλε-
τε, στείλτε μου τὸ 3ο τεῦχος τῆς
«ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ», τὸ ὁποῖο δέν ἔ-
λαβα — μᾶλλον λόγῳ... ἐβρῦθης
λειτουργίας ΕΛ.ΤΑ...

Ἐγκάρδια
Περιοδικό «ΣΚΙΑΘΟΣ»

ἐκδότης - διευθυντής
ΧΡΗΣΤΟΣ Β. ΧΕΙΜΩΝΑΣ
ΣΚΙΑΘΟΣ

Πρὸς

τὸν σύλλογο ἀποφοίτων Ναούσης
ΝΑΟΥΣΑ

Λάβαμε τὴν περιοδικὴ ἔκδοση
τοῦ Συλλόγου σας «Νιόουστα»
καὶ σὰς εὐχαριστοῦμε θερμὰ.

Οἱ ἐκδόσεις αὐτές ποὺ ξεκί-
νοῦν ἀπὸ τοπικὲς πρωτοβουλίες
ἀποτελοῦν μιὰ ἐξαιρετικὰ ἀξιό-
λογη προσφορά στὴν ἐπιστῆμη
τῆς Λαογραφίας καὶ χωρὶς ἠρ-
φιβολία εἶναι χρήσιμο βοήθημα
σ' αὐτοὺς ποὺ χρησιμοποιοῦν τὴ
βιβλιοθήκη τοῦ Σπουδαστηρίου
μας.

Σὰς εὐχαριστοῦμε καὶ πάλι γιὰ
τὴν εὐγενική σας πρωτοβουλία
νὰ μᾶς στέλνετε τακτικὰ τὸ δη-
μοσίευμα αὐτό.

Μὲ τιμὴ

Ἄλκη Κυριακίδου - Νέστορος
καθηγήτρια τῆς Λαογραφίας

Κύριοι

Ἐπιτρέψατέ με νὰ σὰς συχα-
ρῶ γιὰ τὴν πολιτιστικὴν προσφε-
ρά σας καὶ γιὰ τὴν ποιότητα τῆς
ἐργασίας σας.

Κάθε τεῦχος σας εἶναι χαρὰ νὰ
τὸ ξεφυλλίζω καὶ νὰ τὸ χαίρε-
σαι.

Ἀνάλογες ἐκδόσεις σὶς διάφο-
ρες Μακεδονικὲς πόλεις εἶναι ἄ-
παραίτητες γιὰτὶ πέρα ἀπὸ τίς ἄ-
νάγκες ποὺ ἐξυπηρετοῦν σήμερα
ἀνεβάζοντας τὸ πνευματικὸ μας
ἐπίπεδο καὶ τίς ἀναζητήσεις μας
ποὺ ἀσφυκτιοῦν ἀπὸ ἕναν ἀνεξέ-
λιγκτο καταναλωτισμό, θ' ἀποτε-

λέσουν ἀξιόλογες πηγές πλη-
ροφοιῶν γιὰ τοὺς αὐριανούς
λεητήτες.

Τὸ γεγονός καὶ μόνο ὅτι συν-
σφέρεται στὴν ἀποθησαύριση
χειακοῦ ὑλικοῦ, παραδόσεων
πληροφοριῶν θ' ἀρκοῦσε γιὰ
δικαιωθῆ ἢ παρουσία σας πᾶ-
ς ἀπ' ὅτι ἀνάφερα παραπάνω.

Ἐπιτρέψτε με νὰ κάνω μιὰ
παρομοίωση γιὰ τὸ περιοδικό
σας, μοῦ θυμίζει μιὰ «Μακεδο-
νικὴ ζωὴ» σέ τοπικὴ μορφή.
Ναὶ θὰ ἔλεγα γιὰ τὴν περιο-
δικὴ Ναούσης ὅτι εἶναι γιὰ ὅλη
Μακεδονία ἢ «Μακεδονικὴ ζωὴ»
κι' ἀκόμη καίρομαι γιὰτὶ εἶναι
να περιοδικό ποὺ θυμίζει νέου
καὶ ποὺ ἀπευθύνεται σέ νέους.

Ἐύχομαι ὁ καινούργιος χρό-
νος νὰ εἶναι γιὰ τὸ δημοφ. περιο-
δικό σας ἡ ἀρχὴ νέων στόχων
προβληματισμῶν καὶ ἐπιτυχιῶν.

Εἰλικρινὰ δικὸς σοῦ
ΑΛΕΞ. Α. ΚΑΡΙΠΗΣ

Εὐχαριστήρια

Ὁ σύλλογος ἀποφοίτων Να-
ούσης «Ἀναστάσιος Μιχαήλ
Λόγιος» εὐχαριστεῖ τὴν Ἐθνικὴν
Τράπεζα Ἑλλάδος γιὰ τὴ δωρεὰ
8.000 δρχ.

Τὸ Δ. Σ.

Ὁ σύλλογος ἀποφοίτων Να-
ούσης «Ἀναστάσιος Μιχαήλ ὁ
Λόγιος» εὐχαριστεῖ τὸ ΥΒΕ καὶ
διαίτερα τὸν γενικὸ γραμματέα
αὐτοῦ κ. Βαλταδώρο γιὰ τὴν χρι-
ματικὴ ἐνίσχυση 15.000 δρχ.

Τὸ Δ. Σ.

«Χριστουγεν- νιάτικη άναζήτηση»

Καθισμένος ανάμεσα στα μαξιλάρια του μετά την κούραση της ημέρας, ακούγοντας τις καρούμενες φωνές των παιδιών να ψάλλουν τα κάλαντα, πόρτες να ανοίγουν και να κλείνουν, ή βελόνα να κολλάει στην ίδια φράση «χρόνια πολλά και του χρόνου» κοιτάει το μισοσκότεινο ούρανό.

Έξακολουθεί να είναι μαργαριταρένιος και σταχτής. Άστέρια... πολλά άστέρια, έρχονται όπο τον δρόμο του άπειρου και πάνε στο άπειρο. Πόσο θέλελε να πιαστεί σε ένα απ' αυτά να γλυτηρήσει στις άκτινες του. Ποιό θα άγκαλιάσει; "Επαιξε και βρήκε ένα μεγάλο τὸ πὸ λαμπρὸ απ' ὅλα τ' ἄλλα. Γιατί διάλεξε αυτό: Αυτό είναι τὸ ἀστέρι πὸν θὰ τὸν ὀδηγήσει σήμερα. Θὰ τὸν ὀδηγήσει σε μιὰ καινούργια γέννηση, ἔξω ἀπὸ τὸ δικό του κόσμο μακριὰ ἀπὸ τὰ δικά του ἔνδιαφέροντα.

Ἡ πὸν ὠραία ὠρα σκέφτεται, ἡ ὠρα πὸν ξαναγεννιέται ὁ Χριστός; και μεῖς μιὰ κούφια ἄνθρωποι, συζητᾶμε γιὰ τὴν λύτρωσι τοῦ ἀνθρώπου. Κάτι σὰν προφητεία δὲν μοιάζει — ρωτᾶει — δὲν παίρνει ἀπάντησι, εἶναι μὸς νοσ.

Βρίσκεται στὸν Ἰλιγγο τοῦ χάους, ξεχνᾶει τὴν πραγματικότητα, ἀναρωτιέται διαρκῶς. Ὑπάρχει γέννησι, κι' ἂν ὑπάρχει εἶναι τὸ ἄπειρο; ὑπάρχει ἀλήθεια; ἢ μήπως εἶναι γέννημα τοῦ ἀνθρώπινου νοῦ, ἢ, ἡ ἀνάπτυξι τῆς ἐπιστήμης ἔκανε τὸν ἄνθρωπο πὸν δύσπιστο; Ἄλλὰ μήπως δὲν ἔγιναν και τόσες σταυροφορίες τόσσοι ἱεροὶ πόλεμοι, δὲν δημιουρ-

Τῆς Κικῆς Μουμτζίδου

γήθηκε τόσος φανατισμός για νὰ ἐπικρατήσει αὐτὸ πὸν λέμε θρησκεία; "Ὅμως ἀφοῦ με τὴν ἐπιστήμη τὸ ἄγνωστο, αὐτὸ πὸν τώρα λέω ἐγὼ ἄπειρο γίνεται γνωστο δὲν μπερδεύει τὸν ἄνθρωπο πὸ;

"Ἐνα ρῖγος διέτρεξε τὴν ραχοκοκαλία του, ὄχι αὐτὰ σήμερα, ὄχι αὐτές τῆς μέρες. "Ἀς τῆς δεχθοῦμε ἔτσι. "Ἐστερα αὐτές οἱ μέρες εἶναι γεμάτες ἀγάπη, στργή, δικαιοσύνη, και ὁ Χριστὸς ἦταν ἄνθρωπος, γεννήθηκε σήμερα, ἔνα τόσο μεγάλο ἀστέρι ὁ-

δήγησε τοὺς μάγους Ἐμένα πὸν θὰ με πάει; Μὰ ἡ φαντασία του κάθκε σε πὸν γήινα πράγματα, εἰκόνες ἀπὸ Χριστοῦγεννα πὸν πέρασαν, και πὸν ἐπιμένουν να ὑπάρχουν. Ἐρχονται στὸ μυαλό του ὄλες οἱ παιδικές ἀναμνήσεις. Ἐδονικὲς ὄλο θλίψη οἱ ὤρες αὐτές.

Προσπάθησε για μιὰ ἀκόμη φορὰ να ξεφύγει να ξαναγυρίσει στὸ ἀστέρι του. Τὸ ἀστέρι ὄμως πλέον δὲν τὸν θέλει. "Ἐοῦ πρέπει να μείνεις κάτω στὴν γῆ δὲν ἔχεις με μᾶς καμμία σχέση, να μείνεις κάτω, στοὺς ἀνθρώπους και στὰ πάθη τους τοῦ λέει».

Χαμογέλασε. «Καλὰ λοιπὸν» εἶπε θὰ μείνω ἐδῶ και θὰ ζῶ κάθε χρόνο τὰ Χριστοῦγεννα ἴδια με ὄλα αὐτὰ πὸν πέρασαν, ἀλλὰ ἔλα και σὺ κάθε χρόνο τέτοια μέρα να μοῦ θυμίζεις πὸς ὑπάρχεις και εἶσαι και σὺ ἔνα γέννημα τοῦ Θεοῦ, πὸν μᾶς ἔκανε ἔνα κόσμο τόσο ὠραῖο και πὸν εἶναι ἡ ἐλπίδα ὄλων μας.

"Ἐσθησε τὸ φῶς εἶπε «χρόνια πολλά» οἱ φωνές τῶν παιδιῶν ἀπάντησαν. Ἐπαιψε να εἶναι μῖνος. Ὑπάρχουν τόσσο γύρω του τόσες φωνές χαρούμενες πὸν συνεχίζουν να ψάλλουν «Χριστὸς γεννᾶται σήμερον».

Τό Διεθνές "Έτος Παιδιοῦ

Ὁ Παγκόσμιος Ὄργανισμός Ὑγείας UNICEF, συνεπικουρούμενος ἀπὸ τὴν ΟΥΝΕΣΚΟ καὶ τὸν Ο.Η.Ε., καθώρισε τὸ 1979 σὰν Ἔτος τοῦ Παιδιοῦ. Κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ καινούργιου χρόνου θὰ λάβουν χώρα διάφορες ἐκδηλώσεις, οἱ ὁποῖες θὰ ἔχουν στόχο σὲ ἀλόκληρη τὴν ὑφήλιε τὴ βελτίωση τῆς ποιότητος τῶν ὑπηρεσιῶν ποὺ παρέχονται στὴν παιδικὴ ἡλικία καὶ τὴν ὄλη συνεργασία τῶν φορέων, ποὺ προγραμματίζουν παρεμφερεῖς δραστηριότητες.

Στὴν Ἑλλάδα, σέκοινὴ σύσκεψη τῶν ἀσχολουμένων μὲ τὸ παιδί ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Ὑπουργείου Κοιν. Ὑπηρεσιῶν, ἀπεφασίσθη νὰ συσταθῆ Συμβούλιο τοῦ Διεθνoῦς Ἔτους Παιδιοῦ μὲ πρόεδρο τὸν ὑπουργὸ κ Σ. Δοξιάδη καὶ ἐπίτιμο πρόεδρο τὴν κ. Ι. Τσάτσου.

Σὰν πρώτη καὶ κεντρικὴ πανηγυρικὴ ἐκδήλωση θὰ ἀποτελέσῃ ἡ ὑποδοχὴ 104 μαθητῶν τῆς Γ Γυμνασίου, δύο ἀπὸ κάθε νομὸ τῆς χώρας στὴ Βουλὴ τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴ 18η Ἰανουαρίου 1979. Ἔτσι τὸ ἐπίσημο κράτος θὰ τιμῆσῃ στὸ πρόσωπο τῶν 104 μαθητῶν ὄλους τοὺς Ἑλληνόπαιδες τῆς ἐπικρατείας μας στὰ πλαίσια τοῦ Διεθνoῦς Ἔτους Παιδιοῦ.

Προκαταρκτικὲς ὄμως ἐργασίαι ἤρχισαν ἀπὸ τὸ παρελθὸν θῆρος στὰ κράτη μέλη τοῦ Ο.Η.Ε. Ἡ Ἑλλάς πρωτοστατώντας στὸ Διεθνές Ἔτος Παιδιοῦ ὀργάνωσε στὶς 3 Ἰουλίου 1978 κ.έ. τὸ

Τοῦ ΠΑΣΧΑΛΗ ΤΣΑΚΙΡΗ
Ἐπιθ) τοῦ Δ.Ε.
μέλος τοῦ Φιλ. Συλλόγου «Παρνασσός»

Α Διεθνές Συμπόσιο «Γιὰ τὸ Παιδί στὸν Κόσμο τοῦ Αὔριου». Στὸ Συμπόσιο αὐτὸ τῶν Ἀθηνῶν ποὺ ἔγινε στὸ Εὐγενίδειο Ἴδρυμα πῆραν μέρος 600 εἰδικοί γιὰ τὸ παιδί ἐπιστήμονες καὶ ἐπάνω ἀπὸ 50 εἰσηγήσεις ἔλαβαν χώρα ἀπὸ διασήμες ἀνὰ τὸ διεθνές ἐπιστήμονες. Ἐπρογραμματίσθησαν δύο ἐκδόσεις τῶν εἰσηγήσεων καὶ συζητήσεων τοῦ Συνεδρίου, τῶν ὁποίων ἀνέλαβε τὴν ἔκδοσι καὶ κυκλοφορία ὁ ἀγγλικὸς οἶκος PERGAMON PRESS, μία ποὺ θὰ ἀναφέρεται λεπτομερῶς σ' αὐτές καὶ δευτέρη ποὺ θὰ περιλαμβάνη περίληψι αὐτῶν γιὰ τὸ εὐρὸ ἀναγνωστικὸ κοινὸ, εἰδικὸς δὲ συνεργάτης τῆς Λονδρέζικης ἐφημερίδος GUARDIAN θὰ συντάξῃ τὸν πρόλογο τῶν ἐκδόσεων. Τὸ ὄλο περιέργο τοῦ Συνεδρίου εἶ-

ναι, ὅτι, ἐνῶ ἀσχολεῖται μὲ τὸ παιδί, ὑπῆρχε ἐπίσημος ἀπουσία τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Ἐκπαίδευσης, παταγώδης ἀπουσία τῶν Παν)μιῶν τῆς Χώρας ἐκπροσωπούμενων ἀπὸ τοὺς καθηγητὰς τῶν ἐδρῶν τῆς Παιδαγωγικῆς, καθὼς καὶ ἀνυπαρξία τῆς ἐπισήμου Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὡσὰν τὰ θέματα τοῦ Συμποσίου νὰ ἦσαν ξένα πρὸς τὸ ἀνεκείμενο ὅπου σκοπεῖον. Οἱ ἐπιστήμονες, ποὺ στελέχωσαν τὸ συνέδριο, ἦσαν ἰατροί, ψυχίατροι, κοινωνιολόγοι, ὑγιεινολόγοι ἢ ἀχιτέκτονες καὶ εἰδικοί περὶ τὴν οἰκιστικὴ. Ἀκόμη τὰ θέματα τοῦ Συνεδρίου ἐσκόπευαν γύρω ἀπὸ τὸ καυτὸ θέμα τῆς ἐκπαιδεύσεως τῆς ψυχολογίας τοῦ παιδιοῦ, τὴ στατιστικὴν παιδαγωγικὴν καὶ τὰ ἀτομικῶν διαφορῶν, τῆς πειραμ-

ψυχολογίας καὶ κοινωνικῆς ψυχολογίας ἢ κοινωνιολογίας, τῆς οἰκιστικῆς ἢ τῶν παραγόντων τοῦ περιβάλλοντος, ποῦ ἐπηρεάζουν τὸ παιδί.

Μερικὰ ἀπὸ τὰ συμπεράσματα, ποῦ ἀφοροῦσαν τὸ παιδί γιὰ τὴν προσηκῆ 15 - 20ετία, ἦσαν τὰ ἑξῆς:

I. Ἡ κοινωνικοποίηση τοῦ παιδιοῦ δηλαδὴ ἡ ἐκπαίδευση καὶ ἡ συστηματικὴ γενικὴ φροντίδα γιὰ τὸ παιδί σκοπεύει σὲ δύο τομεῖς. Τὴν κοινωνικοποίηση τοῦ παιδιοῦ πρὸς ἄνθρωπον καὶ πρὸς τὸν ἄλλο, μᾶς κοινότητος ἢ τοῦ γένους.

II. Ἡ μέχρι τώρα ψυχικὴ ἀνάπτυξη τοῦ παιδιοῦ εἶναι παρημελημένη γιὰ τὸν λόγο ὅτι δίνεται μεγάλη σημασία στὴν ὕλικὴ εὐημερία.

III. Πρέπει νὰ προδικάσουμε τις μελλοντικὰς ἀλλαγὰς στὶς φυσικὰς καταστάσεις καὶ τις κοινωνικὰς συνθήκας καὶ τὸν ρόλο ποῦ θὰ διαδραματίσῃ σ' αὐτὰς - οἰκογένεια.

IV. Τὸ ρόλο, ποῦ θὰ ἀναλάβουν οἱ γονεῖς, στὴν ὅλη ψυχολογικὴ δομὴ τοῦ παιδιοῦ.

V. Οἱ συνθήκες διαβίωσης τῶν παιδιῶν στὶς ὑπανάπτυκτες κῆρες εἶναι τραγικὲς, πρέπει δὲ ἡ παιδεία καὶ ἡ ἰατρικὴ περίθαλψη νὰ βοηθήσουν χωρὶς καθυστέρησις τις νέες ὑπάρξεις. Ἰδιαίτερα νὰ ἀποφευχθῇ ὁ ὑποσητισμὸς τῶν παιδιῶν τοῦ εἶδους αὐτῶν τῶν χωρῶν.

VI. Ἡ ἐκβιομηχάνιση καὶ ἀστικοποίηση ἀσκαῖν στὸ παιδί τρομερὴν κατάθλιψη στὸν παιδικὸ κόσμον καὶ τὰ ἀρνητικὰ τους βιώματα πληγώνουν καίρια τὴν ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ, τὰ δὲ συνεπακόλουθὰ των εἶναι ὀδυνηρὰ γιὰ ὅλη τὴν κοινοπνὴ ζωὴ τοῦ παιδιοῦ.

VII. Οἱ πολεοδόμοι καὶ ἀρχιτέκτονες ἀναφερόμενοι στὸ παιδί λέγουν ὅτι τὸ παιδί δὲν εἶναι ἐν ἡλικίᾳ καὶ οἱ ἀνάγκες στεγαστικὰς καὶ διημερείσεώς του εἶναι διάφορες τῶν μεγάλων καὶ κατάλλη-

λα πρέπει νὰ προσαρμοσθῶν μετὰ τὴν κοινωνία τῶν παιδιῶν.

VIII. Τέλος, οἱ μὲν κοινωνιολόγοι λένε πῶς ἐκτὸς ἀπὸ ἀριθμητικὰ σύμβολα καὶ στατιστικὰ διαγράμματα ὑπάρχει ὁ ἄνθρωπος παράγων παιδικὴ ψυχὴ μετὰ συναισθήματα, ὀραματισμοὺς, βιώματα, σκέψεις καὶ ἀνάγκες, οἱ δὲ παιδαγωγικοὶ διδάσκαλοι δηλοῦν κατηγορηματικῶς ὅτι τὸ παιδί εἶναι δρᾶσι. ἔχει ἐξέχωρη ἀτομικότητα τὸ ἓνα ἀπὸ τὸ ἄλλο καὶ ὅλες τις ἐμπειρίες καὶ τις βιώσεις πρὶν νὰ φοιτήσῃ στὸ σχολεῖο. Οἱ γονεῖς καὶ ἡ κοινωνία ἐδίδαξαν πρὸς τὰ παιδιὰ πλεῖστα ὅσα στοιχεῖα γνώσεων, δεξιότητων καὶ συνηθειῶν, ἐξακολουθοῦν δὲ καὶ μετὰ τὴ φοίτησιν των νὰ τοὺς διδάσκουν συστηματικὰ καὶ ἀποτελοῦν ἰσχυροὺς παράγοντες ἀγωγῆς καὶ μαθήσεως.

Ἄλλες μερικότερες γνώμες ποῦ ἀκούσθησαν ἢ θέματα ποῦ ἐθίγησαν ἦσαν καὶ τὰ παρακάτω:

Ἡ τρομερὰ μείωση τῶν γεννήσεων καὶ ἡ θνησιμότης περὶ τὸ 2000 - 2050 μ.Χ. θὰ δημιουργήσῃ κοινωνία ἡλικιωμένων καὶ σπάνι παιδιῶν. Τὰ νηπιαγωγεῖα καὶ οἱ παιδικοὶ σταθμοὶ νὰ λειτουργοῦν μέσα σὲ πανεπιστημιακὸς ἢ γυμνασιακὸς χώρος καὶ ἐκεῖ οἱ νέοι νὰ εἰδικεύονται πρὸς (!) γονεῖς.

Πρέπει νὰ ἐνισχυθῶν οἱ νόμοι γιὰ τὴν προστασία τῆς μητρότητος καὶ ἡ μητέρα νὰ λάβῃ συνεκτικὴ θέσιν κοντὰ στὸ παιδί της μετὰ τὸν ἀπογαλκτισμὸν του καὶ μὲχρις οὗ μεγαλώσῃ ἀρκετὰ.

Αὐτὰ σὲ γενικὰς γραμμὰς ἦσαν τὰ θέματα ποῦ ἐπιζητοῦν λύσιν γιὰ τὸ παιδί τῆς αὔριου ἢ οἱ ἀπὸψεις τῶν συνέδρων, πολλοὶ τῶν ὁποίων ἀποτελοῦσαν ἀθετησίαν στὸν τομέα τῆς ἐπιστήμης των.

Ἐνῶ ὅμως πολλοὶ ἐπιστήμονες ἐκτινοῦσαν ἀπὸ ἄκρας προηγουμένως κῆρας ποῦ εἶχαν τὰ οικονομικὰ μέσα καὶ προγραμμάτισαν τρόπους ἐπιλύσεως τῶν παιδικῶν προβλημάτων, πῶς γι' αὐτοὺς καὶ τὰ κράτη τους ἢ πραγματικότης παιδί - οἰκογένεια - σχολεῖο - κοι-

νωνία, ἐξακολουθεῖ νὰ εἶναι ζοφερὰ; Ἀκόμη, ἂν θέλετε ὡς μὴ ἐκταθοῦμε σὲ ξένους τόπους καὶ ὡς ἐπισκοπήσουμε τὴ δικὴ μας πραγματικότητα στὰ ἐδῶ συμβαίνοντα: Ἡ δικὴ μας γενιὰ σὰν γονιῶν, ποῦ ἔλυσε τόσα καὶ τόσα καίνοντα προβλήματα τῶν παιδιῶν καὶ θὰ ἔπρεπε τὰ παιδιὰ τους νὰ μεγαλώνουν ὀραλῶτερα καὶ χωρὶς προβληματισμοὺς, ἐν τούτοις ἢ σύγχρονη γενιὰ τῶν παιδιῶν νὰ δημιουργῆ σὲ ὅλα τὰ σχήματα τῆς ζωῆς ἄτομο - οἰκογένεια - κοινωνία τόσα δυσπέλυτα θέματα; Πῶς τὸ σημερινὸ παιδί ἀφοῦ τρώγει ντύνεται, σπουδάζει, ἐνδιατῆται, ψυχαγωγεῖται ἀρτιώτερα σὲ ὅλους τοὺς τομεῖς, ἐν τούτοις μένει ἀνικανοποίητο ἢ ἀδιάφορο, κομπλεξικό, ἢ δυσπροσαρμοστο, ἀπαιτητικὸ ἢ αὐθάδες καὶ χωρὶς ν' ἀναγνωρίζῃ καμμιὰ ἀξία στὴ ζωὴ, τὸ ἄτομο, τὴν οἰκογένειαν ἢ τὴν κοινωνίαν; Μήπως λοιπὸν τὰ θέματα ποῦ συνεζήτησε τὸ Διεθνὲς Συμπόσιον γιὰ τὸ Παιδί τῆς Αὔριου ἢ ἐπιθυμεῖ τὴν λύσιν των, δὲν ἀποτελοῦν τὴν πεμπουσία τῆς ἐπιλύσεως των καὶ τὸ μίτο ποῦ θὰ χαρᾶν ἓνα καλύτερο μέλλον γιὰ τὸ παιδί; Μήπως πίσω ἀπὸ τὸ προσωπεῖο τῶν μεγάλων καὶ φανταχτερῶν ἔργων ὑποκρύπτουν ἀρνητικοί, ὑποκρινοὶ παράγοντες, ποῦ κάθε θετικὴ προσπάθεια τὴ θέτουν ἐκποδῶν;

Τέτοια θέματα ἢ δὲν ἐθίγησαν διόλου ἢ ξεπεράσθησαν ἀκροθιγῶς καὶ ἐνῶ ἡ ἀνήμπορη παιδικὴ ψυχὴ παραμένει εὐάλωτο ἔρμα: ο ἀρνητικῶν παραγόντων ἀγωγῆς, ἐμεῖς γινόμαστε ἀνακόλουθοι οὐτοπιστὰ καὶ ἀνύμποροι αἰθεροβάμονες μπροστὰ στὴ σύγχρονη πραγματικότητα ποῦ λέγεται παιδί;

Θὰ ἀνατρέξουμε ἐπιτροχάδην σὲ μερικὰς θέσεις ἀρνητικὰς γιὰ τὴν ἀγωγὴν τοῦ παιδιοῦ κατὰ τὸ γενικὸ, ποῦ πρέπει νὰ ἀποτελέσουν καυτὰ θέματα, τὰ ὁποῖα ἀντιμετωπίζει ὁ κάθενας ποῦ ἀσχολεῖται συστηματικὰ μετὰ τὸ παιδί καὶ ποῦ πρέπει σὲ ἄλλη μελέτη νὰ ἀποτελέσῃ τὸ καθένα καὶ

ἓνα ἄρθρο.

Εἶναι διάχυτη σήμερα ἡ ἀναρ-
κική, νεομαρξιστική ἄποψη, κατὰ
τὴν ὁποία ἡ οἰκογένεια, τὸ scho-
λεῖο καὶ ἡ κοινωνία ἐκμεταλλεύ-
εται συστηματικὰ τὸ παιδί, πού
προσπαθῶντας νὰ τὸ μορφώσῃ
καὶ νὰ τὸ σπουδάσῃ καὶ μάλιστα
μὲ τὸν τρόπο τῆς ὑποχρεωτικῆς
ἐκπαιδεύσεως τὸ ἐτοιμάζει σὰν
παραγωγικὸ στοιχεῖο πού θέλει
μελλοντικὰ νὰ τὸ ἐκμεταλλεῖται
καὶ ὄχι ὅτι ὅλη ἡ προσπάθεια τῶν
τριῶν αὐτῶν παραγόντων στρέ-
φεται νὰ καταστήσῃ τὸ παιδί αὐ-
ταρκες ν' ἀντιμετωπίσῃ αὐτοῖς τῆς
ἀνάγκης τῆς ζωῆς του.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη πάλι μεριὰ συ-
νεπικουρος αὐτῆς τῆς ἀπόψεως
ἔρχεται ἡ σύγχρονη ψυχολογία
αὐτῆ τῆς φορᾶ... ἀριστερίστικου
δυτικῆς τύπου, γιὰ νὰ δηλώσῃ
ὅτι οἱ σύγχρονοι γονεῖς μὲ σαδι-
στικὸ τρόπο χρησιμοποιοῦν τὸ
παιδί σὰν μέσο ἀποδεσμεύσεως
τῶν δικῶν τους ἀποθημῶν πά-
νω στὴν προσωπικότητά του. Ἡ
κόμη δὲ ὑπερθεματίζουσι. ἀφοῦ ἡ
σημερινὴ δομὴ τῆς οἰκογενείας
εἶναι καταπιεστική, τὸ παιδί πρέ-
πει νὰ διαθέτῃ ἐλεύθερα τὸν ἑαυ-
τό του, ἀντιλαμβάνεται δὲ κανέ-
νας ἀπὸ μὰ ματιὰ πού ρίχνει στὶς
ἐφημερίδες, πού ὀδηγοῦνται οἱ
νέοι τοὺς ὁποίους ἄφησε ἡ οἰκο-
γένειά τους βορὰ τῶν ἐπιτηδεῶν
αὐτῶν ἀπατεῶνων, πού αὐτοὶ ἐκ-
μεταλλεύονται καὶ θησαυρίζουν
ἀπὸ τὰ παιδιά τὰ ὁποία ὀδηγῶν-
ται στὸν ἀφανισμό, τὴν αὐτοκτο-
νία, τὴν ἐξαφάνιση, τὸν μηδε-
νισμό ἢ τὴν ἀντικοινωνικὴ ροπή.

Ἐπικρατεῖ ἡ ἄποψη τῶν πονη-

ρῶν ἐκμαυλιστῶν καὶ φθινῶν ἄν-
θρώπων τῆς ἠθικολογίας τῆς δε-
κάρας: Τὸ παιδί πρέπει νὰ εἶναι
ὁ ἀπόλυτος ρυθμιστὴς τῆς ζωῆς
του, νὰ ἐνδίδῃ σὲ κάθε ἐπιθυ-
μία ἢ ροπή του, ὅπως ὀχλαγω-
γία, ὑπερβολικοὶ θόρυβοι, σέξ
τοιγάρα, ναρκωτικά, μακρινές ἀ-
πουσίες ἀπὸ τὸ σπίτι, συμμετο-
χὴ σὲ ὄργια καὶ μόνο μίαν ἐνδει-
ξὴ νὰ παρέχει στοὺς γονεῖς: Ἄν
αὐτὰ πού κάνει τοῦ γεμίζουν τὸ
ψυχικὸ εἶναι καὶ τὸ αὐτοσυναι-
σθημα παροδικά. Ἄντιλαμβάνε-
ται δὲ κανένας σὲ πόσο σύντομο
χρονικὸ διάστημα τὸ παιδί θὰ ἡ-
πογοητεύεται ἀπὸ ἡμέρα εἰς ἡμέ-
ρα καὶ πόσο γρήγορα θὰ κατα-
τήσῃ ψυχικὸ ἐρείπιον. Γιὰ τοῦτο
καὶ κρότη διαφορετικῆς τύπου
τοῦ ἀνατολικῆς ἢ δυτικῆς μπλόκ
ἀντιδρῶν μὲ βιαιότητα σὲ τέτοι-
ου τύπου μηδενιστικὴ ψυχολο-
γία.

Στοὺς παραπάνω ἀρνητικοὺς πι-
ράγοντες πρέπει νὰ συμπεριλά-
βουμ τὸν κακὸ κινηματογράφον
καὶ τηλεόραση ἢ καὶ τὰ πάσης
μορφῆς ὀπτικοακουστικὰ μέσα
ἐπικοινωνίας τῶν ἀνθρώπων, πού
ἐνῶ στὴ θετικὴ τους μορφή μορ-
φώνουν, ψυχαγωγοῦν ἢ κάνουν
εὐκολώτερη τὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώ-
πων, στὴν ἄλλη σιρῶνουν στὴν
ἐλλειψὴ διαθέσεως γιὰ ἐνεργὸ
θετικὴ προσφορὰ στὴν κοινωνία,
ὀδηγοῦν στὴν ἐγκληματικότητα
ἢ τὴν ἀπάτη.

Προσθέσαστε καὶ ἀθλήματα ἢ
σπορτς, πού μὲ τὸν σημερινὸ ἐ-
παγγελματισμὸ τους κατήνησαν
μάστιγες τῶν νέων βάλετε δὲ
πλησίον τους κέντρα, νυκτερινὴ
ζωὴ καὶ ὑποπτες φοιτήσεις σὲ
λέσχες ὑπόπτου προελεύσεως
καὶ θὰ ἔχετε ἓνα μωσαϊκὸ πού
σκοπὸ ἔχει νὰ παρεκτρέπει καὶ
νὰ διαφθείρῃ τοὺς νέους.

Θὰ μπορούσαμε νὰ προσθέταμε
ἀκόμη τὴν κακὴ χρῆση τῶν μέ-
σων συγκοινωνίας, τὴν πονηρὰ
τυπογραφία μὲ τὰ πάσης φύσεως
πονογραφικὰ ἢ γκαγκστερικὰ μυ-
θεύματα, ἀρχῆς γενομένης ἀπὸ
τὰ ἀθῶα δῆθεν κόμικς, μικροὺς
ἥρωες, τεντέν, ἢ κλασσικὰ εἰκα-
νογραφημένα.

Ἡ ἀκόμη φυγὴ ἀπὸ τὴν ἀγκά-

λη τῆς Ἐκκλησίας ἢ δοκιμασι-
μῶν ὀργανώσεων ΣΕΠ καὶ ΣΕΟ
μὴ τυχόν τὸ παιδί... ὑποβλακωθῆ.

Ἴσως νὰ κρατοῦσαν σὲ μί-
κρος οἱ κατηγορίες μας γιὰ τοὺς
νέους. Δὲν ἔχουμε τέτοιο πρόβ-
λημα.

Ὅσοι ἀπὸ τοὺς νέους μὲ βοή-
θεια τῆς οἰκογενείας - σχολείου
- κοινωνίας κατιώρθωσαν ν' ἀνε-
δράσουν μὲ τὴν εὐεργετικὴ προ-
σφορὰ τῶν παραπάνω συντελε-
στῶν, ἀπέβησαν λαμπροὶ ἐπιπέ-
στητες, ἀπέβησαν λαμπροὶ ἐπιπέ-
στητες καὶ μορφωτικοὶ συντελε-
σταὶ τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου, ἡ-
πολαμβάνουν δὲ τῶν ἀγαθῶν τοῦ
σημερινοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τὸν
πιο ἀξιοπρεπῆ τρόπο. Εὐτυχῶς
πὺ οἱ τελευταῖοι ἀποτελοῦν τὴν
πληθῆρα τῶν νέων καὶ θὰ τοῖς
ἰδῆτε ἐκτυφλωτικὰ ὠραίους στὴ
Δημοτικὴ, Μέση ἢ Ἄνωτῆ Ἐκ-
παίδευση.

Τέλος, σὲ ὁποιοδήποτε σημεῖο
τῆς ὀργανωμένης παιδείας ἀνω-
τέρας ἢ ἀνωτάτης βρίσκεται ἡ
γάλη ἐκτροπὴ τῶν νέων σὲ ἀνα-
κόλουθες κοινωνικὰς στροφῆς
κάπου ἐκεῖ κοντὰ ἀναζητεῖστε
να μεγάλο ἢ μεγάλους καθοδη-
γητές, πού πολλές φορές τοῦ
ἀνέχεται ἢ τοὺς πληρώνει τὸ ἐ-
πίσημο κράτος, ἀποσποῦν τοὺς
νέους ἀπὸ τὴν ἐργῶδη προσπάθει-
α πού πρέπει νὰ καταβάλλουν, γι-
ὰ νὰ ἐπιτύχουν σὰν μέλη μιᾶς σύ-
χρονης κοινωνίας κοινοβουλευτι-
κοῦ τύπου καὶ νὰ τοὺς στρέψω-
σὲ ἀντικείμενα ἕξανα πρὸς τὴν
ἐπίσημη των πού σκοπεύουν κα-
οἰκία πρὸς ἰδεολογικὰς συζη-
σεις.

Π. Τ.

Μιά διόρθωση

Στὸ ἄρθρο τοῦ κ. Χιονίδη «Λι-
σμονημένοι Ναουσοῖοι ἀγωνιστῆς
τοῦ '21 προσπάθειαι γιὰ κατα-
γραφή τους» ἐκ παραδρομῆς πα-
ραλήφθηκε ὁ ἀγωνιστὴς Ἀγγελ-
λόπουλος Δημήτριος. Ἦταν ἡ-
ξιομαχικός πού κατατάχθηκε στὴν
7ῃ τάξη τους. Πολέμησε σὲ πολ-
λὰς περιοχές.

Παιδικὴ χορωδία

Πολιτιστικοῦ

Κέντρου

Ναούσης

Τὸ Πολιτιστικὸ Κέντρο Ναούσης
ὀργάνωσε παιδικὴ χορωδία, πού
ἐμφανίσθηκε γιὰ πρώτη φοι-
οἱς χριστουγεννιάτικες γιορτῆς

Τό κτηνοτροφικό πρόβλημα

Ἡ Κτηνοτροφία στήν Ἑλλάδα τήν τελευταία δεκαετία ἔχει παραμεληθεῖ τόσο πού οἱ κτηνοτρόφοι ἀπογοητευόμενοι τρέπονται πρὸς ἄλλες ἐργασίες.

Ἄν λάβουμε ὅμως ὑπόψη τήν σημασία πού ἔχουν τὰ ζωϊκῆς προελεύσεως τρόφιμα γιά τὸ σημερινὸ ἄνθρωπο (κρέας, γάλα, αὐγά κλπ.) τότε καταλαβαίνουμε γιὰ τὰ πιδ ἐξελιγμένα κράτη παράλληλα μὲ τὴ βιομηχανία τους ἔξακολουθοῦν νὰ κρατοῦν μιὰ ἀν-

Ταῦρος «Γαλλικός» Σβίτς Ἀμερικῆς. (Ζωντανό βάρος, 1100 γρ. καθορ.)

**Τοῦ
Κων)νου Βλάχου
Καθ. Πανεπιστημίου
Θεσσαλονίκης**

θηρὴ κτηνοτροφία καὶ γιὰ τὸ Ἄριστοτέλης πρὶν ἀπὸ 2.300 χρόνια τὴν εἶχε ὀνομάσει «ζῶσα γεωργία».

Ὅλοι οἱ ἐξελιγμένοι λαοὶ πού διέπρεψαν στήν ἀρχαιότητα καὶ διαπρέπουν καὶ σήμερα στὰ γράμματα καὶ τίς ἐπιστῆμες ἔδωσαν καὶ δίδουν ἰδιαίτερη σημασία στή διατροφή τους μὲ ζωϊκῆς φύσεως πρωτεΐνες.

Καὶ στήν Ἑλλάδα, σὶόν πίνακα I βλέπουμε ὅτι ἐνῶ τὸ 1938 ὁ κάθε Ἑλληνας κατανάλωνε 15.1 χγ. κρέας τὸ χρόνο, τὸ 1975 ἔφθασε νὰ καταναλίσκει 51 χγ. μὲ τάση ἀκόμη μεγαλύτερης αὐξήσεως, ἐνῶ ὁ Ἀμερικανικὸς λαὸς καὶ ὅλοι οἱ ἐξελιγμένοι Εὐρωπαϊκοὶ λαοὶ ξεπερνοῦν τὰ 100 χγ. κατὰ κεφαλή.

τῆς Ἑλλάδος

Τὸ 1945 μετὰ ἀπὸ τὸν ἀποδεκτικισμὸ πού εἶχαν ὑποστει στήν κατοχὴ ὅλοι οἱ κλάδοι τῆς κτηνοτροφίας μας, ὁ ἑλληνικὸς λαὸς βρέθηκε σὲ ἀκόμη χειρότερη μοῖρα ἀπὸ ἐκείνη πού βρίσκονταν προπολεμικὰ.

Ἔπρεπε νὰ βρεθεῖ ἕνας γρήγορος τρόπος βελτιώσεως καὶ αὐξήσεως τῆς κτηνοτροφίας μας ὥστε νὰ βοηθηθεῖ ὁ ἐξαντλημένος ἀπὸ τὴν πείνα Ἑλληνικὸς λαός. Ἔπρεπε νὰ ἀνασυγκροτηθοῦν ὅλοι οἱ κλάδοι τῆς κτηνοτροφίας οἱ ὁποῖοι θὰ μᾶς ἐξασφάλιζαν τὰ ζωϊκῆς φύσεως τρόφιμα, (κρέας, γάλα, βούτυρο, κλπ.) τὰ ὁποῖα ἔ-

χουν ἰδιαίτερη βιολογικὴ σημασία σὲ τὴν διατροφή τοῦ ἀνθρώπου (πίναξ II).

Ἕνας γρήγορος τρόπος βελτιώσεως καὶ ἀνασυγκροτήσεως τῆς κτηνοτροφίας μας καὶ προπαντὸς τῆς βοοτροφίας μας, πού ἦταν ὀχι μόνον ἀποδεκατεσμένη ἀλλὰ καὶ σὲ ἐντελῶς πρωτόγονη κατάσταση, ἦταν - ἐφαρμογὴ τῆς Τ.Σ. ἢ ἐπὶ τὸ ἐπιστημονικώτερο τῆς Τεχνητῆς Σπερματεγχύσεως.

Τὸ 1945 μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ἰδρύματος Ἑγγὺς Ἀνατολῆς, τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ ἐκείνου ιδρύματος, τὸ ὁποῖο καὶ προπολεμικὰ εἶχε ἀρχίσει ἕνα πρόγραμμα ἀνακουφίσεως τοῦ πρωσοφικτοῦ πληθυσμοῦ στή Μακεδονία, ἐφαρμόσθηκε ἡ Τεχνητὴ Σπερματέγχυση. Ὁ ἐπιστημονικὸς αὐτὸς τρόπος ἀναπαραγωγῆς στὰ βοοειδῆ, τότε μόνον εἶχε ἀρχίσει νὰ ἐφαρμόζεται στήν πράξη καὶ κυρίως στὶς Η. Π.Α., τὴν Ἀγγλία καὶ τὴ Δανία.

Ἡ Ἑλλάδα στάθηκε τυχερὴ σὲ τὴν μέθοδο αὐτή. Χρησιμοποιοῦντας σπέρμα ἀπὸ ταύρους ἐξηγενησιμένων φυλῶν πού ἀγοράστηκαν ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ, ἀρχίσαμε νὰ διασταυρώνουμε τίς ἐγ-

ΠΙΝΑΞ I

Ἐμφαίνων τὴν παραγωγὴν καὶ τὰς εἰσαγωγὰς εἰς τὸννοὺς ὡς καὶ τὴν κατὰ κεφαλὴν καταναλισκομένην ποσότητα κρέατος 1976

Εἶδος κρέατος	Παραγόμενον	Εἰσαγόμενον	Κατανάλωσις κατὰ κεφαλὴν εἰς	
			1955	1975
Σύνολον	412000	92700	16,7	55,1
Πόσειον	97000	79000		19,1
Χοίρειον	110000			12,0
Αἰγοπροβάτων	108000	13300		13,7
Πουλερικῶν	97000	200		10,4

χώριες ἀγελάδες μας στὴν ἀρχὴ μὲ σπέρμα ὑγρὸ ποῦ στέλναμε στὴν ἐπαρχία σὲ θερμοκρασία + 40C.

Ἐπειδὴ τὸ ὑγρὸ σπέρμα σὲ θερμὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδος δὲν εἶχε καλὴ γονιμότητα, τὸ 1962 μὲ τὴν ἀνακάλυψη τῆς καταψύξεως τοῦ σπέρματος σὲ -196° C μὲ ὑγρὸ ἄζωτο ἡ Ἑλλάδα δὲν ὑστέρησε καὶ στὴν ἐφαρμογὴ τῆς καταψύξεως. Στὴν ἀρχὴ τὸ ἐφαρμόσαμε σὲ Νομὸ Ἐβρου καὶ ἀργότερα σὲ ὀλόκληρη τὴν Ἑλλάδα.

Ἔτσι σὲ 20 χρόνια μέχρι τοῦ ἔτους 1970 εἶχαν γεννηθεῖ μόνο στὴ Βόρειο Ἑλλάδα, ὅπου εἶναι καὶ ὁ ἀγκυρὸς τῆς ἀγελαδοτροφίας, 2,5 ἑκατομμύρια βελτιωμένα βοοειδῆ ἐκ τῶν ὁποίων πολλὰ εἶχαν γίνει πλέον καθαρόαιμα, 40.000 βελτιωμένα ἵππο-

Κριάσι χιώτικης φυλῆς (Ζ. βάρος 75 χγμ.)

εἶδη, καὶ 170.000 αἰγοπρόβατα ὅλα μὲ σπέρμα ἀπὸ ἐξευγενισμέ-

νες φυλές ποῦ εἶχαν ἀγορασθῆ ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ καὶ εἶχαν φθάσει στὴ Θεσσαλονίκη ἀεροπορικῶς ἀπὸ τὴν Ἀμερική.

Μὲ τὸν ἐπιστημονικὸ αὐτὸ τρόπο ἀναπαραγωγῆς κατωρθώθη μιὰ ραγδαία βελτίωση τῆς κτηνοτροφίας μας. Καὶ αὐτὸ ἐπετεύχθη μὲ τὰ λίγα ἐκλεκτὰ ἀρρέθυνα. Διότι ἡ ἐπιστήμη βρῆκε ἀπὸ μιὰ ἐκπερμάτωση ἑνὸς ταύρου μποροῦν νὰ γεννηθοῦν ὅχι ἕνας ἀλλὰ 100—500 ἀπόγονοι, ποῦ διαπιστώθηκε ὅτι μόνο 10—15 ἑκατομ. σπερματοζωάρια ἀρκοῦν γιὰ μιὰ σύλληψη, ἐνῶ ἕνα ταῦρος μὲ μιὰ ἐκπερμάτωση δίδει 5—10 ἑκατομμύρια σπερματοζωάρια. Οἱ ἀγελάδες ποῦ εἶσαν εἰσαχθεῖ κατὰ καιροὺς ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ ἀποτελοῦσαν σπέρμα γόνα στὸν ὕψαινον μπροστὰ ἀπὸ τὰ ζῶα ποῦ γεννήθηκαν ἀπὸ τίς ντόπιες ἀγελάδες μὲ τὴν Τ.Σ. καὶ οἱ περισσότερες τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐξαφανίζονταν μετὰ ἀπὸ 2—3 χρόνια λόγω κακοῦ ἐγκληματισμοῦ.

Οἱ παραγωγοὶ μας μέχρι τὸ 1963 ἦταν ἐνθουσιασμένοι γιὰ τὴν κρεατοπαραγωγὴ καὶ ἡ γαλοπαραγωγὴ εἶχαν πολλαπλασιασθῆ. Πίναξ III. Μετὰ τὴν διασταύρωση ὅμως τὰ ζῶα αὐτὰ λόγω τῶν ὑψηλῶν ἀποδόσεων καὶ τῆς πρώτης ἀναπτύξεως εἶχαν ἀνάγκη καλύτερης δια-

ΠΙΝΑΞ II

Ἐμφαίνων τὴν παραγωγὴν ζωοκομικῶν προϊόντων (τόνοι)

Εἶδος	1938	1955	1975
Κρέας σύνολον	111500	122700	469883
Βόειον	16500	17677	126773
Βουβάλου	—	1864	684
Πρόβειον	—	47581	76259
Αἰγείον	—	24000	38850
Χοίρειον	—	24063	103279
Πτηνῶν	—	7742	124721
Γάλα νωπὸν σύνολον	272000	327900	1689899
Ἀγελάδος	—	—	709611
Βουβάλου	—	—	1621
Προβάτου	—	—	523739
Αἰγός	—	—	414928
Ὄλα	27000	39400	105780

ΠΙΝΑΞ III

Ἐμφαίνων τὰ ὑπάρχοντα ζῶα εἰς τὸν Ἑλληνικὸν κῶρον

Εἶδος ζῶων	1938	1955	1975
Μόνοπλα σύνολον	951141	1041385	589462
Ἴπποι	363183	325937	158315
ἡμίονοι	183609	207690	141433
ὄνοι	404370	507758	289714
Βοοειδῆ:			
Ἀγελάδες ἀναπαρ.	700000	650000	458120
πρόβατα	8138772	9065053	8860519
αἰγες	4356120	4764762	4607719
χοῖροι	429748	621240	708726
πηγνά	11944551	12747805	22510293
κόνικλοι	695801	323921	1034537

φης καὶ προπαντὸς σὰν μηρυκαστικὸ πού εἶναι, εἶχαν ἀνάγκη καλῆς ποιότητος σανῶν. Οἱ παραγωγοὶ μας λόγω τῆς ἐλλείψεως βοσκῶν καὶ τῶν ὑψηλῶν τιμῶν τῆς μηδικῆς ἐξακολουθοῦσαν νὰ τὰ διατρέφουν μὲ ἄχυρο. Ἔτσι καὶ τὰ πρωτόγονα βοοειδῆ. Ἀποτέλεσμα αὐτοῦ ἦταν στὰ ἀπαιτητικὰ αὐτὰ ζῶα, γρήγορα νὰ παρουσιασθεῖ ὀμαδικὴ στειρότητα, ἀποβολὲς καὶ διάφορα μεταβολικὰ νοσήματα. Γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ κοί γιὰ ἄλλες αἰτίες οἱ ἀγελαδοτρόφοι μας ἄρχισαν νὰ ἀπογοητεύονται καὶ νὰ πωλοῦν τὶς ἀγελάδες τους. Ἔτσι ἡ ἀγελαδοτροφία μας ἄρχισε νὰ παίρνει τὸν κατήφορο καὶ ἀπὸ 735.000 πού εἶχαμε τὸ 1964 σήμερα ἔχουν μείνει μόνο 458.000 ζῶα.

Δυστυχῶς μέχοι σήμερα δὲν εἶναι καμμιὰ σοβαρὴ προσπάθεια ὥστε παράλληλα μὲ τὴ γενετικὴ βελτίωση τῶν ζῶων νὰ εἶχε ἀρχίσει καὶ μιὰ συστηματικὴ βελτίωση τῶν βοσκῶν μας καὶ καλλιέργεια νομειωτικῶν φυτῶν καὶ προπαντὸς μηδικῆς τῆς ὁποίας οἱ ἀποδόσεις εἶναι μινάλλες καὶ εἶναι ἡ πιὸ κατάλληλη χορτονομή γιὰ διατροφή βελτιωμένων μηρυκαστικῶν.

Οἱ ἐξευγενισμένες φυλές τῶν μηρυκαστικῶν (βοοειδῆ, αἰγοπρόβατα) δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ἔχουν τὴν ὑγεία τους καὶ καλὴ παραγωγικότητα μόνο μὲ συμπεπυκνωμένες τροφές καὶ ἄχυρο. Τὴν πῆ ἐπάρκεια χορτονομῆς συνηθίζουμε νὰ ἀποδίδουμε στὸ ζῆο κλίμα καὶ τὰ φτωχὰ ἐδάφη τῆς Ἑλλάδος. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ ξεχνοῦμε ὅτι σήμερα τὸ 80% τῆς καλλιεργούμενης Ἑλληνικῆς γῆς καλύπτεται μὲ σιτηρὰ. Ἡ καλλιεργούμενη ὅμως γῆ στὴν Ἑλλάδα ἀνέρχεται σὲ 40.000.000 στρέμματα ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὰ 15.000.000 εἶναι ἀρδευόμενα.

Ἄν τὸ 1/3 ἀπὸ τὶς ἀρδευόμενες αὐτὲς ἐκτάσεις καλλιεργηθεῖ μὲ μηδικὴ εἶναι δυνατὸ νὰ παραχθεῖ ἡ ποσότητα ἡ ὁποία ἀπαιτεῖται γιὰ τὴν ὀρθολογικὴ διατροφή τῶν βελτιωμένων ζῶων μας.

Ἐπιπροσθέτως μὲ τὴν ἐφαρμογὴ προστατευτικῶν μέτρων ἀνάλογων πρὸς ἐκεῖνα πού ἐφαρμό-

Κριάρια φυλῆς Φρηζλανδίας πού εἶναι ὀνομαστὴ γιὰ τὸ πολὺ γάλο, τὴν πολυδωμία καὶ τὴν ὀδόση σὲ κρέας. (Ζωντανὸ βάρος 110 χγμ.)

σθηκαν γιὰ τὴν σιτοκαλλιέργεια καὶ χάρις στὰ ὁποῖα ἡ παραγωγή σίτου πῆρε τεράστιες διαστάσεις, θὰ μπορούσε νὰ λυθεῖ καὶ τὸ πρόβλημα τῆς ὀρθολογικῆς διατροφῆς τῆς βοοτροφίας.

Αὐτὸ ἐπιβάλλεται ὅχι μόνο γιὰ τὴν χωρὶς χορτονομῆ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ἔχουμε βελτιωμένες φυλές ζῶων ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν αὐτὴ τὴν σιτοκαλλιέργεια δὲν εἶναι δυνατὸ χωρὶς ἀμειψισπορὰ νὰ συνεχίζεται ἐπ' ἀπειρον ὅπως γίνεται σήμερα.

Λαμπρὸ παράδειγμα μᾶς παρέχει τὸ Ἰσραὴλ σὲ ὅποιο παρόλο ὅτι οἱ κλιματολογικὲς συνθήκες δὲν εἶναι καλύτερες ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, ἐν τούτοις ἔχει ἀναπτύξει λειμῶνες καὶ παραγωγή χορτονομῆς πού ὀδήγησε σὲ μιὰ περιζήτητη βελτιωμένη κτηνοτροφία.

Δὲν ἔχουμε τὴ γνώμη ὅτι τὴν ἀγελαδοτροφία μας τὴν ὁποία μὲ τόσο ἐνθουσιασμὸ εἶχαν ἀγκαλιάσει οἱ παραγωγοὶ μας, ἐμεῖς πρέπει νὰ τὴν ἀφήσουμε νὰ ἐκφυλισθεῖ.

Ὅλες οἱ προηγμένες χώρες τῆς γῆς σήμερα παρόλο ὅτι ἔχουν ἀναπτύξει σὲ μεγάλου βαθμοῦ τὴ βιομηχανία τους ἐν τούτοις ἐξακολουθοῦν νὰ διατηροῦν μιὰ ἀνθηρὴ κτηνοτροφία ὥστε ἡ φυτικὴ βλάστηση τῆς χώρας τους μὲ τὰ ἐξευγενισμένα ζῶα τους

νὰ μεταβάλλεται σὲ πολὺτιμα ζωικῆς φύσεως προϊόντα.

Ἄς μὴ λησμονοῦμε ὅτι ἡ ἀγροτικὴ πολιτικὴ ἑνὸς κράτους στηρίζεται σὲ δύο σκέλη, στὴν γεωργία καὶ στὴν κτηνοτροφία. Ἄν τὸ ἓνα σκέλος τῆς χωλαίνει τότε ἡ ἀγροτικὴ ἐκείνη πολιτικὴ νοσεῖ καὶ ὅπως γνωρίζετε ἡ δικὴ μας ἀγροτικὴ πολιτικὴ νοσεῖ.

Ἀπὸ τὸ 1965 στὰ χέρια τῶν παραγωγῶν μας τὰ βελτιωμένα ζῶα τὰ ὁποῖα μὲ τόσους κόπους τῶν παραγωγῶν μας καὶ τῆς πολιτείας εἶχαν δημιουργηθεῖ ἄρχισαν νὰ ἐκφυλίζονται. Σ' αὐτὸ συνέτελεσε ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἄλλα αἴτια καὶ ἡ κακὴ διατροφή.

Γιατὸ ἀπὸ τὸ ἔτος αὐτὸ στραφήκαμε πρὸς τὰ αἰγοπρόβατα. Αὐτὰ εἶναι σὲ θέση νὰ ἐκμεταλλεῖσθαι τὴν αὐτοφυῆ βλάστηση τῶν Ἑλληνικῶν βοσκῶν καὶ τὶς θαμνώδεις περιοχὲς ὅπου ἡ βελτιωμένη ἀγελάδα δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ἐπιβιώσει.

Τὰ αἰγοπρόβατά μας σήμερα ἀπὸ 7,5 ἑκατομμύρια πού εἶχαν κατεβεῖ τὸ 1970, σήμερα ἔγιναν 8,5 ἑκατομ. καὶ τὰ προϊόντα τους (γάλα, κρέας, τυρὶ, μαλλί, δέρμα) ἔχουν ἰκανοποιητικὴς τιμές.

Αὐτὸ κίνησε τὸ ἐνδιαφέρον τῶν παραγωγῶν μας, ὅπως μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ ἀντιληφθεῖ καὶ ἀπὸ τὰ ποίμνιά τους, τὰ ζῶα

τῶν ὁποίων δὲν ἐμφανίζουσαν πλέον τὴν καταβολὴ τῆς θρέψεως καὶ τὴν ἐγκατάλειψη πού ἐμφάνιζαν πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια.

Ὁ κλάδος αὐτὸς τῆς κτηνοτροφίας μᾶλλον νὰ γίνῃ ἀκόμα ἀποδοτικότερος μὲ τὴν ἐφαρμογὴ τῶν νεώτερων προόδων τῆς ἐπιστήμης ὅπως εἶναι ὁ διὰ ὁρμονικῆς ἀγωγῆς συγχρονισμὸς τοῦ οἴστρου τὸν ὁποῖο μὲ ἐνθουσιασμὸ ὑποδέχθησαν οἱ προβατοτρόφοι, ἢ ἐφαρμογὴ τῆς τεχνητῆς σπερματεγχύσεως μὲ σπέρμα ἀπὸ ἐκλεκτὰ φυλὰς, καὶ ὁ τεχνητὸς θηλασμὸς τῶν ἀμνοεριφίων μὲ συνθετικὸ γάλα.

Μὲ τίς ἐπιστημονικὰς αὐτὰς ἐπεμβάσεις ὑπολογίζεται ὅτι εἶναι δυνατὸ νὰ αὐθηθοῦν τὰ ἔσοδα τῶν προβατοτρόφων κατὰ τὸ 1/3 ἀπὸ ἐκεῖνα πού ἔχει σήμερα.

Ἀνακεφαλαιώνοντας τὰ παραπάνω νομίζουμε ὅτι εἶναι δυνατό νὰ διορθωθῇ τὸ ἄρρωστο σκελετὸς τῆς κτηνοτροφίας μας ἐὰν ληφθοῦν τὰ παρακάτω μέτρα:

1. Ἐάντιμετωπισθῇ ριζικὰ τὸ πρόβλημα τῶν βοσκῶν μας καὶ ἡ παραγωγή χορτονομῆς πρὶν ἀπαιτεῖται γιὰ τὰ βελτιωμένα βοοειδῆ καὶ οἰγοπρόβατα

2. Ἐάν ληφθοῦν ριζικὰ προστατευτικὰ μέτρα ὑπὲρ τῆς κτηνοτροφίας.

3. Ἐάν ὀργανωθῇ - ὑπηρεσία Γενετικῆς βελτιώσεως ὥστε νὰ ἐλέγχει καὶ ἐπιλέγει τὰ καλὰ ζῶα ἀναπαραγωγῆς.

4. Ἐάν πλαισιωθοῦν οἱ ἀγελαδοτροφικὲς περιοχὲς τῆς χώρας μὲ κτηνίατρος ἐιδικευμένους στὴ στεριότητα καὶ τὴν τεχνητὴ σπερματέγχυση ἀσχολούμενοι ἀποκλειστικὰ μὲ τὰ θέματα αὐτὰ.

5. Ἐάν πλαισιωθῇ ἡ ὑπαιθρος μὲ γεωργοτεχνίτες ἀπόφοιτους τῶν τεχνικῶν σχολῶν ἐιδικευμένους στὸν συγχρονισμὸ τοῦ οἴστρου, τὴν τεχνητὴ σπερματέγχυση τῶν αἰγοπροβάτων, καὶ τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ τεχνητοῦ θηλασμοῦ τῶν ἀμνοεριφίων.

6. Ἐάν προστατευθῇ τὸ γάλα τῶν αἰγοπροβάτων μὲ τὴν ἴδρυση συνεταιρικῶν τυροκομείων ἐφοδιασμένων μὲ ὅλα τὰ σύγχρο-

Τρόγος τῆς φυλῆς Ζάουεν Ἐλβετίας (Ζωντανὸ βάρος 80 χγμ.)

να μέσα τυροκομῆσεως καὶ ὑγιεινῆς.

7. Ἐάν ἀποπερατωθῇ ἡ ζωοτεχνικὴ ἐκθεση Νέας Ἀγκιάλου ὅπου θὰ συγκεντρώνονται σὲ τακτὲς ἡμερομηνίας τὰ κατόπιν γενετικοῦ ἐλέγχου κρινόμενα ἀπὸ τὴν εἰδικὴν ὑπηρεσίαν Γενετικῆς βελτιώσεως κατάλληλα γιὰ ἀναπαραγωγὴ ζῶα καὶ ὅπου θὰ πωλοῦνται μὲ δημοπρασίαις γιὰ ἀναπαραγωγὴ ὥστε νὰ μὴν καταλήγουν στὰ σφαγεῖα ὅπως γίνεται σήμερα.

Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ δὲν θὰ ἀδικεῖται οὔτε ὁ ἰδιοκτήτης οὔτε ὁ ἀγοραστὴς ἀλλὰ οὔτε καὶ ἡ πολιτεία πού σήμερα πληρώνει πολλὰ ἑκατομμύρια δραχ. γιὰ τὴν ἀγορὰ ζῶων ἀναπαραγωγῆς ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ γιὰ νὰ ἀχρηστευθοῦν σὲ λίγο λόγῳ κακοῦ ἐγκλιματισμοῦ.

Στὸ κῆρο τῆς ζωοτεχνικῆς Ἐκθέσεως Ἀγκιάλου μὲ τὴν ὀργάνωση ἐπιπέδον μιᾶς Ἐθνικῆς ἐτήσιας κτηνοτροφικῆς ἐκθέσεως, θὰ συντελοῦσε στὴν ἀνοδο τῆς ζωοτεχνικῆς συνειδήσεως τῶν κτηνοτρόφων μας πού σήμερα στὴν ἀγελαδοτροφία τουλάχιστον ὑστεροῦν.

8. Γιὰ τὴν χοιροτροφία καὶ πτηνοτροφία οἱ ὁποῖες δὲν ἔχουν ἀνάγκη χοιρονομῆς τὰ προβλήματα εἶναι πολὺ λιγότερα. Οἱ κλάδοι αὐτοὶ τῆς κτηνοτροφίας

μὲ τὴν οἰκογενειακὴ καὶ βιομηχανικὴ μορφή ἂν ὀργανωθοῦν σὲ ὁμοσπονδία συνεταιρισμῶν εἶναι δυνατό ὄχι μόνον νὰ καλύψουν τίς ἀνάγκες λαοῦ μας σὲ ζωικά τρόφιμα, ἀλλὰ νὰ ἔχουμε καὶ περισσεύματα γιὰ ἐξαγωγή.

9. Ἡ ἵπποπαραγωγὴ μας, ἀφοῦ ἐλαττώθηκε τὴν τελευταία 10ετία κατὰ 50% ἐξακολουθεῖ νὰ λιγοστεύει διαρκῶς ἀντικαθιστάμενη μὲ τὴ μηχανή. Ὅπως σ' ὅλα τὰ κράτη τῆς Εὐρώπης ὅμως ἔτσι καὶ στὴν Ἑλλάδα ἕνας περιωρισμένος ἀριθμὸς ἵππων εἶναι δυνατό νὰ διατηρηθῇ.

Αὐτὸ εἶναι δυνατό καὶ πρέπει νὰ τὸ πετύχουμε μὲ τὴν ἴδρυση ἀγροτικῶν ἵππικῶν ὀμίλων ὄχι μόνον γιὰ τίς γεωργικὰς ἐργασίας καὶ τὴν ἀθληση τῆς νεολαίας μας ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν αὐξηση τῶν ἐσόδων τῶν ἀγροτῶν μας μὲ τὴν ἐνοικίαση τῶν ἵππων τοὺς θερινοὺς μῆνες σιτοῦς τουρίστες. Τέτοιοι ἵππικοὶ ἀγροτικοὶ ὄμιλοι σήμερα ἔχουν ἴδρυθῆ πάλιν ἀπὸ 600 στὲς τουριστικὰς περιοχὰς τῆς Ἑλλάδος καὶ ἄλλοι 650 περίπου στὴ Γαλλία.

Ἐτελιώνοντας θὰ ἤθελα νὰ τονίσω ὅτι καὶ ὁ μέγας πανεπιστήμιον καὶ φιλόσοφος Ἀριστοτέλης πρὸ 2300 ἐτῶν ἐκτιμῶντας ἰδιαίτερα τὴν συμβολὴ τῆς κτηνοτροφίας πρὸς τὸν ἄνθρωπον τὴν εἶ-

■ ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 161

Τὸ κρασί

ΣΤΟΙΧΕΙΟ

ΑΠΟΛΑΥΣΕΩΣ

”Η ΔΗΛΗΤΗΡΙΟ;

Κανείς δὲν θὰ μπορούσε νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι τὸ κρασί εἶναι κἀτὶ τὸ ἀπαραίτητο γιὰ τὴ διατροφή μας. Ἐκατομμύρια ἄνθρωποι στὸν κόσμο ζοῦν θαυμάσια χωρὶς νὰ πίνουν οὔτε μιὰ σταγόνα κρασί ἢ ἄλλο ἀλκοολούχο ποτό. Ἄλλὰ καὶ κανείς δὲν θὰ υποσοῦσε νὰ ἀμφισβητήσῃ τὸ γεγονός ὅτι ὀκόμενη πρὸς πολλὰ ἑκατομμύρια ἄνθρωποι βρίσκουν στὴ χρήση τοῦ κρασιοῦ μιὰ κάποια ἀπόλαυση.

Πάντα ὁ ἄνθρωπος ἔνοιωθε, συνειδητὰ ἢ ἀσυνείδητα, σὺν ἀνάγκῃ νὰ κατατάσῃ τὸ κάθε τι σὲ «καλὸ» ἢ «κακὸ» ἂν καὶ τὶς δύο αὐτὲς ἔννοιες τὶς χαρακτήριζε πάντοτε κάποια οὐσιωτικὴ στὸν κῶρο καὶ στὸν χρόνον. Πῶς ὅμως θὰ τοποθετηθῶμε ἀπέναντι σὲ πράγματα ποὺ φαίνεται νὰ κλείνουν μέσα τους «καλὸ» καὶ «κακὸ» ταυτόχρονα, ὅπως συμβαίνει μὲ τὸ κρασί. Καὶ κάνοντας ἕνα βῆμα πρὸς ἄρα πρὸς θὰ κατατάξουμε τὸν ἄνθρωπο ποὺ κ' αὐτὸς ἐπίσης κλείνει μέσα του δύο ἀντίρροπες, θὰ λέγαμε, δυνάμεις: τὴν ἐπιθυμία καὶ τὴν λογικὴ. Κατὰ κάποιο τρόπο, τὸ «κακὸ» καὶ τὸ «καλὸ»;

Ὅμως ἂς μὴ εἰσχωρήσουμε σὲ φιλοσοφικὰ μονοπάτια, ὅπου ὁ γράφων δὲ νομίζει ὅτι θὰ ἦταν καλὸς ὁδηγός. Ἄς προσπαθήσουμε μόνον νὰ βοηθήσουμε τὸν ἀναγνώστη νὰ δεῖ στὴ οὐσιωτικὴ τους προοπτικὴ καὶ διαστάσεις τοὺς κινδύνους ποὺ ἐνεδρεῦουν στὸ κρασί (καὶ ἐπέκταση καὶ σὶά ἄλλα ἀλκοολούχα ποτά), ἀλλὰ παράλληλα νὰ γνωρίσει καὶ τὶς εὐεργετικὲς του ιδιότητες. Μ' ἄλλα λόγια νὰ ἀποκαλύψουμε ὅσο μπορούμε πρὸς καθαρὸ καὶ πρὸς ὑπεύθυνα τὰ δύο πρόσωπα, «καλὸ» καὶ «κακὸ» τοῦ πανάρχαιου αὐτοῦ ποτοῦ.

Κατ' ἀρχὴν πιστεύουμε ὅτι τὸ κρασί εἶναι ἕνα εὐεργετικὸ δῶρο τῆς φύσεως ποὺ ὅμως εὐκόλα ἀλλάζει ὕψη ἂν δὲν τὸ χρησιμοποιοῦμε ὅπως πρέπει. Εἶναι γιὰ

ὄλους ἕνα εἶδος πειρασμοῦ ποὺ ὅμως ἐπιφυλάσσει νὰ δωρίζει τὶς ἀρετὲς του μόνο σ' αὐτοὺς ποὺ τὶς ἀξίζουν, ποὺ τὸ χρησιμοποιοῦν διακριτικά, μὲ μέτρο. Εἶναι σὺν τῇ φωτιᾷ σὶὰ τζάκι ποὺ

Γιάννη Κοίλιαρη

Γεωπόνου — Οἰνολόγου

μᾶς χαρίζει πλοῦσια τὴ θαλπωρὴ τῆς, ἀλλὰ καὶ ποὺ μπορεῖ νὰ μᾶς κάψει ἂν δὲν κρατηθῶμε στὴ σωστὴ ἀπόσταση. Οἱ ἰατρικὲς στατιστικὲς μᾶς πληροφοροῦν ὅτι ἡ κατάχρηση τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν εἶναι ἡ αἰτία γιὰ τὸ 80% τῶν περιπτώσεων κερρώσεων καὶ παγκρεατίτιδων, καθὼς καὶ γιὰ σοβαρὲς νευρικὲς διαταραχὲς καὶ ἀνωμαλίες στὴ θρέψη. Κυρίως ὅμως εἶναι ἡ αἰτία γιὰ τὴν ὑποβάθμιση τοῦ ἀνθρώπου τόσο σὲ οἰκογενειακῶς, ὅσο καὶ σὲ κοινωνικὸ πλαίσιο γενικώτερα.

Ποῦ ἔτσι βρίσκεται ἡ ἐνοχὴ;

Βέβαια ἂν δὲν ὑπῆρχαν τὰ ἀλκοολούχα ποτὰ ἀσφαλῶς δὲν θὰ ὑπῆρχαν καὶ ἀλκοολικοί. Ἄν μάλιστα ἀκολουθήσουμε τὴν ἴδια συλλογιστικὴ κατεύθυνση εὐκόλα συμπεραίνουμε ὅτι ἂν δὲν ὑπῆρχαν τὰ αὐτοκίνητα δὲν θὰ εἶχαμε τόσα θύματα καθημερινῶς, ἂν δὲν ὑπῆρχε ὁ ἠλεκτρισμὸς δὲν θὰ εἶχαμε ἠλεκτροπληξίες κ.λ.π. Ἀλήθεια πόσοι ἀπὸ μᾶς τοὺς μὴ ἀλκοολικοὺς γινόμαστε, βραχυπρόθεσμα ἢ μακροπρόθεσμα, θύματα τοῦ καπνίσματος ἢ τῆς πολυφαγίας ἢ ἕνα σωρὸ ἄλλων μορφῶν εὐδαιμονισμοῦ; Θὰ πρέπει λοιπὸν νὰ καταοῖομαστε π.κ. τὴν ἀφθονίαν τῶν ἀναθῶν καὶ νὰ ζηλεύουμε κάποιες ἀσιατικὲς ἢ ἀφρικανικὲς κῶρες ὅπου οἱ ἄνθρωποι εἶναι στὴν πλεονότητά τους... παννεκὲν λίνω ὑποσιτισμοῦ. Μὲ τέτοιους ὅμως συλλογισμοὺς δὲν κάνουμε τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ ἀναζητοῦμε τὴν ἐνοχὴ ἐκεῖ ὅπου δὲν ὑπάρχει νὰ νὰ τὴν ἀποκρίψουμε ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει. Καὶ νινώοιστε τὸ λινώτερο ἠνελικονεῖς ἂν ἦνι ἀνόητοι. Γιατὶ ἡ ἐνοχὴ δὲν βόσκειται στὸ κρασί. Βρίσκεται σὶὰ μυαλό μας καὶ σὶὰ κοινωνικὸ περιβάλλον σὶὰ ὅποιο ζοῦμε.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὁ δημιουργὸς ἔφτιασε ἔτσι τὰ πράγματα, ὥστε οἱ λειτουργίες, οἱ πρὸς ἀπαραίτητες γιὰ τὴ ζωὴ νὰ εἶναι συνδεδεμένες μὲ κάποια μορφὴ ἡδονῆς. Παράλληλα ὅμως μᾶς προσέκισε καὶ μὲ τὴ λογικὴ. Ὑπέριτατο καθῆκον μας εἶναι νὰ τὴ χρησιμοποιοῦμε οὐσιωτικά. Πιστεύουμε ὅτι τὴν ἡμέρα ποὺ ὁ καθένας ἀπὸ μᾶς θὰ μπορέσει νὰ συνειδητοποιήσει πῶς οἱ διαστάσεις τῶν ἐπιθυμιῶν «ἐπιθυμία» καὶ «ἀπόλαυση» ποῖπει νὰ ἐναρμονίζονται μὲ τοὺς κανόνες τοῦ «μέτρου» ποὺ ὁ ὀλοκλήρωμένος ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ ἐπιβάλλει στὴ ζωὴ του, ἀσφαλῶς θὰ πάνθουν νὰ ὑπάρχουν ἀλκοολικοί, ὅπως θὰ πάνθουν νὰ ὑπάρχουν καὶ πολλὲς ἄλλες μορφὲς δυστυχίας.

Και είναι πλέον να πιστεύουμε ότι το μέτρο, ο λογικός δηλαδή περιορισμός, μειώνει το μέγεθος μιας απολαύσεως, μιας ηδονής. Αντίθετα, το μέτρο είναι αυτό που τις νοστιμίζει, που δεν αφήνει να μεταβληθούν οι έννοιες αυτές σε ρουτίνα, που μας κρατά μακριά απ' τον κορεσμό και την αηδία.

Αν όμως οι κανόνες που οδηγούν στην πνευματική μας ολοκλήρωση, στην καλλιέργειά μας, είναι το «μεγάλο έργο» της ζωής του καθενός από μας, οι κανόνες που άφορούν στο φθαρτό μας μέρος, στο σώμα μας είναι πολύ πιο άπλοοι και ή έπιστήμη τους φωτίζει ολοένα και περισσότερο, ώστε σήμερα υπορούμε να δώσουμε μια απάντηση στο διπλό ερώτημα:

— Πότε το κρασί είναι πηγή ενεργείας και στοιχείο απολαύσεως;

— Πότε το κρασί, και γενικότερα το αλκοόλ, γίνεται δηλητήριο;

ΛΙΓΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΥΡΩ ΑΠ' ΤΗ ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΣΙΟΥ ΚΑΙ ΤΗ ΒΙΟΧΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΟΞΕΙΔΩΣΕΩΣ ΤΟΥ ΑΛΚΟΟΛ

Πέρα απ' τη γενικότερη αξία του σ' ένα καλό γεύμα, το κρασί είναι όπωςδήποτε κι' ένα τρόφιμο και υπό το πρίσμα αυτό θα το εξετάσουμε στη συνέχεια, ταξινομώντας, χονδρικά, σε ομάδες, τις πιο αξιόλογες από διαιτητικής πλευρής ουσίες που περιέχει. Φυσικά, δεν θα πρέπει να ξεχνούμε ότι ο τύπος του κρασιού και η περιοχή προελεύσεώς του είναι δυνατόν να διαφοροποιούν, λίγο ή πολύ, τη χημική του σύσταση.

Ας δούμε λοιπόν με συντομία τις ουσίες αυτές.

α. Βιταμίνες

Σαν πηγή βιταμινών το κρασί δεν έχει και πολύ ενδιαφέρον. Περιέχει βέβαια αρκετές βιταμίνες κυρίως του συμπλέγματος Β (τις Β1, Β2, Β3, Β5, Β6, Β12) αλλά σε ποσότητες που κυμαίνονται από ένατοστά μέχρι δέ-

κατα του χιλιοστού του γραμμαρίου στο λίτρο. Μ' άλλα λόγια πίνοντας ένα λίτρο κρασί την ημέρα είναι ζήτημα αν καλύπτουμε το 5—10% των ημερησίων αναγκών μας σ' αυτές τις βιταμίνες. Υπάρχουν ακόμη και οι βιταμίνες Η (βιοτίνη) και Ι (μεσοϊνσοσιτόλη) σε αναλογίες σημαντικά μεγαλύτερες από τις προηγούμενες. Γενικά, τα κόκκιν ακρασιά είναι πιο πλούσια σε βιταμίνες απ' τα άσπρα, γιατί οι χρωστικές τους προστατεύουν τις βιταμίνες που ως γνωστόν είναι φωτοευαίσθητες.

β. Ανόργανα συστατικά

Αρκετά πλούσιο είναι το κρασί σε άλατα καλίου που έχουν διουρητικές ιδιότητες. Περιέχει επίσης σίδηρο σε ποσότητα 5—6 χιλιοστών του γραμμαρίου στο λίτρο. Το 90% της ποσότητας αυτής είναι αφομοιώσιμο απ' τον ανθρώπινο οργανισμό. Πρέπει δε να γνωρίζουμε ότι οι ημερήσιες ανάγκες σε σίδηρο του ενήλικου ανθρώπου είναι γύρω στα 5,5 χιλιοστά του γραμμαρίου. Σε μικρότερες ακόμη ποσότητες βρίσκονται στο κρασί και κοβάλτιο, ασβέστιο, χαλκός κ.θ

γ. Φαινολικές ουσίες

Στην ομάδα αυτή περιλαμβάνονται κυρίως οι ανθοκυάνες και οι τανίνες, στις οποίες όμοιεται το κρῆμα και η στυφάδα του κρασιού. Οι ουσίες αυτές δεν έχουν βέβαια καμιά θεραπευτική αξία έχουν όμως αντιβιοτικές ιδιότητες. Έτσι, η μαλθιδίνη ή πιο κοινή χρωστική στα κόκκινα κρασιά, έχει αντιβιοτική δράση κατά *Staphylococcus aureus*, *Shigella paradysenteriac*, *Salmonella typhosa* κ.θ. Έχει δε διαπιστωθεί ότι όσο πιο νεαρό σε ηλικία είναι ένα κρασί τόσο πιο αξιόλογη είναι η βακτηριοκτόνος δράση του, ποσοφάνως γιατί τα νέα κρασιά είναι πλουσιότερα σε ανθοκυάνες.

Γενικά, πιστεύεται ότι οι φαινολικές ουσίες του κρασιού άσκαδν κάποια προφυλακτική δράση στις περιπτώσεις ασθενειών

που μεταδίδονται στον άνθρωπο με το νερό.

δ. Άζωτοϋχες ουσίες

Αν και παλυάριθμες (διάφορα αμινοξέα, πεπτιδια και πρωτεΐνες) δεν έχουν καμιά θεραπευτική σημασία γιατί περιέχονται στο κρασί σε πολύ μικρά ποσοστά (0,01 — 0,1%).

ε. Σάκχαρα και άλλα οργανικά συστατικά

Ός γνωστό τα σάκχαρα είναι πηγή ενεργείας για τον άνθρωπο. Στα λεγόμενα ξηρά κρασιά ελάχιστα σάκχαρα υπάρχουν, δχι παράπᾶνω από 1,5 γραμμάριο στο λίτρο. Πρόκειται για μία κατηγορία σακχάρων που οι ζύμες που φτιάχνουν το κρασί δεν μπορούν να το ζυμώσουν, να το μετατρέψουν δηλαδή σε αλκοόλ.

Αντίθετα στα γλυκίζοντα κρασιά υπάρχουν αρκετά σάκχαρα (από 10 έως 30 γραμμάρια στο λίτρο) και στα γλυκά ακόμη περισσότερο. Ένα γραμμάριο σακχάρων αποδίδει καιόμενο γύρω στις 35—4 θερμίδες. Άλλα συστατικά του κρασιού που μεταβολίζόμενα αποδίδουν ενέργεια είναι ή γλυκερίνη, οι αλδεϋδες και μερικά δέξα.

στ. Άλκοόλη (οινόπνευμα)

Όταν πίνουμε ένα αλκοολούχο ποτό, το αλκοόλ περνά στο αίμα μας σε 15—30 λεπτά της ώρας αν το στομάχι μας είναι άδειο ή σε 1 έως 3 ώρες, αν είναι γεμάτο. Από την ποσότητα του αλκοόλ που πίνουμε το 1—3% αποβάλλεται με τα ούρα και την αναπνοή μας. Το μέγιστο όμως ποσοστό καίγεται σε νερό και διοξείδιο του άνθρακος με ταυτόχρονη απελευθέρωση θερμικής ενεργείας που είναι γύρω στις 6 θερμίδες για κάθε γραμμάριο αλκοόλης. Υπολογίζουν ότι ή καύση αυτή του οινόπνευματος σ' έναν ενήλικο, υγιή και σωστά διατηρούμενο ανθρώπινο οργανισμό, γίνεται με μέγιστο ρυθμό 90 περίπου χιλιοστών του γραμμαρίου ανά κιλδ σωματικού βάρους και ανά ώρα, δηλαδή γύρω

στά 6 γραμμάρια την ώρα σ' ένα ζυθώριο 70 κιλών, ή γύρω στα 145 γραμμάρια το 24ωρο. Οι ειδικοί όμως συνιστούν μείωση των ποσοτήτων αυτών τουλάχιστον κατά 50% σ' αν περιθώριο ασφαλείας. Πέφτουμε έτσι κοντά στα 70 γραμμάρια το 24ωρο και λαμβάνοντας υπόψη τον μειωμένο μεταβολισμό μας κατά τη διάρκεια του ύπνου καταλήγουμε σ' αυτό που θεωρείται σ' αν αξιωμα απ' τους διαιτολόγους και που ήδη έχουμε αναφέρει στο 2ο τεύχος της «Νιάουσας» "Οτι ιδιολογία μπορούμε να καταναλώσουμε ημερησίως γύρω στα 40 γραμμάρια αλκοόλ που για τα συνήθισμένα κρασιά των 11—12 βαθμών μεταφράζεται σ' 450 περίπου γραμμάρια κατανεμημένο όμως τουλάχιστον στα δύο κύρια γεύματα. Για τις γυναίκες συνιστούν μείωση κατά το 1/3.

Στα δρια αυτά ο υγιής άνθρωπος οργανισμός καίει το αλκοόλ χρησιμοποιώντας τους κανονικούς μεταβολικούς μηχανισμούς (πρόκειται για ένζυμα που κυριαρχεί ένα έλευθερο συνένζυμο που ή βιοχημεία το θάρτισε με το μακαρονειδές όνομα νικοτιναμιδίο-αδενινο-δινου κλεσιδίο ή NAD για συντομία, το όποιο δξειιδώνει την αλκοόλη). Μέχρις εδώ το αλκοόλ είναι μια ακόμη πηγή ένεργείας.

Πιο πάνω απ' τα δρια αυτά ένεδρεύει ο κίνδυνος. Πότε άκριθως άρχίζει να γίνεται τοξικό για τον ανθρώπινο οργανισμό, δέν είναι εύκολο να καθορισθεί γιατί έξαρτάνται απ' το άτομο κι απ' τον τρόπο με τον όποιο διαπύεται. Πάντως απ' τη στιγμή που ή ποσότητα τοξί αλκοόλ που θά πιούμε ξεπεράσει το όριο που ό οργανισμός μας μπορεί να μεταβολίσει φυσιολογικά, τότε γίνεται συνανερμίδος και άμέσως ρίχνονται στη μάχη έφεδρικά συστήματα κάυσεως τοξί αλκοόλ. το όποιο όμως, αντίθετα απ' τα κανονικά, καταστρέφουν τα κύτταρα των ισθών ή των όργάνων στα όποια θά δράσουν.

Αυτά λοιπόν το έφεδρικά συ-

στήματα καίνε το αλκοόλ με τον ίδιο τρόπο που θά καίγαμε στο τζάκι μας μερικά κακής ποιότητας ξύλα· δηλαδή άνακατεύοντάς τα με τα καλά. Στον ανθρώπινο οργανισμό των ρόλο των «καλών καυσίμων» τον παίζουν τα άμινοξέα και τα νουκλειικά (πυρινηκά) όξέα που καίγονται κι' αυτά μαζί με το αλκοόλ με ταυτόχρονη καταστροφή των κυττάρων που συμμετέχουν στη μάχη «'Αποθανέντ ή ψυχή μου μετά των άλλοφύλων» δηλαδή "Ετσι το αλκοόλ γίνεται ή αίτία άφενός σπατάλης απ' τον οργανισμό πολύτιμων βιταμινών και πρωτεϊνών, προκαλώντας άβιταμίνωση και άλλες διαταραχές στη θρέψη, και άφετέρου άναπτύξεως επικινδύνων μεταβολικών συστημάτων στα όποια ό οργανισμός έθίζεται και σιγά - σιγά αυτοκαταστρέφεται. Γίνεται, με άλλα λόγια δηλητήριο.

Σε έργαστηριακά πειράματα με πειραματόζωο ποντίκια έδιναν δόσεις αλκοόλ λίγο μεγαλύτερες απ' αυτές που θά μπορούσαν να μεταβολίσουν κανονικά. Σε λίγο τα ποντίκια παρουσίασαν όξεία παγκρεατίτιδα. Η έρμηνεία ήταν απλή. Το πειραματόζωο για να μεταβολίσει το αλκοόλ, χρησιμοποιούσε τα νουκλειικά όξέα του παγκρέατός του, με συνέπεια την καταστροφή του όργάνου.

"Ενα άλλο πολύ άξιοσημείωτο συμπέρασμα από έργαστηριακά πειράματα είναι και το έξης: Δώσανε σ' ένα ποντίκι μια νερή δόση κρασιού και το μέθυσαν. Το ζωάκι παρέμεινε ξεπλυμένο για δυο περίπου ώρες. Μετά σηκώθηκε, ούρησε πολύ και πήγε να φάει. Από ίδια ποσότητα του ίδιου κρασιού πήραν με άπόσταξη το περιεχόμενο οίνόπνευμα, το έφεραν σ' αν αρχικό όγκο με προσθήκη νερού και το έδωσαν σ' ένα άλλο ποντίκι της ίδιας ηλικίας, ρύθμης και βάσους. Το ζωάκι παρηυσάσε σοβαρές όνυμαλίες και κόντεψε να τά... τινάξει. Είναι λοιπόν πολύ πιθανό ότι ή αυτή ποσότητα οίνόπνεύματος όπως βρίσκεται στο κρασί,

είναι λιγότερο τοξική από ό,τι σ' αν άπόσταγμα. Μ' άλλα λόγια φαίνεται πως το κρασί μας δίνει ταυτόχρονα και το αντίδοτο του οίνόπνεύματος που περιέχει πράγμα που δέν συμβάίνει με τα διάφορα άποστάγματα. 'Ασφαλώς σύντομα ή επιστήμη θά είναι σε θέση να έρμηνεύσει την πολύ σημαντική αυτή παρατήρηση.

Και μια μικρή ιστορία πριν τελειώσουμε.

"Ο πρίγκιπας Ταλλείρανδος, απ' τους πιο κοσμικούς της έποχής του, δέν εκτιμούσε καθόλου τους ανθρώπους που δέν γνώριζαν να συμπεριφέρονται σωστά. Κάποια μέρα, σ' ένα γεύμα που παρέθεσε σ' αν προσωπικότητες της έποχής, προσέφερε κι' ένα πολύ έκλεκτο κρασί. Δαιμόνιος όπως ήταν, πρόοξε ότι κάποιος απ' τους συνδαιτημένους άδειασε το ποτήρι του... μονορούφι. Στράφηκε άμέσως σ' αν κυρία που καθόταν δίπλα του και της λέει: "Όταν ένα κρασί έχει τέτοιο παρουσιαστικό, άγαπητή μου δούκισσα, άξίζει να το καιδέψει κανείς άρκετά με το βλέμμα. "Επειτα το φέρνει κοντά του για να άπολαύσει το άρωμά του και με βαθύ άναστεναγμό να φαντασθεί όλα όσα του ύπόσχεται... θαλαπυρή, τρυφερότητα, γαλήνη. Ξαναφήνει το ποτήρι και μιλά λίγο με τους όμοτράπεζους για όλα αυτά. Μετά, το φέρνει δειλά δειλά στα χείλη του, σ' αν το κατάλευκο κεράκι μιας όμορφης γυναίκας, αφήνοντας την φαντασία του να προχωρεί... Δέν νομίζετε, δούκισσα, ότι εκείνο που πραγματικά άπολαμβάνουμε είναι εκείνο που έχουμε τη δύναμη και να το στερηθούμε;».

Και ποτέ δέν ξανακάλεσε στο μέγαρό του τον «άγροικο» εκείνον που δέν ήξερε... πως γίνεται το κρασί.

“Όπως γνωρίζουμε ή κτηνο-τρακρία προσφέρει στον άνθρωπο πολύτιμα προϊόντα διατροφής με πλήρη θρεπτική αξία (κρέας-γάλα βούτυρο - τυρί - λίπη - αυγά - μέλι - κλπ.) τα όποια δέν είναι μόνο αναγκαία για την ικανοποίηση των φυσιολογικών αναγκών του ανθρώπου, αλλά και συντελούν στην πνευματική ανάπτυξη.

Μεταξύ των ζωικών τροφών, τó γάλα καταλαμβάνει έμφαση θέση, γιατί στα μόν θηλάζοντα ήποτελεί την μόνη ή την πιο πολύ κύρια αυτών τροφή, στους δέ ενήλικους χρησιμοποιείται επίσης, άπαρτίζοντας μερικές φορές όχι μικρό μέρος αυτής.

Πότε όμως, ό άνθρωπος χρησιμοποίησε τó γάλα στην διατροφή του και ποιά ή ιστορία του γάλακτος;

Κατά τους ιστορικούς - Αρχαιολόγους και Παλαιοντολόγους, ή ιστορία του γάλακτος άρχίζει από την πρώτη εμφάνιση του ανθρώπου στη γη. Οί πρώτοι νομάδες χρησιμοποίησαν τó γάλα σαν κύριο είδος διατροφής. Τα πρώτα που παρατήρησαν, ήσαν, ότι όταν άφηναν τó γάλα, για ένα χρονικό διάστημα σχημάτιζε μία στερεή μάζα και γύρω της, ένα υποκίτρινο υγρό (δηλαδή τó φαινόμενο γνωστό σαν αυτόσηση πήξη του γάλακτος) που πιθανόν χρησιμοποιούσαν την στερεή μάζα για φαγητό. Αργότερα, παρατήρησαν την πήξη του γάλακτος στο στομάχι των ζώων, όποτε πήραν διατηρήσιμη γευστική και θρεπτική τυρί.

Από άνασκαφές που έγιναν στη χώρα μεταξύ Ευφράτου και Τίγρη ποταμού βρέθηκαν παραστάσεις του έτους 4000 π.Χ. όπου χρησιμοποιούσαν, τó γάλα, τó βούτυρο και τó τυρί.

Τό έτος 2500 π.Χ. ή γαλακτοκομία παρουσιάζει κάμψη, επειδή ή άγελάδα χρησιμοποιείται ήπιδό τους Σιμίτες σε άγροτικές εργασίες. Από τó 2000 π.Χ. οί Ίνδοί άνάπτυξαν ή γαλακτοκομία με την άβξηση του αριθμού των άγελάδων, την άξία των οποίων υπολόγιζαν βάσει της άποδόσεως των σε βούτυρο, τó όποιο χρησιμοποιούσαν για τροφή. Από της έποχής εκείνης ή άγελά-

δα θεωρείται σαν ιερό ζωό και τά προϊόντα της σαν δώρο του Θεού. Οί Ίνδοί είναι οί πρώτοι που χρησιμοποίησαν περιστρεφόμενη βουτυροκάδη.

Η γαλακτομία ήταν άναπτυ-

Του Ζαφ. Τσουκαλά τεχνολογ. γεωπονίας

γμένη στην Έλβετία, πολύ πριν του Χριστιανισμού, δεδομένου ότι οί άνασκαφές που έγιναν στην περιοχή αυτή φανέρωσαν σκελετούς βοοειδών και τυροκομικά εργαλεία, χρονολογούμενα από 4.000 π.Χ.

Τά Έλληνικά σωζόμενα κείμενα, εμφανίζονται από του έτους 1550 π.Χ. Από αυτά συνάγεται ότι τó γάλα και τó τυρί συμπεριλαμβανόταν σε έπαρκή ποσότητα

Τό γάλα

τα στο διαιτολόγιο των Αρχαίων Έλλήνων και των Ρωμαίων, με την διαφορά όμως, ότι τó γάλα ήταν γίδινο, πρόβειο και πολύ λίγο άγελαδινό. Τό βούτυρο δέν χρησιμοποιούσαν για τροφή, αλλά μόνο για φαρμακευτικούς σκοπούς. Ο Ίπποκράτης συνιστούσε τó βούτυρο, σαν θεραπευτικό μέσο, για έγκαύματα και πληγές.

Από του Χριστιανισμού και μέχρι τον 15ο αιώνα ή παραγωγή του γάλακτος άφάνει βαθιηδόν. Τό τυρί εισάγεται στο διαιτολόγιο όλων των Ευρωπαϊκών λαών, με μικρή κατενάλωση βουτύρου.

Τόν 15ο αιώνα, γίνεται ή μεγαλύτερη κατενάλωση τυριού στην Ευρώπη. Από της έποχής αυτής μειώνεται ή κατενάλωση τυριού και αυξάνει ή κατενάλωση βουτύρου. Στο διάστημα από του 15ου μέχρι του 19ου αιώνα δέν παρατηρείται καμιά αισθητή πρόοδος στη γαλακτομία. Τέλος από τις άρχές του 19ου αιώνα μέχρι σήμερα ή ανάπτυξη της γαλακτομίας είναι μεγάλη.

Ένώ επί αιώνας, ή παρασκευή τυριού και βουτύρου γινόταν με μέσα άρχέγονα στα άγροκτήματα εντός όλίγου σχετικά χρόνου παρατηρήθηκε όπóτιμη άλλαγή και εμφάνιση μεγάλων βιομηχανικών συγκροτημάτων στα όποια συγκεντρώνονται μεγάλες ποσότητες γάλακτος για διάθεση και έπεξεργασία. Παρασιάζονται ή νέα συστήματα άξιοποιήσεως (παστεριωμένο - άποστεριωμένο - ουμυκνωμένο - γάλα σκόνη - νέοι τύποι τυριών - παγωτό κλπ) ενώ παράλληλα ή γαλακτομία έξοπλίζεται με σύγχρονα μέσα.

ΣΥΣΤΑΤΙΚΑ ΤΟΥ ΓΑΛΑΚΤΟΣ

Σήμερα, σύμφωνα με τον Έλληνικό κώδικα τροφίμων και ποτών τó γάλα όρίζεται ως έξης:

Γάλα είναι τó άπαλλαγμένο πρωτογάλακτος προϊόν που παίνοουμε μετά από ένα πλήρες και χωρίς διακοπή άμεγμια από τους μαστούς υγιούς γαλακτοφόρου ζώου, τó όποιο ζεί και διατρέφεται με υγιεινές συνθήκες και δέν κουράζεται πολύ.

Τά συστατικά του γάλακτος είναι χημικές φύσεως και βιοχημικής προελεύσεως. Από τά συστατικά αυτά, όρισμένα βρίσκονται σε μεγάλες ποσότητες και χαρακτηρίζονται ως κύρια ή πρωτεύοντα συστατικά (νερό - λίπος - πρωτεΐνες - λακτόζη - άνόργανα έλατα - σύνθετα λίπη) και τó υπόλοιπο που είναι και τó περισσότερο είναι σε μικρό ποσοστό και όνομάζονται δευτερεύοντα (άζωτούχες ουσίες μη πρωτεϊνικής φύσεως - χρωστικές ουσίες - βιταμίνες - άερια - ένζυμα άντιοάσματα - όρμόνες - μικροοργανισμοί - κύτταρα διάφορα).

Συνθέσεις άγελαδινού - γίδιου και πρόβειου γάλακτος, οί όποίες είναι ένδεικτικές και βασίζονται στον μέσον όρον πολλών αναλύσεων που έγιναν από διάφορους έρευνητές (έπί τούτοις) βλέπε πίνακα.

ΑΛΛΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΓΑΛΑ

Ένώ τó γάλα περιέχει όλα τó στοιχεία που χρειάζονται για ή θρέψη του οργανισμού, είναι τóσο έλαφρό, ώστε να μη βαρύνει στο στομάχι και να μη φέρει δυ-

Συστατικά	άγελαδινό	γίδινο	πρόβειο
γάλακτος			
Νερό	85,70	87,20	82,80
Λίπος	3,70	4,70	6,00
Καζεΐνη	2,80	2,70	4,00
Άλβουμίνη - γλοβουλίνη	0,90	0,50	1,90
Λακτόζη	4,70	4,20	5,00
Ανόργανα άλατα	0,70	0,70	0,90
	100,00	100,00	100,00

σφοδρία, διαταραχές. Γι' αυτό χρησιμοποιείται και για τους άρρώστους και για τους αδύνατους.

Το γάλα δεν πίνεται μόνο. Κατασκευάζουμε μ' αυτό γιασούρι, βούτυρο, μυζήθρα, γλυκίσματα, γαλακτόλιθο κ.ά. Το πρώτο συστατικό του γάλακτος είναι οι πρωτεΐνες. Το λίπος του θεωρείται στοιχείο απαραίτητο στον οργανισμό σαν πηγή ενέργειας, και για τις καύσεις. Το λίπος αυτό είναι το βούτυρο και κωνεύεται πολύ εύκολα. Επίσης οι υδατάνθρακες και τα διάφορα σάκχαρά του αποτελούν πηγές ενέργειας για τον οργανισμό. Ένα από τα σάκχαρα είναι η γαλακτόζη, που ο οργανισμός την αφομοιώνει πολύ εύκολα απ' όλους τους υδατάνθρακες. Με τ' άλλα συστατικά του γάλακτος: μεταλλικά άλατα, φωσφόρος, ασβέστιο, σίδηρος, ιώδιο κλπ. αναπτύσσονται τα κόκκαλά μας, το αίμα, τα κύτταρα των νεύρων, τα δόντια μας. Και ξέρετε γιατί ξυνίζει το γάλα; Έπειδή όρισμένοι μικροοργανισμοί, που βρίσκονται μέσα του, μετατρέπουν τη γαλακτόζη σε γαλακτικό οξύ. Καμιά τροφή δεν έχει περισσότερο ασβέστιο από το γάλα. Αποτελεί βασική τροφή για τα παιδιά, που πρέπει να μεγαλώσουν κανονικά, να γίνουν γερά, φυσιολογικά, επειδή το ασβέστιο, αποκλειστικότερα, τους εξασφαλίζει οραλήν ανάπτυξη.

Παράλληλα με τις εξαιρετικές θρεπτικές του ιδιότητες το γάλα δημιουργεί και μεγάλους κινδύνους, γιατί παίρνει από το αίμα του ζώου, της μητέρας ή της παραμάννας τις αρρώστιες τους, τα φάρμακα που δέχεται ο οργανισμός του κλπ.

Επίσης, η κακή ή ακατάλληλη τροφή τους επιδρά δυσάρεστα στο γάλα. Επικίνδυνο είναι ακόμα το νέρωμά του γιατί το νερό μπορεί ναχει μικρόβια δυσεντε-

ρίας, όστρακιδες, τύφου, κ.ά. Πολύ επικίνδυνο είναι και το γάλα από κακοταϊσμένες ή φυματικές αγελάδες. Να γιατί θεοπίστηκαν αόστηρά μέτρα υγιεινής, που οφείλουν να τηρούν οι γαλακτοπαραγωγοί. Μα ούτε και άβραστο πρέπει να πίνουμε το γάλα, κι' ως ξέρουμε πως το ζω, απ' ζ-

1 λίτρο γάλακτος
30 γρ. λίπος
35 γρ. πρωτεΐνες
45 γρ. λακτόζη
8 γρ. απαραίτητο άλατο
και κοστίζει 14 δρχ.

που αρμέχτηκε, είναι γερό. Γιατί δεν αποκλείεται το γάλα να μολυνθήκε από μικρόβια των δοχείων ή και του άερα. Με το βράσιμο τα μικρόβια ή και τα βακτήρια σκοτώνονται, αν και καταστρέφονται απαραίτητες για την καλή θρέψη βιταμίνες, που έχει μέσα.

Για να μην καταστραφούν λοιπόν οι βιταμίνες αυτές, πρέπει να το ζεστάνουμε ελαφρά το γάλα μόνο και μόνο για να σκοτωθούν τα μικρόβιά του. **ΟΜΩΣ ΑΥΤΟ ΔΕ ΓΙΝΕΤΑΙ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ. ΠΑΡΑ ΜΕ ΕΙΔΙΚΑ ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΑ ΠΑΣΤΕΡΙΩΣΕΩΣ**

Η θρεπτική και η οικονομική αξία του γάλακτος φαίνεται από τον επόμενο πίνακα.

200 γρ. Βόειο κρέας
33 γρ. λίπος
30 γρ. πρωτεΐνες
— γρ. λακτόζη
2 γρ. απαραίτητα άλατα
και στοιχίζουν 24 δρχ.

Τρομερές ζημιές στις μπλιές

ΡΟΔΟΧΩΡΙ. Ο γεωπόνος γεωργικής ανάπτυξεως Πανουγ. Αποστολίδης δι-
δει οδηγίες σχετικές με τις περιποιήσεις των τραυματισθέντων δένδρων

Στις 10 Οκτωβρίου οι αίφνιδιστικές χιονοπτώσεις προέ-
νησαν σοβαρές ζημιές στην δεν-
δροκαλλιέργεια της περιοχής. Υ-
πήρξαν όπωρωνες που παρουσία-
ζαν όψη πεδίου μάχης. Την με-
γαλύτερη ζημιά την υπέστησαν
οι μηλεώνες που βρίσκονται στις
όρεινές περιοχές. Τα δένδρα κό-
τω από το βάρος του χιονιού,
που κολλούσε σαν άλοιφή με τα
φύλλα, σχίσθηκαν και ανοίχθη-
καν ούρριζα ως την γη. Τέτοια
καταστροφή, δεν αναφέρεται

πουθενά στην ελληνική και ξένη
βιβλιογραφία.

Οι δενδροκαλλιεργητές των
περιοχών αυτών δεν κλαίνε, για-
τι θα χάσουν την έσοδειά μιας
χρονιάς, αλλά κλαίνε γιατί θα
χάσουν την έσοδειά πολλών έ-
των. Οι κάτοικοι αυτοί βρίσκον-
ται σε απόγνωση επειδή ο Ο.Γ.Α.
δεν αντιμετωπίζει θέμα αποζη-
μιώσεως. Ο σημερινός κανονι-
σμός του ΟΓΑ δεν προβλέπει ά-
ποζημίωση λόγω χιονοπτώσεων.

Με άφορμή τήν προβολή τῶν Ἑλληνικῶν τοπικῶν χορῶν ἀπό τήν τηλεόραση τῆς ΕΡΤ ἔδωσα στόν ἀγαπητό Παναγιώτη Μυλωνά ἕνα σημείωμα γιά τούς τοπικούς μας χορούς.

Οἱ χοροί μας παρουσιάστηκαν καί ἄλλη φορά καί ἄλλες φορές ἀπό διάφορα κανάλια, εἶναι ὁμως ἡ πρώτη φορά πού μέ τόν «ΠΥΡΣΟ» γίνεται μιὰ πλήρης ἱστορική παρουσίασή τους.

Καταγράφω ἐδῶ στίς φιλόξενες σελίδες τοῦ περιοδικοῦ μα: «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» ὅ,τι ἀφορᾶ στοὺς χορούς μας ἀπό τήν παραπάνω δουλειά μου μέ τήν ἐλπίδα ὅτι θά σταθεῖ ἀφορμή γιά πάρα πέρα ἔρευνα.

Οἱ ντόπιοι χοροί μας εἶναι ἡ ΠΑΤΙΝΑΔΑ, ἡ ΜΑΚΡΥΝΙΤΣΑ, ἡ ΠΑΠΑΔΙΑ, τοῦ ΝΤΑΒΕΛΗ, τοῦ ΣΩΤΗΡΗ, ὁ ΝΙΖΑΜΙΚΟΣ. Χαρακτηριστικό τους ὅτι χορεύονται μόνο στή Νάουσα καί μάλιστα τίς Ἀποκριές ἀπό τὰ μπουλούκια Μπούλας μέ τρόπο πατροπαράδοτο.

Ἡ ΠΑΤΙΝΑΔΑ εἶναι χορός πομπικός καί χορεύεται γιά τή μετακίνηση τοῦ χορευτικοῦ ὀμίλου στοὺς δρόμους ἀπό πλατεία σέ πλατεία. Ἡ κίνηση γίνεται σέ δυό στίχους κατ' ἀντιζυγία καί ἀνάμεσα στοὺς λαμπροποικιλισμένους μασκοφόρους φουσταναλλάδες κινουῦνται σάν νύφες, ἤσυχα, οἱ «ΜΠΟΥΛΕΣ» ἄντρες ντυμένοι γυναικεῖα. Ἡ θέση τους καί ἡ κίνησή τους φανερώνουν ὅτι ἔχουν ἀντικαταστήσει πομπικά ἑόανα. Χαρακτηριστικό εἶναι ἐπίσης ὅτι τίς ἀποκριές πῖσω ἀπό τόν χορευτικό ὄμιλο ἀκολουθοῦν στενά δεμένοι μέ τήν πομπή πλῆθος πολίτες.

Στίς πατινάδες οἱ φοιιστανελλωφόροι κρατοῦν σπαθιά, ἀνάπαδα ὁμως, ἀπό τή μύτη, μέ τὸ σταιρό καί τή φούντα ψηλά. Τὰ σπαθιά αὐτὰ λέγονται «πάλλες» ἀπό τὸ πάλλοισι. Στόν Εὐριπίδη συναντοῦμε τή φράση: «λόγγην πατῶς χειροὶ πάλλων». Τὸ ἴδιον πάλλονταν καί οἱ ἀόνσιοι θύρσοι τῆς συνοδείας τοῦ Διόνυσου, ὅ-

Ἡ ὁμάδα πού ἐκπροσώπησε ἐπάξιο τόν «ΠΥΡΣΟ» στό χορό τῶν Ναουσαίων τῆς Θεσσαλονίκης. Μέ τὴ σειρά ἀπό ἀριστερὰ καθιστῆς οἱ κοπέλες: Βαλσαμίδου Ζωή, Τέμμα Ρωξάνη, Βαλσαμίδου Βασιλική, Ζλατάνη Μαρία, Παπαδοπούλου Ἐλισάβετ, Ζλατάνη Μαρικούλα, Σιπητάνου Ἀναστασία. Ὁρθιοὶ ἀπό ἀριστερὰ οἱ: Σταμένος Ἀναστάσιος, Τσιμπρης Γεώργιος, Λίτος Σταῦρος, Χανδρογιάννης Γεώργιος, Μοσκοφίδης Δημήτριος, Φικιάρης Γεώργιος καί Σιπητάνος Δημήτριος.

Οἱ τοπικοί μας χοροί

πως τούς ξέρουμε ἀπό τὰ ἀγγεῖα καί ὅπως μᾶς τούς ἀποκαλύπτει τὸ θαυμάσιο ψηφιδωτὸ τῆς Πέλλας: «Διόνυσος ἐπὶ Πάνθηρος». Ὁ Εὐριπίδης στίς «Βάκχες» γράφει: «ἀνά θύρσον τε τινάσσων κισῶ τε στεφανωθεὶς Διόνυσον θεραπεύει».

Οἱ πόδες τῆς μουσικῆς στίς

**Τοῦ Γυμνασιάρχου
Ἑμμανουὴλ Βαλσαμίδη**

πατινάδες εἶναι δάκτυλοι ἢ ἀνάπαιστοι. Σέ κανονικά ὁμως διαστήματα γίνονται διπλοὶ δίσημοι ἢ τετράσημοι, ὅπως ἀκριβῶς οἱ Πυρρίχιοι πόδες καί τότε οἱ χορευτῆς ἔρχονται ἀντιμέτωποι, γυρίζουν τὸ σπαθιά, τὰ πιά-

νουν ἀπό τίς λαβές τους καί «αἰμίζουν», κάνουν τὸ ἀντάμωμα τῶν σπαθίων τους.

Ἐχουμε λοιπὸν ἐδῶ, στίς πατινάδες τῆς Ναούσης, τὸν γνησιότερο τύπο τῆς Πυρρίχης, τοῦ χοροῦ δηλαδή πού τήν ἐκτέλεση τῶν ἀμυντικῶν καί ἐπιθετικῶν κινήσεων τῶν χορευτῶν συνοδεύαν δίχρονοι πόδες.

Ἡ ΜΑΚΡΥΝΙΤΣΑ εἶναι ἕνας ἀπὸ τούς λίγους πένθιμους χορούς πού σώθηκαν ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα, πού ὁμως ἐμελλε νὰ συνδεθεῖ μέ ἕνα τραγικὸ γεγονός πού σημάδεψε τὴ Νάουσα καί τὴν ψυχὴ τῶν κατοίκων της. Εἶναι τὸ γεγονός τῆς καταστροφῆς τῆς πόλεως πού στὰ 1822 ἐγίνε ὀλοκαύτωμα στὸ βωμὸ τῆς ἐλευθερίας. Ἡ Νάουσα ἐπαναστάτησε τὴν Κυριακὴ τῆς Ὁρθο-

δοξίας του 1822 και πατήθηκε από τους Τούρκους την Κυριακή του Θωμά του ίδιου έτους.

Πολλοί πολεμιστές γλύτωσαν με μίαν έξοδο ήρωική. Από αυτούς το μεγαλύτερο κομάτι με τον Καρατάσιο και τον Γάτσο έφτασαν στην Νότια Ελλάδα και πρόσφεραν πολυτιμότες υπηρεσίες στο Πέτα, τα Δερβενάκια, την Εύβοια, την Σκιάθο, τα Ψαρά, την Υδρα, την Ν. Πελοπόννησο, όπου ο Καρατάσιος στην τοποθεσία Κρεμύδι απέσπασε την πρώτη Ελληνική νίκη κατά του Ίμπραήμ.

Σε κείνη την καταστροφή τραγικές γυναίκες και κορίτσια των αγωνιστών που δεν μπόρεσαν να σώσουν τον κλοιό των Τούρκων έπεσαν στην αφρισμένα νερά της Αράπιτσας και βρήκαν το θάνατο.

Σε τιμή αυτών των γυναικών χορεύεται ο χορός Μακρυνίτσα. Το τραγούδι είναι μοιρολόγι και δείχνει την τραγική θέση των Ναουσαίων μετά την καταστροφή. Η Μακρυνίτσα που μνημονεύεται στο τραγούδι είναι ή

ΔΙΘΥΡΑΜΒΟΣ: Χορός σε δυό στίχους χορευτών με νεανικές μάσκες. (Κρατήρας του Διόνυσου στο Μουσείο Τέχνης της Βασιλείας Έλβετίας)

Μακρυνίτσα του Πηλίου, στην οποία είχε στήσει το στρατόπεδο του ο Καρατάσιος το 1823, τον επόμενο χρόνο της καταστροφής, σαν έντεταλμένος στρατηγός της Ελληνικής Κυβερνήσεως.

Τρία πουλάκια κάθονταν απής Νιάουστας το Κάστρο

Μακρυνίτσα μου, καυμό πάχει ή καρδίτσα μου.

Τό να τηράει τά Βουδινά, τ' άλλο τή Σαλονικη

Μακρυνίτσα μου, καυμό πάχει ή καρδίτσα μου.

Τό τρίτο τό μικρότερο μοιργιαλαγάει κι λέει:

Μακρυνίτσα μου καυμό πάχει ή καρδίτσα μου.

—Μας πάτησαν, μας χάλασαν, μας πήραν τίς γυναίκες

Μακρυνίτσα μου, καυμό πάχει ή καρδίτσα μου.

Ένα μήλο, άμάν. Κι άλλο μήλο, άμάν.

Βρόδουσε και παυ θα μείνω.

Η ΠΑΠΑΔΙΑ είναι ο πιο σπουδαίος χορός του τόπου και άπειτεί επίδέξιο χορευτή. Ξεκινάει άργά, ζεσταίνει σιγά—σιγά, συναισθηματικά, μέ χορευτή και τον ανεβάζει με τό σκιρτήματα και τίς έξάρσεις του στην έκφραση βιωμάτων άνερμήνευτων.

Η Παπαδιά είναι μέχρι σ' ένα σημείο χορός του πρώτου, ώσπου φτάνει στον «άπολυτό» που είναι συνολικός χορός—επίκληση. Οι χορευτές χορεύουν με προτεταμένα τά χέρια σε στάση

ίκεσίας, προσφοράς, δοξολογίας, θριάμβου, έκστάσεως.

Με την Παπαδιά δεν υπάρχει άμφιβολία ότι βρισκόμαστε μπροστά σ' έναν μοναδικό θρησκευτικό χορό της Αρχαιότητας. Ποιός όμως ο χορός; Είναι του Άπόλλωνα, της τοξοβόλου Άρτέμιδας ή του Διόνυσου;

Οί χορευτές τίς άποκρίες στη Νάουσα, όπου κυλάει και τό έθιμο χιλιάδες τώρα χρόνια, φορούν μάσκες, «τόν πρόσωπον», όπως λένε. Αυτό μας φέρνει

πρός τό Διόνυσο. Και πράγματι σαν έρευνητής δοκίμασα άφανη χαρά όταν μπόρεσα να ταυτίσω τό χορό με την παράσταση ενός τραγικού χορού του Διόνυσου, του Διθύραμβου, σε έρυθρόμορφο Άττικό κρατήρα του 500—490 π.Χ. που βρίσκεται στο Μουσείο Τέχνης της Βασιλείας.

Στόν κρατήρα τά μέλη του χορού φορούν όμοιόμορφη στολή, χορεύουν με προτεταμένα τά χέρια, τά βήματά τους είναι τά τυπικά του τοπικού χορού στή φάση του άπολυτού και φορούν νεανικά προσωπεία. Στο κέντρο βρίσκεται ο Διόνυσος πάνω στο βωμό και αυτός μασκοφόρος.

Ο ΝΙΖΑΜΙΚΟΣ είναι ο πιο έντυπωσιακός χορός της Ναούσης και ο χορός στον όποιο γυρίζουν όλοι οι άργοί χοροί του τόπου, Παπαδιά, Νταβέλη, Σωτήρη και άλλοι.

Ο Νιζάμικος που σαν καρβάς ένώνει τους τοπικούς χορούς είναι τό ίδιο με κείνους παλιός και χορεύεται άποκλειστικά και μόνο όπως και κείνοι στή Νάουσα.

Η όνομασία του πρέπει να έχει σχέση με τή Μιεζα και Νιέ-

Ζα. Τὰ ὄσα γράφτηκαν γιὰ κάποιους Τούρκους φορατζήδες πού τὸν χόρευαν στὴν Νάουσα καὶ πού γιὰ τὸ καλόπισμά τους καὶ τὸν ἔξευμενισμό τους χόρευαν τὸν Τουρκικὸ αὐτὸ χορὸ (!) κι οἱ Ναουσαῖοι ἐλέγχονται ἀνίστοργητα, ἄκριτα.

ΝΤΑΒΕΛΗ. Μὲ τὸ χορὸ αὐτὸ γυρίζουμε στοὺς χορούς τοῦ τύπου τῆς Παπαδιᾶς. Εἶναι παραλλαγή τῆς Παπαδιᾶς, ὅπως καὶ ἄλλοι χοροὶ τοπικοὶ

Τὸ φαινόμενο δὲν εἶναι καινούργιο. Ὁ Διθύραμβος ἦταν στὸ μεγαλύτερο μέρος αὐτοσχεδιασμός τοῦ προεξάρχοντος, τοῦ πρώτου τοῦ χορευτικοῦ ὄμιλου. Κι ἀκόμη καὶ τὸ περιεχόμενό του σὰν τραγούδι ἐπαινετικὸ πάντοτε, δὲν ἀναφέρονταν, στὰ κατωπινὰ χρόνια, μόνο στὸ Διόνυσσο.

Ὁ χορὸς πού περιγραφή του ἔχομε στὰ 650 π.Χ. στὸν Ἀρχιλοχό, δὲν κρατήθηκε ἕνας. Στὴν Ἀθήνα ὅπου εἰσβάλλει μὲ τὰ Μεγάλα Διόνυσια, παίρνει μόνιμη θέση στὸ πρόγραμμα τῶν γιορτῶν ἀπὸ τὸ 510 π.Χ. μὲ δέκα ἐκτελέσεις, πέντε ἀνδρῶν καὶ πέντε παίδων.

Ὁ Ἀριστοτέλης μιλάει γιὰ τὸ χορὸ πού τὸν βλέπει νὰ χορεύεται στίς μέρες του παραδοσιακά, παράλληλα καὶ ἄσχετα μὲ τὴν ἐξέλιξή του στὴν Τραγωδία.

Τὸ τραγούδι εἶναι ἀφιερωμένο στὸν ἀρχιληστή Νταβέλη. Καταγράφηκε ἀπὸ τὸν Τάκη Μπάιτση καὶ ἔχει ὡς ἐξῆς:

Γειά σου, Νταβέλη ἀρχιληστή.
Γειά σου, Χρήστο μου Νταβέλη.
Μᾶς πῆρι ἢ μέρο κι' ἢ αὐγή.
Γειά σου, Νταβέλη ἀρχιληστή.
Μᾶς πῆρε κι τοῦ μεσημέρι,
γειά σου, Καπιτάν Νταβέλη.
Ποῦθε θὰ λημεριάσουμε,
Νταβέλη, θὰ μᾶς πιάσουμε,
Κι ὅπου ἢ Ζουή τοῦ θέλει,
ποῦθε θὰ στήσουμε λημέρι.
Γειά σου, Καπιτάν Νταβέλη.
"Αἶντι σὶ κείνο τοῦ βουνό,
μαῦρα τὰ μάτια π' ἀγαπῶ.
'Ικεὶ θὰ στήσουμε λημέρι
γειά σου Καπιτάν Νταβέλη.
'Ικεὶ θὰ στήμουσι λημέρι,
Κακαράπη καὶ Νταβέλη.

Ἐκδηλώσεις πού πραγματοποιήθηκαν στὸ Πολιτιστικὸ Κέντρο Ναούσης ἀπὸ 1-7-77 ἕως 31-12-78

Οὐγγρικό συγκρότημα στίς ἐκδηλώσεις τοῦ «ΠΥΡΣΟΥ»

Α) Περίοδος 1-7-77 ἕως 31-12-77

- 1) Κινηματογραφικὲς προβολές 11
- 2) Θεατρικὲς παραστάσεις 8
- 3) Συναυλιὲς ξένου συγκροτήματος 1
- 4) Συναυλιὲς Ὁδείου Ναούσης 2
- 5) Διάφορες Σχολικὲς γιορτές 5
- 6) Διάφορες ἄλλες ἐκδηλώσεις (συνελεύσεις, συνέδρια) 3

Β) Περίοδος 1-1-1978 ἕως 31-12-1978

- 1) Κινηματογραφικὲς προβολές 22
- 2) Θεατρικὲς παραστάσεις 3
- 3) Κουκλοθέατρο Τενεκεδούπολη τοῦ συλλόγου ἀποφοίτων Ναούσης 1
- 4) Σχολικὲς γιορτές τῶν Δημοτικῶν σχολείων 6
- 5) Σχολικὲς γιορτές τῶν γυ-

- μνασίων - λυκείων 6
- 6) Διάφορες διαλέξεις 15
- 7) Συναυλιὲς συνολικῶς 1 ἀπὸ τίς ὁποῖες τοῦ Ὁδείου Ναούσης 3
- 8) Χορευτικὲς ἐκδηλώσεις Πυρσοῦ 2

Ἐπιμέλεια Θωμᾶ Ἀλδάκου

- 9) Χορευτικὲς ἐκδηλώσεις Λυκείου Ἑλληνίδων 1
- 10) Ὁμαδικὴ ἐκθεση Ζωγραφικῆς Ναουσαίου Ζωγράφου (ὀργανωτῆς σύλλογος ἀποφοίτων) 1
- 11) Διαφορὲς ἀτομικὲς ἐκδηλώσεις 4
- 12) Ἐκθεση χειροτεχνίας τοῦ ΚΕΚ Ναούσης 1
- 13) Διαγωνισμὸς Παιδικῆς Ζωγραφικῆς (ὀργανωτῆς Πολιτιστικὸ Κέντρο Ναούσης) 1
- 14) Ὁμαδικὴ Χριστουγεννιάτικη γιορτὴ τῶν Δημοτικῶν Σχολείων Ναούσης 1
- 15) Χριστουγεννιάτικες γιορτές δῆμου Ναούσης 4

Είναι ή ευμάρεια ιδανικό;

Η μεγάλη πίστη του σύγχρονου ανθρώπου στις οικονομικές αξίες και ή ελπίδα του, πως ή ευμάρεια είναι ή πανάκεια των κοινωνικών αποδείχθηκε φρούδα. Άλλοτε οί σοσιαλιστές ηγέτες των δυτικών χωρών πίστευαν ότι ή πλήρης ευμάρεια θα θεράπευε σιγά σιγά ή τό λιγότερο θά μείωνε πολλά, τὰ περισσότερα ήν όχι όλα από τὰ κοινωνικά κακά. Έλπιζαν πως ή ευμάρεια θα σκόρπιζε τήν ήσυχία, τήν ειρήνη και τή γαλήνη ανάμεσα στους λαούς και στους ανθρώπους. Σήμερα ή απογοήτευσή τους πρέπει να είναι έκπληκτική, γιατί γίνεται όλο και σαφέστερο ότι ή κοινωνία της ευημερίας και της ευμάρειας όχι μόνον δεν είναι τό ιδεώδες, όχι μόνον δεν μείωσε τὰ αντικοινωνικά θλιβερά φαινόμενα σημαντικά ή μικρής σημασίας, παρά ανέθεσε τήν αντικοινωνικότητα και πολλές άλλες έξ ευημερίας τάσεις, όπως τις άνοσταραχές και τις άναρχίες των νέων, τή βία και τήν τρομοκρατία σέ θλιβερότατο βαθμό, τή σεξουαλική αποχαλίωση σέ βαθμό που πνίγει τήν άγότη και λοιπά αντικοινωνικά σάν τό κυνήγημα για ήκανοποίηση κάθε επιθυμίας μας ή υποκειμενικής άνάγκης μας που μπορεί να αισθανθεί κανένας με σκοπό και στόχο της ζωής μας τήν άπόλαυση, τήν πώ μεγάλη και δυνατή ήδονή.

Η ευμάρεια άπότοκος του βιομηχανικού - τεχνολογικού πνεύματος βάζει διαρκώς τή σφραγίδα της επάνω στην όργάνωση των σημερινών κοινωνιών, οί όποιες όπως καταναλωτικές ή ως κοινωνίες της ευημερίας και της έντονης άπληστίας χορεύουν γύρω από τό «χρυσό μόσχο» λατρεύοντας περισσότερο από άλλη έποχή τό κέρδος, τήν άπόκτηση δύναμης και εξουσίας έπιβολής, τή φιληδονία, τόν έγωκεντρισμό.

τόν ώμο άτομικισμό και τὰ παρόμοια και συνακόλουθά τους.

Η ευμάρεια ώθει τόν άνθρωπο να κατευθύνει τις άκόρεστες και χωρίς τέρμα επιθυμίες του πέρα από τό ύπάρχειν τόν ώθει να επιθυμεί παράλογα σάν τήν άναζήτηση π.χ. του νοήματος της ζωής μέσα στην πώ άχαλίωτη ήδονή, μέσα σέ ένα ριζοσπαστικό ήδονισμό. Η ευμάρεια και ή ευημερία γεννούν άνάμεσα στα ήλλα αντικοινωνικά φαινόμενα και τήν «β β ρ ι ν » με τό άρχαίο έλ-

μα κ.λ.π. Αυτοί που κάνουν άπαγωγές ήψηλών προσώπων κ.λ.π. δεν προέρχονται από έξαθλιωμένα οικονομικώς κοινωνικά στρώματα, παρά αντίθετα είναι παιδιά της ευημερίας που δεν κατέχονται άπολύτως και με κανένα λόγο από βιοτικό άγχος. Είναι επαναστάτες «έξ ευημερίας». Ζούν μέσα στις δυτικές δημοκρατίες, ώστε να τους παρέχεται τόσο έντονα ή άτομική έλευθερία και τόσο άνεμπόδιστα, ώστε να ένοχλούνται και να επαναστατούν

Του ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΞΗΡΟΤΥΡΗ όμοτ. καθηγητή της Κοινωνιολογίας

ληνικό νόημά της με δυσμενέστερες σπών ψυχικό κόσμο μας επιπτώσεις. Η ευμάρεια με τόν ταχύ ρυθμό που άνέβηκε τόσο άπώτοια που άπλώθηκε μεταπολεμικά όριζόντια και κάθετα παρούσε και γκρέμισε κι αδυνάτισε, κλόνισε πρόοριζα θεσμους κύρους, κοινωνικούς κανόνες ήθών και έθιμων δικαίου και άνθρωπίνων σχέσεων και λοιπών ήθικών αξιών. Άσκει μιά τεράστια επίδραση επάνω στη σκέψη μας στη συμπεριφορά μας και στη στάση μας επέναντι στην ζωή μας.

Οί έποχές της ευμάρειας έχουν σά χαρακτηριστικό τους πολυποίκιλους έρεθισμούς των αισθήσεων σέ πλησμονή και ένταση: τή μέθη από ύπεροφροσύνη, τήν πρόκληση και σέ κατάληξη τήν έγκληματική καταστροφή. Ήταν θλιβερά έσφαλμένη ή παλιά έντίληψη, όπως άναφέραμε παραπάνω, ότι ή ευημερία θα μετέβαλε τους ανθρώπους σέ άγγέλους. Αυτοί που καταστρέφουν με σημποιάζ, που σκοτιάνουν ανθρώπους σέ άεροπειρατίες ή στα άεροδρό-

έναντίον της. Ύπερκορεσμένοι από τήν έλευθερία άναζητούν τήν άναρχία ή τή στεγνή δικτατορία τύπου όλοκληρωτικών καθεστώτων.

Άλλα χαρακτηριστικά των κοινωνιών της ευμάρειας και της άπληστίας είναι ό ναρκισσισμός, ή μαλακότητα, ή έξω από τους νόμους και τους κοινωνικούς κανόνες έκτροχίαση των ανθρώπων και ή πολυτέλεια, έντονο φαινόμενο των κοινωνιών της ευημερίας και της άπληστίας. Ο Μάρξ διδάξε, ότι «ή πολυτέλεια», τό θλιβερό αυτό δηλητήριο της παρακμής και διάλυσης των κοινωνιών, είναι τόσο μεγάλο κακό, όπως μας λέγει ο Φρόμ, «όσο και ή πικρή ωτώχεια» και ότι ο στόχος μας πρέπει να είναι τό να «εϊμαστε κι όχι τό να έχουμε πολλά». Έδώ ο Φρόμ άναφέρεται (όπως ο ίδιος γράφει στο βιβλίο του: Να έχεις ή να είσαι: έλλην. μετάφρ. 1978 σ. 31 κ.έ.) «σπών πραγματικό Μάρξ, τό ριζοσπαστικό άνθρωπιστή κι όχι στη χυδαία πλαστογραφία του που παρουσάζει ο σύγχρονος κομμουν-

νισμός». Ο κοινωνιολόγος Φρόν είναι ένας από τους πιο αντικειμενικούς σήμερα ερμηνευτές της θεωρίας του Μάρξ.

Η διαφορά του «είναι» και «έχειν» βρίσκεται ανάμεσα σε μια κοινωνία που το ενδιαφέρον της συγκεντρώνεται στους ανθρώπους και σε μιάν άλλη που το ενδιαφέρον της συγκεντρώνεται στα πράγματα. Η τάση του έχειν χαρακτηρίζει τις βιομηχανικές κοινωνίες όπου η απληστία και η κερδολαγνεία για χρήμα, δόξα, εξουσία και δύναμη, φιλαρχία και λοιπά παρόμοια έχουν γίνει κυρίαρχος σκοπός της ζωής. Ο σύγχρονος άνθρωπος δεν μπορεί να καταλάβει το πνεύμα μιας κοινωνίας που να μην έχει σαν πρωταρχικό και κύριο στόχο της ζωής την ιδιοκτησία και προπαντός την απληστία σε όλα. Αηληδής μια κοινωνία μη άλλοτριωμένη. Κάτι το αδύνατο μέσα στις καταναλωτικές μας σήμερα κοινωνίες. Μέσα σε έναν καταναλωτισμό που διακρίνει κανένας την τάση για το καταβρόχθισμα όλόκληρου του κόσμου». Δυστυχώς ο σύγχρονος άνθρωπος των κοινωνιών της αφθονίας και της κατανάλωσης τελεί κάτω από την ψευδαίσθηση πως η απληστη επιθυμία για την απόκτηση υλικών αγαθών τον οδηγεί στην ευτυχία. Όσοσο οι μεγάλοι δάσκαλοι της σοφίας και της ζωής διδάξαν πως για να φτάσουμε στο πιο υψηλό σημείο η στάδιο της εξέλιξης δεν θα ποέπει να αναζητούμε απλώς την απόκτηση αγαθών.

Η ευμάρεια ανάμεσα στα άλλα, οδηγεί τον σύγχρονο άνθρωπο και κυρίως τους νέους στην έντονη αναζήτηση κάθε είδους ήδονης και στην «πάση θυσία» αποφυγή κάθε δεινοῦ, κόπου και υποχρεώσεων. Όσοσο ο άνθρωπος έχει πάψει να είναι ένα ενεργητικό άτομο που αισθάνεται, παρά γίνεται ένας άλλοτριωμένος θαυμαστής ενός ειδώλου και νοιώθει τον εαυτό του χαμένο. Όταν κάνει την επαφή του με το είδωλό του (Εριχ. Φρόν).

Είναι κάπως εύκολο βέβαια μέσα στην κοινωνία των ανέσεων και της αφθονίας να αποφυγουν οι νέοι τον κόπο, τον πόνο, τη στέρηση κι άλλα δυσάρεστα. Όσοσο μέσα σ' όλες αυτές τις ανέσεις και ευκολίες των κοινωνιών της ευμάρειας, της αφθονίας και της ευκολίας για απόκτηση των ήδονων ο άνθρωπος και προ πάντος ο νέος κατανατών που ούσιαστικά δεν ξέρει τί θέλει, τι να ζητήσει και από άνια, ευμάρεια και κόρο επαναστατεί και φέρεται κίρρεπα ή τείνει προς ένα ὄν «έκτεθηλυμένο».

Η ευμάρεια λέγει μια γιαπωνέζικη παροιμία «οδηγεί πολλές φορές σε τρέλες ή στο βαρὸ μεθύσι». Κάτι επίσης σύγχρονο των ημερών μας πιστοποιεί μια πολιτική παροιμία πως «η ευμάρεια δημιουργεί τα παλιόπαιδα». Οι παροιμίες των λαών και γενικά τα γνωμικά τους είναι αποκουσταλλωμένη πείρα ζωής αιώνων, βαθιά πρακτική φιλοσοφία ζωής.

Η κοινωνία της ευμάρειας — όσο κι αν αυτή μπορεί να είναι σχετική με την τήρηση των αναλογιών προς τα περασιμένα — παρουσιάζει μια ζωή πέρα από το μέτρο, μια ζωή με αυξημένες ανάγκες με αυξημένη κατανάλωση ως το απεριόριστο, μια ζωή που κυριαρχείται από τη μανία του κέρδους. Κι ακόμη παρουσιάζει μια ζωή με πολύ έλευθερο κι άκαρπο χρόνο — νιώθοντας ελιχαρίστηση, όταν σκοτώνουμε την ώρα μας που τόσο σκληρά προσπαθούμε να οικονομήσουμε — με τάση προς τη ραστώνη, τη μαλακότητα, την άνωπακοή προς τους νόμους, την επιφανειακή σκέψη, με άπουσία της κοινωνικής ευθύνης, τη μείωση της εμπόθυσης, τη μοναξιά, την άνια.

Μια ζωή με παθητικό κοινό, που θεάται απλώς τα σπάρ, χωρίς να λαμβάνει ενεργό μέρος, παρά παθαίνεται, όταν χάσει ή ομάδα που εύνοει, φανατισμένο ψυχικά ως τη μανία κι άμετοχο σηματικά στην ζσκηση. Είπαν και είναι σιστό, πως η ευήμερία και η εβ-

μάρεια συνοδεύονται πάντα από μια πνευματική δυστυχία.

Η κοινωνία της ευμάρειας παρουσιάζει — με κοριωνίδα τις οικονομικές αξίες — μια ζωή χωρίς ιδανικά και με αναπτυγμένο μόνο τον ατομισμό, τον εγωκεντρισμό, την ιδιοτέλεια και την απληστία στο απόγειό της. Μια ζωή, όπου η οικονομική συμπεριφορά του ανθρώπου χωρίσθηκε από τις ήθικες αξίες με βαθύ, βαθύτατο χάσμα. Μια ζωή με μειωμένο το συναισθηματικό και παραδοσιακό κόσμο. Μια ζωή όπου η πληθώρα των καταναλωτικών αγαθών αυξάνει τις ευκαιρίες και τους πειρασμούς για παραστράτηματα, για κλοπή και για σύγκρουση με τους νόμους. «Σήμερα», γράφει ο Σουηδός καθηγητής Σβέρι «κάνεις δεν κλέβει από φτώχεια». Αντιμετωπίζουμε ένα νέο είδος εγκληματικότητας της ευήμερίας, που φαίνεται να απλώνεται σύγχρονα με την άνοδο των συνθηκών της ζωής, της βιομηχανοποίησης και της ανάπτυξης των πόλεων».

Η ευμάρεια συνηθίζει τους ανθρώπους σε μια άνετη και μαλακή ζωή, σε κάτι που δε θέλουν με κανένα λόγο να το χάσουν, προτιμώντας να χάσουν ακόμη και την έλευθερία τους με την αταπείη, πως δεν θα απολέσουν την καλοπέρασή τους. Η ευήμερία δεν διαπαιδαγωγεί αγωνιστές, παρά ανθρώπους που κάτω από την υλική ασφάλεια και καλοπέραση χάνουν το νόημα της ανεξαρτησίας, το αίσθημα της έλευθερίας, το περήφανο και έλευθερο ήθος. Τα διδάγματα της ιστορίας στο σημείο αυτό είναι κατά κρυστάλλινο τρόπο φανερά, αλλά ποιός τα προσέχει;

Μέσα στις καταναλωτικές κοινωνίες μας ή ὄλη, ο πλοῦτος και η συγκεκριμένη ανθρώπινη ζωή συμπέσθηκαν και μῶς έδωκαν μια άφηρημένη μορφή οικονομικής δραστηριότητας. Έπιστήμη, οικονομικο-εμπορική ζωή, πολιτική, θρησκεία κ.λ.π. όλα έχουν απολέσει τη βάση τους και τις

αναλογίες αυτές που τις κάνουν ανθρώπινες. Ζούμε μέσα σε αριθμούς και σε αφαιρέσεις κατ' αφηρημένο τρόπο, γιατί τίποτε δεν είναι συγκεκριμένο, τίποτε πια δεν έχει πραγματικό περιεχόμενο· όλα είναι δυνατά. 'Ο άνθρωπος πετάχθηκε έξω απ' εκείνη την πάντα ορισμένη γι' αυτόν θέση από την οποία αυτός μπορούσε να κυριαρχεί της ζωής του και της κοινωνίας. Σέρνεται γοργά από τις δυνάμεις που δημιουργήσε αυτός ο ίδιος. Μέσα σ' αυτόν τον άγριο στρόβιλο ζει, σκέπτεται, πραγματοποιεί πάντα βιαστικά και πάντα αποξενωμένους, αποδιωγμένους από τον συγκεκριμένο κόσμο. Βιώνει τον έαυτό του όχι σαν άνθρωπος κατεχόμενος από αγάπη, πεποιθήσεις, συναισθήματα, παρά σαν αφαίρεση, σαν κάτι χωρίς ουσία αποξενωμένος από το πραγματικό φυσικό του, σά να εκπληρώνει απλώς μια ορισμένη λειτουργία μέσα στο κοινωνικό σύστημα.

Όσοο τα τεχνολογικά γεγονότα και επιτεύγματα των έπιστημόνων προέρχονται από τις βιομηχανικές κοινωνίες. Αυτά όμως είναι τεχνολογικής κι όχι κοινωνικής φύσης και ενίσχυσης: της εξουσίας των άξιων, του νόμου, της δικαιοσύνης και της ελευθερίας. Ένισχύουν περισσότερο τη βία και λιγότερο ή και καθόλου την ελευθερία, προκαλούν μια θλιβερή ήθική κρίση...

Η βιομηχανική κοινωνία δείχνει μια πεοικφρόνηση απέναντι στη φύση, όπως και για όλα τα άλλα πράγματα που δεν είναι βιομηχανοποιημένα και για τους ανθρώπους που δεν είναι κατασκευαστές μηχανών. Οί άνθρωποι νιώθουν σήμερα μια έλξη για το μηχανικό, το άψυχο, την παντοδύναμη μηχανή που οδηγεί σταθερά στην καταστροφή.

Γενικότερα θα θέλαμε να παρατηρήσουμε με όσα αναφέραμε σχετικά με τις θλιβερές επιπτώσεις επάνω στη ζωή μας: του πνεύματος των κοινωνιών της ευμάρειας και της ευημερίας της απληστίας, του ριζοσπαστικού ήδονισμού και της απόλαυσης κυ-

ρίς μέτρο, ότι δέ νοσταλγοΰμε τους παλιούς και δύσκολους χρόνους της στέρησης. Κάθε άλλο. Άσφαλώς δεν θα πάψουν και δεν πρέπει να πάψουν να επιδιώκονται καλύτεροι όροι υλικών άνέσεων και επιτυχιών, αλλά οι άγώνες για καλύτερους όρους ζωής δεν πρέπει να παίρνουν τέτοιες διαστάσεις και τέτοιο περιεχόμενο λατρείας, ώστε να ανατρέπουν την πορεία προς τα εμπρός και να δημιουργούνται προοπτικές δυστυχίας κι όχι ευ-

τυχίας, προοπτικές απώλειας της ανεξαρτησίας και της ελευθερίας των ατόμων, προοπτικές δουλείας και σκλαβιάς, προοπτικές και καταστάσεις που να τοποθετεί κανένας την καλοπέραση και την ευμάρεια επάνω από την ελευθερία του, επάνω από την ατομική και έθνική αξιοπρέπεία του. Κάτι το οποίο πρέπει όλως ιδιαίτερα να το συνειδητοποιήσουμε και να μη φεύγει από το νου μας έτούτον τον κρίσιμο καιρό που περνούμε σαν έθνος.

ΠΡΟΣΟΧΗ

Η έκδοση του περιοδικού «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» στηρίζεται κυρίως,

στην αγάπη και το ενδιαφέρον των συνδρομητών της.

Παρακαλούμε τους συνδρομητές να φροντίσουν εγκαίρως

για την ανανέωση της συνδρομής του έτους 1979

Η ΝΙΑΟΥΣΤΑ

ΚΥΚΛΟΦΟΦΕΙ ΣΕ 1000 ΦΥΛΛΑ

ΜΠΑΙΝΕΙ ΣΕ 1000 ΣΠΙΤΙΑ

ΔΙΑΒΑΖΕΤΑΙ ΑΠΟ 4000 ΑΤΟΜΑ

Προτιμείστε την «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» για τις διαφημίσεις σας

Ἡ ζωγραφικὴ στό πέρασμα τῶν

αἰώνων

Ἡ ζωγραφικὴ εἶναι ἡ τέχνη πού συμπεριλαμβάνει ὅλα τὰ εἶδη τῆς τέχνης πού προέρχονται ἀπὸ τὸ σχέδιο καὶ τὸ χρῶμα.

Πιο ἐκφραστικὴ ἀπ' ὅλα τὰ εἶδη εἶναι ἡ ζωγραφικὴ στοὺς πίνακες εἴτε αὐτὰ εἶναι μουσαμᾶς, εἴτε εἶναι ξύλο, δηλαδή σὲ φορητὲς εἰκόνες. Ἔχουμε ἐπίσης καὶ τὴν τοιχογραφία πού μπορεῖ νὰ εἶναι εἴτε τυπογραφία εἴτε ἀπὸ λάδι εἴτε ἀπὸ πλαστικὰ.

Τὰ ψηφιδωτὰ σὲ ὅλες τὶς μορφές τεχνικῆς καὶ ὕλικὰ Ἡ ὑδατογραφία καὶ ὅλα τὰ στηριζόμενα σ' αὐτήν.

Πλουσιώτερη ἀπὸ ὅλα τὰ εἶδη ζωγραφικῆς εἶναι ἡ βυζαντινὴ ζωγραφικὴ ἡ ὁποία δὲν ἔπαυσε νὰ μᾶς διδάσκει μέχρι σήμερον καὶ οἱ σημερινοὶ ἀγιογράφοι συνεχίζουν τὴν παράδοση τῆς βυζαντινῆς τεχνολογίας. Τὰ ἀφθονὰ μνημεῖα πού σώζονται ἀποδεικνύουν καὶ τὴν συνέχισή αὐτῆς τῆς παραδόσεως.

Ἡ ζωγραφικὴ στὴν Ἑλλάδα δοκιμάστηκε ἀπὸ πολέμους καὶ ἐπιδρομές, ἐπὶ 400 χρόνια ἦταν κάτω ἀπὸ τὸν τουρκικὸ ζυγὸ, ἀλλὰ καὶ σ' αὐτὰ ἄκόμα τὰ χρόνια τῆς σκλαβιάς δὲν ἔπαυσε νὰ κυριαρχεῖ καὶ νὰ προβάλλει τὸν πολιτισμὸ μᾶς. Κατὰ τὰ μέσα τοῦ 15ου αἰώνα διακοσμοῦσαν ἀσταμάτητα τὶς ἐκκλησίες παραδειγμα τὰ μοναστικὰ κέντρα.

Εἰδικὰ τὸ Ἅγιο Ὄρος πού ἐπειδὴ διατήρησε τὴν αὐτονομία του, ἀναπτύχθηκε ἡ ἀγιογραφία. Μὰ καὶ στὴν Κρήτη καὶ στὸ Ἐπτάνησα, ἀναπτύχθηκε ἡ ἀγιογραφία. Στὴν Κρήτη ὅμως περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο μέρος ἀναπτύχθηκε ἡ ζωγραφικὴ.

Κρήτες ζωγράφοι πῆγαν πρῶτοι, στὰ μέσα τοῦ 16ου αἰώνα στὸ Μετέωρον καὶ διακόσμησαν τὰ μοναστήρια πού εἶναι πᾶν ὡς στὰ ἀπότομα βράχια.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς γνωστούς καὶ πιο ἐπιφανεῖς ζωγράφους τῆς Κρήτης ἦταν ὁ Θεοφάνης, πού κατάγονταν ἀπὸ τὴν Κρήτη.

Αὐτὸς ἦταν ἀρχηγὸς καὶ ἰδρυτῆς τῆς νέας σχολῆς ἡ ὁποία ἐργάστηκε καὶ πρόσφερε στὴν τέχνη αὐτὴ στίς περισσότερες ἐκκλησίες τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Ἐκεῖ ἀπεικόνιζαν διάφορες παραστάσεις εἰκονογραφικά.

Ὁ Θεοφάνης σὰν ἀρχηγὸς εἶχε πολλοὺς μαθητὲς οἱ ὁποῖοι μετέφεραν τὴν τέχνην σ' ὅλοκληρη

τὴν γὰ τὸ θάρρος του νὰ διακοσμεῖ τὸ ἐξωτερικὸ τῆς ἐκκλησίας, γιατί ὡς τότε ἰσχυρίζονταν ὅτι ἡ θρησκεία ἐπέτρεπε τὴν ἐσωτερικὴ μόνον διακόσμηση διότι στὸ ἐσωτερικὸ μόνον γίνονταν ἡ προσκύνηση καὶ ἐκεῖ ἦταν συγκεντρωμένοι οἱ Ἅγιοι καὶ μόνον ἦταν τὸ Ἅγιο Πνεῦμα.

Μαγεμένη ἡ χριστιανικὴ τέχνη ἀργότερα ἀπὸ τὸ ὄραμα τῆς ἐπουράνιας βασιλείας προσπαθεῖ νὰ ἀπεικονίσει τὴν ἐσωτερικὴ αὐτὴ ἐνατένιση μὲ σχήματα ἀπλά πού γίνονται μόνον σύμβολα. Τὸ ἀνθρώπινο σῶμα δὲ παρουσιάζεται σὰ σῶμα μὲ σὰρκα καὶ ὀστά, ἀλλὰ σὰ σύμβολο κ

Τοῦ καθηγητῆ Καλῶν Τεχνῶν Γλύπτη καὶ Ζωγράφου ΘΑΝΑΣΗ ΜΗΝΟΠΟΥΛΟΥ

ρη τὴν Βαλκανικὴ μέχρι πού ἐμφανίστηκε ἡ φορητὴ εἰκόνα καὶ ἡ ὁποία ἔδωσε μεγάλες διαστάσεις στὴν τεχνικὴ αὐτὴ κατὰ τὸ τέλος τοῦ 16ου αἰώνα. Αὐτὴ τὴν ἐποχὴ ἄρχισαν νὰ κτίζουν καινούργια κτίρια μὲ ἀειώσεις περισσότερης διακοσμήσεως (τῆς ἀναγεννήσεως καὶ τοῦ μπαρόκ).

Πολλοὶ ζωγράφοι, ὅπως ὁ Δαμασκηνὸς παρουσιάζουν στίς φορητὲς εἰκόνες καὶ στοιχεῖα ἀναγεννήσεως.

Ἄλλος πάλι εἰς αὐτὸν καιρὸν ζωγράφος, ὁ Φράγκο Καστελάνο καταγόμενος ἀπὸ τὴ Θήβα, ὀρμητικώτερος καὶ τολμηρώτερος ἀπ' ὅλους μπόρεσε καὶ εἰσχωρήσει περισσότερο, παρ' ὅλες τὶς δυσκολίας πού ἀντιμετώπιζε ἀπὸ τὴν τουρκικὴ σκλαβιά μέχρι τὴν Ἡπειρο, στὰ Γιάννενα καὶ ὅλα τὰ περίχωρα. Δοσμένος ψυχῆ καὶ σῶμα στὴν τέχνη δημιούργησε σχολὴ γιὰ μάθησιν τοιχογραφίας - νωπογραφίας κατὰ τὸν 17ο καὶ 18ο αἰώνα, ὄχι μόνον ἀγιογράφου, ἀλλὰ καὶ τὴν διακόσμηση ἐσωτερικοῦ καὶ ἐξωτερικοῦ ἐκκλησιῶν.

Τὸν κατηγόρησαν πολλὲς φο

καταβάλλει προσπάθεια νὰ ἀπεικονίσει τὶς ἀνθρώπινες μορφὲς σὰν σύμβολο ἔτσι ὥστε νὰ ἀφεύγει καθαρὰ τὸν ὄγκο καὶ τὴν νήνιν σαρκικὴ ἐκφραση πού εἶναι παρὰ παιχνιδίσμα χρόνου.

Τὰ σῶματα ἀπεικονίζονται πλέον ψηλά καὶ λεπτὰ μὲ κάποια ἱερατικὴ ἀκαμψία καὶ κάποια γωνιώδη ἐκφραση καὶ κίνησι πρὸς ὄψη μακρόστενα καὶ μάλιστα ἐκφραστικά.

Στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων τῆς τέχνης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ βεβαιούμε τὸ ἰδανικὰ ἐνός λαοῦ γίνονται στὴν ἐκφραση, γύρω ἀπὸ τὸν χῶρον καὶ τὸν τόπον ὅπου ζεῖται. Ἔχουμε πολλὰ παραδείγματα.

Ὁ Κρητικὸς καλλιτέχνης δὲν ἀπὸ τὰ φυσικὰ του ἀντικείμενα ἰσχυρὰ δύναμη καὶ μιὰ ἐκφραστικὴ τέχνη πού ἔχουν κάτι τὸ παραθέτιον στὴ γραμμὴ καὶ στὸν πλῆθος τῶν χρωμάτων, στὴν ἐλευθέρῃ σύνθεσιν καὶ στὴ χαρούμενη ζωὴ. Ἀντίθετα ὁ Ἕλληνας τῆς κλασσικῆς περιόδου προσπαθεῖ νὰ ἀποδώσει ὀργανικὰ τὴν μορφὴν τοῦ ἀνθρώπινου σῶ

τος και καταβάλλει κάθε δυνατή προσπάθεια για να ρυθμίσει κατά τον καλύτερο τρόπο τα πράγματα ώστε το μάτι του θεατή να είναι ελαφρό τη στιγμή της παρατήρησης. Τις ιδέες του προσπαθεί να τις έναρ୍କώσει σε σχήματα συμμετρικά και κανονικά. Η τέχνη όμως ανοίγει τα μότια της στο πέρασμα του χρόνου και βλέπει διαφορετικά τις τάσεις στην εκτέλεσή τους.

Σ' όλες αυτές τις περιόδους και όλοι σχεδόν οι δημιουργοί νομίζουν ότι έλυσαν τα δεσμά της τέχνης της εποχής εκείνης.

Όμως η βυζαντινή τέχνη είναι και μένει θρησκευτική και περισσότερο χριστιανική έτσι μόνο στηρίζει και έξυπηρετεί το χριστιανικό δόγμα.

Η εκκλησία είναι ο οίκος του Θεού στη γη και διά μέσου της τέχνης ο άνθρωπος προσπαθεί να έρθει σε επικοινωνία με το Θεό. Όμως με την πρώτη φάση της δημιουργίας και της εξέλιξης του 9ου αιώνα το κίνημα το χριστιανικό είχε πνευματικό έσωτερικό χαρακτήρα.

Δέν ενδιαφέρονταν διόλου για την έξωτερική λάμψη. Έτσι παρατηρούμε ότι τα αρχαιότερα θρησκευτικά κτίρια ήταν απλά και κομψά στην έξωτερική εμφάνιση ενώ έσωτερικά αποδίδονταν με πολλή προσοχή στον έξωραϊσμό του ναού.

Όμως μόνο όποιος γνωρίζει στο πέρασμα του χρόνου τις τάσεις της τέχνης θα μπορούσε να κατανοήσει το μεγαλείο της. μαζί με τον έξωραϊσμό του έσωτερικού χώρου στις βυζαντινές εκκλησίες με τις θαυμάσιες βυζαντινές άγιογραφίες. Αυτοί οι δημιουργοί των άριστουργημάτων μπόρεσαν θαρραλέα να προχωρήσουν και στον έξωραϊσμό των έξωτερικών μερών του ναού στολίζοντάς τους με θαυμάσια κιονόκρανα. Η παράδοση έχει πολλά να μας πει για την τέχνη αυτή που στο πέρασμα των αιώνων άφησε δείγματα θρησκευτικού πολιτισμού και έκφρασης. Μιμητές της βυζαντινής τέχνης έχουμε μέχρι των ημερών μας που στόλισαν τους ναούς με θαυμάσιες άγιογραφίες.

Μεταξύ σοβαρού και άστείου...

ΝΑΟΥΣΑ ΚΑΙ ΟΧΙ ΝΑΟΥΣΣΑ **ή σωστή γραφή**

Παρατηρώ στις διαφημίσεις και στις étικέτες των μπουκαλιών (ούζου — κρασιών) εταιρειών ποτών της Νάουσας, ότι το όνομα της πόλεως συνεχίζεται να γράφεται με δύο σσ («Νάουσα»), όπως παρατήρησα ήδη (άλλες δύο φορές) και από τις στήλες της έφημερίδας «Φωνή της Νάουσας».

Χωρίς να θέλω να μπω σε ξένα... άμπέλια, νομίζω ότι μια τέτοια γραφή είναι, άναμφισβήτητα, λανθασμένη και μπορεί να σημαίνει, ότι έτσι:

1. Γίνεται (όπτική) έπαναμεταφορά της ονομασίας από τις έπιγραφές σε ξένες γλώσσες («ΝΑΟΥΣΣΑ») όπου, σωστά, γρά-

Σημείωμα του κ. ΓΙΩΡΓΟΥ Χ. ΧΙΟΝΙΔΗ,
δικηγόρου Βεροίας

φεται έτσι, για να μη διαβάζεται - προφέρεται «Νάουζα».

2. Είναι παλαιοημερολογήτικη συνήθεια, που φθάνει μέχρι και τά... βυζαντινά χρόνια, όποτε έπικρατούσε ή τάση να διπλασιάζονται, συχνά, τά σύμφωνα, σε μερικές περιπτώσεις (π.χ. Ίουόνιος, Ίούλλιος κ.λ.π.) όπως βλέπουμε, π.χ., και σε άγιολογικά - θρησκευτικά κείμενα των μεταβυζαντινών χρόνων.

3. Τουτό όφείλεται στο ότι έτσι γράφεται ή πόλη μονάχα σε étικέτες κ.λ.π., που μπαίνουν σε... μπουκάλια ποτών ή σε διαφημίσεις τους και είναι γνωστό πως ό,τι άναφέρεται σε τέτοια ύγρ ά, φαίνεται διπλό...

Όπως όμως και να έχει το ζήτημα, ή τού δεϊ κανένας από την άστεία πλευρά του ή από τη σοβαρή, πιστεύω, ότι πρέπει κάποτε να μάθουμε να σεβόμαστε τη σωστή έτυμολογία - όρθογραφία του τοπωνυμίου.

Άλλωστε, δέν θυμάμαι, πρόχειρα, λέξη που να έχει κατάληξη τέτοια (—ουσσα) και να γράφεται με δύο σσ, όπως αντίθετα, συμβαίνει με τις λέξεις που καταλήγουν, π.χ. σε —ισσα (πρβλ. όμως, και έδω την τελική γραφή «Λάρισσα»).

Πρέπει, άκόμα, να λάβουμε ύπόψη, ότι δέν ύπάρχει (έτσι ξένα) όρθογραφημένο κείμενο (έγγραφο, έπιγραφή κ.λ.π.), όπου ή λέξη να γράφεται με δύο σσ, είτε άναφέρεται στη Νάουσα της Μακεδονίας, είτε της Πάρου κ.λ.π.

Μονάχα, ή μακεδονική Νάουσα γράφεται, συχνά Νιάουσα και τουτό της δίνει ένα άκόμα, ιδιαίτερο, χαρακτηριστικό...

Συνεπώς, Νάουσα και όχι Νάουσσα, έκτός αν ύποστηρικθεί, με... Μποστανιζόγλεια έπιχειρηματολογία, ότι το λανθασμένο... έθιμο πρέπει να συνεχίζει να χορηγεί συγχωροχάρτι στον βυζαντινό... πλουραλισμό ή στη μεταβυζαντινή άγραμματοσύνη ή, τέλος, στον έτσιθελικό νεοελληνικό αυτοσεδιασμό...

Εικαστικά από τὴν κίνηση τῶν ἐκθέσεων

Στὸ πέρασμα αὐτοῦ τοῦ τριμήνου ἔγιναν οἱ ἀκόλουθες ἐκδηλώσεις στὸν τομέα τῶν εἰκαστικῶν τεχνῶν καὶ παρουσιάσαμε τις πὺ ἀξιόλογες ἀπὸ αὐτές.

Στὰ πλαίσια τῶν Δημητρίων 1978, ἔγιναν τρεῖς ἐκθέσεις ζωγραφικῆς. Οἱ δύο ἦταν γιὰ τοὺς ἐκλειπόντας ζωγράφους Χρήστας Λεφάκης.

«Ἀναδρομικὴ ἔκθεση ζωγραφικῆς στὴν αἴθουσα τοῦ Γαλλικοῦ Ἰνστιτούτου Θεσσαλονίκης 9 Ὀκτωβρίου - 25 Ὀκτωβρίου 1978.

Γιώργος Παραλῆς — Ὀμηρος Γεωργιάδης στὸ θέατρο τῆς Ἐταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν 12—31 Ὀκτωβρίου.

Ἡ Τρίτη ἦταν γιὰ τοὺς Φλωρινιώτας ζωγράφους καὶ γλύπτες στὴν αἴθουσα τῆς Τράπεζας Ἐργασίας στὴν Μ' Ἀλεξάνδρου 16—31 Ὀκτωβρίου.

Ἡ Λέσχη Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν Θεσσαλονίκης παρουσίασε σὲ ὁμαδικὴ ἔκθεση ζωγραφικῆς στὴν αἴθουσα τῆς 6—25 Νοεμβρίου.

Στὸ θενοδοχεῖο «ΗΛΕΚΤΡΑ» Θεο)νίκης ἔγινε παρουσίαση 20 διακεκριμένων ζωγράφων, ζώτων καὶ ἐκλειπόντων πὺ διήρκεσε ἕως 2 Δεκεμβρίου.

Ἐκθεση λιθογραφίας στὴν αἴθουσα Ζ. Μ. Ἀριστοτέλους 3 Θεσσαλονίκη τοῦ ζωγράφου VASARELI 21—2 Δεκεμβρίου.

Ζακελὶν Ζερβὸ Γαλλίδος ζωγράφου στὴν Γκαλερί «ΑΡΣΑ» Παρουσίασε 45 πίνακες μὲ λάδια καὶ ἀκουαρέλες.

Σπύρου Βασιλείου γνωστὸς ὡς μπαρμπα - Σπύρος Ἀναδρομικὴ 1927 — 1978 στὴν αἴθουσα «Τέχνης» Ἀθηνῶν καὶ «Τρίτο μάτι».

Ὁ Δήμος Ἀθηναίων παρουσίασε (50) καὶ πλέον ζωγράφους, γλύπτες καὶ χαράκτες ἀπὸ 1-15 Δεκεμβρίου 1978.

Ἀλέκου Φασιανοῦ στὴν αἴθουσα ἐκθέσεων Βαράγκη Παύλου Μελά 10 Θεο)νίκη ἀναδρομικὴ 1968 - 1978.

στὴν Ἀθήνα - Θεσσαλονίκη

Φώτη Κόντογλου. Ἀναδρομικὴ ἔκθεση ζωγραφικῆς στὴν Ἐθνικὴ πινακοθήκη τοῦ ἐκλειπόντος ἀξέχαστου ζωγράφου μὲ 230 ἔργα του ἀπὸ 27 Νοεμβρίου ἕως 31 Δεκεμβρίου.

Ἰνστιτούτο «Γκαίτε» Θεσσαλο-

11.78.

Στὴν Φιλοθέη Ἀττικῆς ἔγινε ἡ Πανελλήνια ἔκθεση γλυπτικῆς 1978 ἀπὸ 16.10 ἕως 15.11.1978.

Ἐγκαίνια τοῦ Λαϊκοῦ Πανεπιστημίου

6-12-78. Ὁ δήμαρχος κ. Δημ. Βλάχος ἐγκαινίασε τὴν σειρά μαθημάτων διαλέξεων πὺ ὀργανώνει τὸ Πολιτιστικὸ Κέντρο στὰ πλαίσια τοῦ Λαϊκοῦ Πανεπιστημίου. Τὸ θέμα πὺ ἀνέπτυξε ἦταν «Εἰσαγωγή στὴν Πολιτικὴ οἰκονομία - οἰκονομικὲς θεωρίες».

Εὐχαριστήριο

Ὁ σύλλογος ἀποφοίτων Ναούσης «Ἀναστάσιος Μικαὴλ ὁ Λόγιος» εὐχαριστεῖ τὴν κ. Θάλεια Σαμαρᾶ γιὰ τις 2.000 δρχ. πὺ ἔστειλε «στὴν ἀγαπημένη μνήμη τῆς Βάντας Ζαβιτσιάνου πὺ ἔνοιωσε καὶ ἀγάπησε τὴν Νιάουσα καὶ τοὺς ἀνθρώπους της».

Ἐπιμέλεια Θανάση Μηνόπουλου

νίκης ἀπὸ παλαιὲς γκροβουῖρες τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασης.

Σίτυ Μπάνκ Θεο)νίκης. Ἐκθεση ζωγραφικῆς τοῦ Γ. Κουβάκη 28 Νοεμβρίου — 15 Δεκεμβρίου.

Ὁμαδικὴ Ἐκθεση ζωγραφικῆς στὴν «Στὰ Τέχνης» τριῶν ζωγράφων Θεο)νίκης μέχρι 8.12.78.

Στὴν αἴθουσα τέχνης «Πανσέληνος» Θεο)νίκης τῆς ζωγράφου Στέλλας Ἀνδρουλιδάκη 16—30 Νοεμβρίου.

Στὴν Γκαλερί «ΑΡΣΑ» τοῦ ζωγράφου Ἀλεξάκη 29.11.

Στὴν Γκαλερί «ΚΥΚΝΟΣ» τοῦ Μανώλη Ἐμμανουηλίδη 10—26.

Ἀπὸ τὴν ὁμαδικὴ ἔκθεση ζωγράφων μηνᾶς Νοεμβρίου στὴν Νάουσα

Ἀφήγηση
Λάζου Μαθαίου
 Γραπτό κείμενο σὲ
 ἐλεύθερη ἀπόδοση
Σταύρου Δάδη

Ὁ πατέρας μου, καλή του ὥρα, γιὰ πολλὰ χρόνια ἐξάσκησε τὴν τέχνη τοῦ βαρελοποιοῦ. Ἦταν ἡ ἐποχή, ποὺ τ' ἀμπέλια ἔζωναν τὴ Νάουσα καὶ τὸ μπρούσικο κρασί τους πουλιόταν σὲ πολλές κῶμες. Κατὰ τὸ Βοριά, στὰ Βαλκάνια, κατὰ τὸ Νοτιὰ στὴν Ἀραπιά, κατὰ τὴν Ἀνατολή στὴν πολυθρόνη Πόλη. Τὰ Ναουσαῖ κα κελάρια, ὀλόγιομα, ἀνοίγαν πότε πότε, γιὰ νάρθουν οἱ ἀμαξάδες, νὰ φορτώσουν καὶ νὰ κουβαλήσουν τὸ γλυκόπιστο χυμὸ σιὸ σιδηροδρομικὸ σταθιό. νὰ δοκιμάσουν ἀκόμη πρῶτα οἱ ἴδιοι τὸ ἄρυμα καὶ τὴ νοστιμιά του μὲ τὸ δικό τους παράνομο, ἀλλὰ ἀ-

τ' ἀγοράζουν οἱ πελάτες, ἔτσι ὅπως εἶναι γεμᾶτα τρύπες;

— Τί εἶπες; Μοῦ ἀπάντησε ἀπότομα.

— Νά, γιὰ τὸ βαρέλι... Αὐτὸ ἐδῶ.

Τοῦ ἔδειξα τὶς τρύπες, ἐνῶ τραθιόμωνα σιγὰ σιγὰ πρὸς τὰ πίσω, γιὰ τὴν ἀποφυγὴ δυσάρε-

— Αὐτῶν καὶ μόνο

— Καὶ γιὰτί τρυποῦν τὰ βαρέλια μας; Τί τοὺς ἔκανες;

— Τίποτα. Τί μπορῶ νὰ τοὺς κάνω ἐγώ;

— Τότε;...

— Τὸ κρασί... Αὐτὸ εἶναι ἡ αἰτία. Ἄκου καὶ νὰ τὸ διηγῆσαι καμμιά φορὰ στὰ ἐγγόνια μου.

Ὁ τελευταῖος τῶν Βαρελάδων

ριστοτεχνικὸ τρόπο σὲ ἰδέα καὶ ἐκτέλεση. Μοῦ ἔτυχε, νὰ μνηθῶ πολὺ νωρὶς σ' αὐτὴ τὴ μέθοδο καὶ θυρᾶμαι ἀκόμη καθαρὰ μιὰ σχετικὴ συζήτηση, ποὺ εἶχα μὲ τὸν πατέρα μου. Κάποιο μέρα, ἐξετάζοντας τυχαῖα ἓνα βαρέλι στὶς λεπτομέρειές του, εἶδα ἓνα σωρὸ τρύπες ἐπάνω του κλεισμένες μὲ ξύλινες σφήνες. Ξαφνιάσθηκα καὶ ρώτησα φωναχτὰ γεμάτος ἔκπληξη, ποὺ ἴσως ἔφθανε τὴν ἀγανάκτηση.

— Ἔ, πατέρα, τί βαρέλια εἶναι αὐτὰ ποὺ φικιάχνεις; Καὶ πῶς

στων συνεπειῶν. Τὶς κοίταξε καλὰ καλὰ, κούνησε τὸ κεφάλι του καί, γιὰ μεγάλη μου ἔκπληξη ἔβαλε γέλια ξεκαρδιστικά. Ἔπειτα σοβαρεύτηκε καὶ μοῦ εἶπε:

— Γι' αὐτὸ τὸ βαρέλι ρώτησες;

— Ναί.

— Γι' αὐτὲς τὶς τρύπες;

— Ναί.

— Ἔ, λοιπόν, καὶ γιὼ θάχα τὴν ἴδια ἀπορία, ἂν τὶς πρωτόβλεπα. Ποῦ νὰ φανταστεῖς... Ποῦ νὰ φανταστεῖς... Εἶναι δουλειὰ τῶν ἀμαξάδων, παιδί μου.

— Τῶν ἀμαξάδων;

Μόλις φορτώσουν τὰ βαρέλια στὰ ἀμάξια, ἀνεβαίνουν κι αὐτοί, κάθονται στὴ θέση τοῦ ὀδηγοῦ καὶ καμτσικώνουν ἐπιδεικτικὰ τὰ ἄλογα. Οἱ ρόδες βγάζουν σπῆθες στὸ λιθόστρωτο. Τὰ σχοινιά στὰ δεσμάτα τρίζουν. Τὰ ἀμάξια χοροπηδοῦν. Αὐτοὶ ὅμως ἐκεῖ, κρατοῦν τὰ γκέμια σφιχτά. Ἔχουν νὰ κάνουν πολλὰ δρομολόγια. Βιάζονται. Τὸ σκληρὸ ἀλλάζει μόλις καὶ τὰ τελευταῖα σπῆθια τῆς Νάουσας μέινουν πίσω τους. Τότε παρατοῦν τὸ ἐπαγγελματικὸ τους ὕφος, δένουν κάπου κα-

λαρὰ τὰ γκέμια τῶν ἀλόγων καὶ πηγαίνουν πίσω. Βγάζουν ἀπὸ τὴν τσέπη τους ἕνα καρφί καὶ τρυποῦν τὸ πρῶτο βαρέλι, ποὺ τοὺς τυχαίνει. Τὸ κοκκινέλι πετιέται μὲ ὀρμή, ἕνας μικρὸς πίδακας προορισμένος νὰ ξεδιψάσει ἐντελῶς ἄκοπα τὰ λαρύγγια τῶν παθιασμένων φίλων του καί... ἐντελῶς δωρεάν, πρέπει νὰ συμπληρώσω. Ἡ ἱερὸτελεστία τοῦ αὐτοκεράσματος κρατᾷ τόσο λίγο, ὅσο ἀκριβῶς χρειάζεται γιὰ νὰ σκίψουν καὶ νὰ κολλήσουν τὰ χεῖλια τους στὴν τουπούλα. Ἔτσι περιέργα κολλημένον στὶς δοῦγες τῶν βαρελιῶν ρουφοῦν... ρουφοῦν... μέχρι νὰ χορτάσουν. Στὸ κάτω κάτω δὲν ζημιώνουν τοὺς συμπατριῶτες τους, ἀλλὰ τοὺς ἐμπόρους, ποὺ κι' αὐτοὶ θὰ βρῆκαν κάποιο τρόπο νὰ κλέβουν τοὺς πρῶτους.

— Καὶ μὲ πόσες ὀκάδες χορταίνουν πατέρα: οἰώθησα ἐντυπωσιασμένος ἀπὸ τὸ γεγονός.

— Μὲ δυὸ καὶ μὲ τρεῖς οἱ βαστούμενοι στὸ πιτό. Μὲ μιὰ οἱ ἄλλοι.

— Ἐπειτα;

— Ἐπειτα ξαπλώνουν διορροφιοῦν σὲ κάποιο ἐλεύθερο κῆρο καὶ κοιμοῦνται τοῦ καλοῦ καιροῦ.

— Κοιμοῦνται; Καὶ τ' ἄλογα;

— Κοιμοῦνται. Τοῦ καλοῦ καιροῦ, ὅπως σοῦ εἶπα. Τ' ἄλογα ξέρουν τὸ δόγμα τους.

— Καὶ πότε ξυπνοῦν οἱ ἀμαξάδες; Πῶς;

— Σὰ πτάσουν στὸ σταθιό, τοαθοῦν ἴσια γιὰ τὸ πλάτωμα τῆς ἐκφόρτωσης. Ἐκεῖ σταματοῦν, μαθημένα καθὼς εἶναι...

— Κι' οἱ ἀμαξάδες;

— Μὲ τὸ σταμάτημα τῶν ἀμαξῶν ξυπνοῦν, μαθημένοι καθὼς εἶναι... Ὅλα δουλεύουν «ρολόι» παιδί μου. Ἔτσι γίνεται πάντα, ὅταν εἶναι κανεὶς μαθημένος.

Ἐκεῖ σταμάτησε ἡ συζήτηση μὲ τὸν πατέρα μου. Γιὰ πολὺ καιρὸ ἄνω θυμώθηκα τοὺς ἀμαξάδες καὶ τὸν θαυμάσιο κουμιστὴ ὕπνο, ποὺ ξπαινοναν κατηφορίζοντας τὸ Κουλοῦκι, ἄδειο τότε ἀπὸ

τροχοφόρα, βασίλειο ἀληθινὸ τῶν πεζῶν καὶ τῶν ζῶων.

Ἐπειτα ἦρθαν ἄλλες ἐποχές. Ἦρθε ἐκεῖνη ἡ καταραμένη φυλλοξήρα. Ξέρανε τ' ἀμπέλια καὶ ἔσθυσε μιὰν ἀμπελοργικὴ παράδοση αἰώνων. Ἀκόμα ἐπληξε θανάσιμα τὸν ζωντανὸ κλάδο τῶν βαρελάδων. Καὶ δὲν εἶχε λίγους ἢ Νάουσα. Πάνω ἀπὸ πενήντα, ὅπως τὸν Μελιτζανή, τοὺς Πριμένταδες, τοὺς Ἀντιφάκηδες, τοὺς Νούσηδες, τοὺς Στεργιούληδες, τὸν Τσαμπή, τὸν Ἀμούτζια καὶ ἄλλους, ποὺ μοῦ διαφεύγουν. Στὸ τέλος ἔμεινα μόνος. Σκεφτόμουν, ἂν ἔπρεπε νὰ παρατήσω τὴν τέχνη, ποὺ πὰ δὲν μπορούσε νὰ ταῖσει τὴν οἰκογένειά μου. Λίγα χρόνια κουτισοπεράσαμε καὶ ἐντελῶς ἀναπάντεχα μᾶς δόθηκε δουλειά. Μὴ καινούργια καλλιέργεια, τῆς μηλιάς, φάνηκε στὸν τόπο μας ποὺ κρεῖζονταν βυτία γιὰ τὰ ρανίσια. Ἀρχίσαμε τὴν κατασκευὴ τους. Κάμποσο καιρὸ δουλέψαμε καλά. Βγάλαμε λίγα λεφτά. Ἐπειτα πάλι μᾶς χτύπησε ἡ ἀνεργία. Ἐμφανίστηκαν οἱ μηχανοκίνητοι ψεκαστήρες καὶ τὰ ξύλινα βυτία ἔγιναν ἀζήτητο εἶδος.

Ἐνῶ καὶ πάλι κράτησα τὸ μαγαζί. Δὲν ξέρω ἀκριβῶς γιὰ ποῖο λόγο. Τὴν οἰκογένειά μου δὲν μπορούσα νὰ τὴ θορέσω μ' αὐτό. Ποῦ καὶ ποῦ μοῦ ἔφεραν κανένα κρασοθάβελο γιὰ ἐπιδιόρθωση. Ἀναγκαστήκαμε νὰ δουλέψουμε στὰ κτήματα. Μερικὰ καλοκαίρια ξενητεύτηκα σὲ περιοχές, ποὺ κρατοῦσαν ἀκόμα ἀμπέλια. ὅπως ὁ Ἅγιος Παντελεῖμον Ἀμυνταίου, τὸ Σινὸ Νερό, ἢ Βεγόρα.

Ξέρετε τί σκέφτομαι τώρα; Τὰ γυρίσματα τῆς ζωῆς. Ποῖος θὰ μοῦ ἔδανε καὶ θὰ τὸν πιστεῖται, πῶς θαρχόταν πάλι μιὰ ἐποχὴ γιὰ τ' ἀμπέλια τῆς Νάουσας καὶ τὸ κοσμί τους; Καὶ δικὴς ἦθε. Πολλοὶ καινούριοι ἔρασαν ὅπως λένε καὶ οἱ νοσημιζοῦμενοι, ἀνακατεύονται πῶς μὲ τὴν ἀμπελοργία, ἀπὸ τὴ Νάουσα. ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῆς καὶ ἀκόμα πρὸ μακρῶ. Ἀρκετοὶ εἶναι πελά-

τες μου. Ἐρχονται στὸ μαγαζί καὶ βροχή οἱ ἐρωτήσεις τους πέφτουν.

— Τί ξύλο θὰ θάλεις στὸ βαρέλι μου, μάστορα;

— Καστανίτικο.

— Καστανίτικο; Δὲν εἶναι μαῦρο;

— Ἀσφαλῶς, ἀλλὰ ἐκτός ποῦ εἶναι ἀντοχῆς, μαῦρο ξύλο κάνει γιὰ τὸ κόκκινο κρασί.

— Καὶ γιὰ τὸ ἄσπρο;

— Γιὰ τὸ ἄσπρο τὸ πιὸ κατάλληλο εἶναι τὸ δρένιο. Βγάζει πολὺ λίγο χρῶμα. Ἐχει ἐμφάνιση, μὰ δύσκολα πιὰ βρίσκεται στὸ βουνά μας.

— Γιὰ τὸ ρακί;

Εἶπαμε, βροχή οἱ ἐρωτήσεις. Καὶ δὲν πρέπει νὰ καλῶ κέφια. Ἐπαγγελματίας εἶμαι. Συνεχίζω λοιπόν, τίς ἀπαντήσεις μὲ καιόμελα. Ἄν κι' αὐτὸ εἶναι λίγο τοῦ φυσικοῦ μου.

— Γιὰ τὸ ρακὶ κάνει καὶ ἡ ὀξιά, ποὺ τὴν ἀλείφουμε ἀπὸ μέσα μὲ παραφίνη, γιὰ νὰ μὴ φεύγει τὸ οἶνονπνευμα.

— Γιὰ τὴν ρετσίνα;

— Τί τὴ θέλεις τὴ ρετσίνα; Στὸν τόπο μας δὲν τραβιέται.

— Ἔτσι, ἀπὸ περιέργεια ρώτησα.

— Γιὰ τὴν ρετσίνα, λοιπόν... Βρές μου ξύλο μουσιᾶς καὶ θάχεις ἕνα καλὸ βαρέλι, ποὺ θγάζει κι' ἕνα ἐλαφρὸ κίτρινο χρῶμα.

Κάποτε ἔχουμε διαθέσιμο καιρὸ καὶ πιάνουμε κουβέντα μὲ τίς ὥρες, ποὺ λέμε. Τότε, ὅποιος ἔχει ὄρεξη μπορεῖ νὰ μάθει πολλὰ γιὰ τὴ δουλειά μας. Γιὰ τὴν ξυλεία ποὺ ἀγοράζουμε σὲ στρογγύλια, γιὰ τίς δοῦγες (τὰ σσνίδια τοῦ βασελίου), γιὰ τὰ τσεμνέσια, γιὰ διάφορα παθήματα - μαθήματα, κατὰ πῶς λέει καὶ ὁ λαός.

Αὐτὴ εἶναι ἡ δουλειά μου, κουραστική, ὅπως ὅλες οἱ χειρωνακτικές. Τὰ βαρέλια γίνονται μὲ ξύλο καὶ ἰδρώτα. Ἐκὼ δυὸ παιδιὰ μὰ δὲν τὴ θέλουν. Ἔτσι, ὅσο ζῶ ἐγώ, θὰ ὑπάρχει βαρελοποιὸς στὴ Νάουσα. Ἐπειτα...

Τότι υι τώρα

ΧΑΡΑ - Προικουσύμφουον

Τότε όπουσ ειπαμι άμπρουστήγη-
ρα ή χαρά άρχινούσιν άπ' την Τι-
τραδ: μή την ίκνά την Πέφτη γέ-
νονταν τά διπλώματα κί την Πα-
ρασκιοιδή γίνονταν του τέμμημα της
προίκας. Του προικουσύμφουονου
γράφονταν άπό τουν παπά της
ίνουρίας, κίναν δάσκαλον ή κάναν
γραμματι:ζούμενον. Έφκίαναν ένιν
σταυρόν τρανόν άπαουθιό στην ά-
κόλα κί άρχινούσαν.

Σήμερον ήμέρα της έβδομάδος
Παρασκευή μηνός Μαΐου είχασ: ξε-
του έτους χίλια όκτακόσια όνδοίκαν-
τα ... ένόπιν Θεού και άνθρώπων
οί κάτοχη ύπογεγραμμένο: μάρτυ-
ρες έξετιμήσασε την προίκα της
Εθαγγελίας... και έθρομεν αυτήν
άποτελουμένην εκ των κάτοχη:

Τώρα πάν αυτά τό ίσάπια άλι-
σιμονήθησαν. Καντιό φίλο: του
γαυροού κί αιτός μαζί, μ: ένα φουρ-
τηγό κί τρεις κούρσεις κί λίγα λι-
νουπαίντγια πέρνον την προίκα
την Παρασκιοιδή του θράδι υή
καμύσα υπίχ - υπίχ άπ' τις κούρ-
σεις κί' άι.

Τότε φώναζαν κί' έναν ορφτην
ποΐξερειν τις τιμές π' ύχαν τά ζτρα-
νια κί τά ήράματα. Νέτι άς ίδ:υμ:
τόου ποιά ήταν ή προίκα .

Έσσα:ρα μάλινα φουστάν:α του έ-
κι άλαμάν:κου γροσία...

Ντι:ό τσίτσα καλά μί πουδιές που
τροιάζον.

Ντι:ό τσίτσα κατώτερα μή τρια-
στές παιδιές.

Ένα ζηνάρο: κοιδάν:α υι ζώνα
χρυσή. Τη ζώνα την έφκίανειν ού
γαυροός.

Φοιάτες ντι:ό υολίτ:κεις σιαϊ-
κένεις κί ντι:ό χασιένεις.

Δικαπένι: πουκάμισα μή ούγ:ες
μεταξοιτές άπού κισι:οί

Δικαπένι: πουκάμισα έτο:ια.
Δικαπένι: έτρα (συντροφία) 4
φλαμπιουρά.

Δέκα έτρα (συντροφία) υή που-
δουάρογια.

Πένν: τραχιές υι χρυσά, δικα-
πένι: διάφοριες υή υπ:υίλε:ς.

Τρία μεταξοιτό σιντόν:α κί τρία
μπυπακέν:α.

Ντι:ό ζηνγάρια τσουράκια (σζου
λαρίκια).

Πέννι ζηνγάρια μανίκια μή μπ-
υίλεις.

Έσσα:ρα λιμπαντι:ό καλά κί ντι:ό
κατώ:ρα.

Ένα ζιλί τρανό μή πέννι φύλλα.

τριαναφτά δραχμές κί τρεις δικάρεις
Ντι:ό ζιλιά κουχιά:κκ μή υπ-
στραπάδες.

Ένα ζιλί καναπέ:ς μν:ά πύλη γυό
πόρτα μή σαίτες.

Δέκα προικκέφαλα τρανά διμητα
κί δέκα μικρά.

Τρία τραπιζουμένταλα γροσία .
μιπλί:κια...

Έίκασι: ζηνγάρια σκουφίν:α γυ-
νικια κί' άντρικα

Ντι:ό τρία άσπρα ζηνγάργια
σκουφίν:α μή ποιήγια.

Του ΝΙΚ. ΣΠΑΡΤΣΗ

Δέκα ζηνγάρια άντρικια σκουφού
νια μή καρίκια.

Ένα ζηνγάρο: σκουφίν:α μισο-
μέταξα γιά του γαιτρού.

Μνια σκουριτέλα υή γούνα κί ένα
χουντουγούν.

Μνια ζώστρα κιντημένη κλονιάτη.

Έξ: μαφάσ:ια μεταξοιτά υή λου-
λούντγια.

Ένας μλόγοις γιά του τυπλου-
κα.

Ένα μακρουλέμπαντου κί μν:ά
σαλταμάρκα.

Ένας σάκου:ς υή μηλόγουνες.

Ένα γκιουρντιάν.

Ντι:ό τρία λιμπουδέτ:α κί ντι:ό
υιάντεις.

Μαντιλουθήκεις.

Δέ:τρον φουστάν: άτλαζοιτό κουρ-
δόν, τρίκου άλαμάν:ου.

Τέταροτοι φουστάν:ι άλατζιάν κλα-
δουτόν.

Τρεις ντουζίνεις σιρβέτες γιά
σουφράν.

Πανί μη ούγια γιά ποικαίμια
ένν τόπ: πήκεις δέκα.

Σιαϊάν: ένα τόπ: κί λί:του άλλου
ένα.

Μπιλ:τζικ:ια ντι:ό τρία χρυσά.
Καθένα μή καρδοίλα κί ούροιλύ-
γι χρυσό.

Ένα άμπέλι στού 'Ισμιλι ένα
στρέμμα κί σπουριά.

Λίρες Τουρκίας έννίντα ίφτά.
Άπού κάτω ήπόγραφαν οί μάγ-
νισα κί ού π:θηρός. Έ ή νύφη έθα-

νειν κί: αυτή την ύπουγραφή της
είκει που έγγραφειν πύρα κί έδουσα
άπ' τουν πατέρα μου γιά νά μή χέ-
ρε: δικαιομα ύσταρνας γιά κίν τι-
πουτας άπ' τουν πατέρα κί' τ' άδέμ-
φ:κια της.

Τώρα νέ προικουσύμφουονα νέ τι-
πουτας ού γαιτροός πέρνει άμπρου-
στά κί μιτριτά πριν του γάμου.

Τότε οί άνθρωποι: άπ' του γαιτροό
ήγλιπαν του τίμημα της προίκας κί'
παζάριθον κί τις τιμές άπ' τά σεία
της νύφης όχ: τόσον άια τόσον κά-
μει. Έσσα:ρας άπ' του τίμημα έ-
π:ροναν του προικουσύμφουονου κί του
έδειγναν στού γαιτροό. Έμα αυτός
δέν έμνισκειν ήγχα:σσημένους του
γρινοίσιν ούπίσιν κί' ού πατέρας
της νύφης έγγραφειν κί: κανά στρέμ-
μα μαξέν άκόμα.

Τότε του φέση της νύφης τη φοίν-
τα κί' έναν μόνουον τάστελνειν ού
γαυροός υή την ίκνά. Έ ή νύφη φου-
ρούσειν ή φοίντ:α ή τυπλουόκ:α μή
φοι:τέν κί τολλουπάν: ή κόκ:νη
τσιπα μί μιμπιλεις σκιασμένου ύ-
λου του κ:φάλ: άμπρουστά κί απί-
σου.

Τώρα ού γαιτροός δουριέ: του
πέλλου της νύφης κί' οί κί πλεσίοι:
κί του φουστάν: της νύφης.

Τότε ή νύφη έφκίανειν όλην την
προίκα μοναγή της. Ού άργαλιός
δία πήρηνειν γιά ντι:ό τρία χρό-
νια. Του μαλί άπ' τό πρόδατα του
ρούντ:ιν είθειλιν πλάσιμου, λανάρ-
σια γνέσιμου, κοιθάρ:σπια κί φκιά-
σιμου, θηλές στην άνέμη δάμ:μου
μή μπουιές, έντγ:σιμα κί στίσιμου
τουν άργαλιό. Όλα είχει ήραίνου-
ταν, ού άλατζιās, τά ζιλιά τά κισι:ο
γιά, τά τραπιζουμένταλα, οί μισά-
λε:ς, τά προικκέφαλα του μίτου του
σιατσα κί τί δέν.

Τόσα ντι:στούρι, έλα έτο:ια άπ'
του παϊάοι, νέ άργαλιός νέ μιτά-
για, νέ σαίτες νέ πατίτρες.

Τότε την Παρασκιοιδή του θρο:ό:
έδωναν κί τη νύφη μαύρι στα μα-
λιά κί του Σαβάτου του ταχ: λού-
ζουταν ή νύφη.

Ἡ Πρωτοχρονιά στὴ Νάουσα, ὅπως καὶ ὄλες οἱ ἄλλες γιορτὲς εἶχε τὴ δική της μορφή. Ἐδῶ θὰ δώσουμε ὄλα τὰ ἔθιμα τῆς γιορτῆς καὶ θὰ μεταφερθοῦμε γιὰ λίγο στοὺς παλιούς καλοὺς καιροὺς.

Ἀμέσως μετὰ τὰ Χριστούγεννα τὰ παιδιά εἶχαν τὴν φροντίδα νὰ μαζέψουν καὶ ἄλλους καρτσούνους. Οἱ μέρες μπορεῖ νὰ ἦταν λίγες γιὰ τὴν ἐξεύρεση καὶ τὴ μεταφορά τους. Τὰ πάντα ὁμως ἦταν ἔτοιμα καὶ οἱ καρτσούντοι μεγαλόπρεπα ἀναμένοι τὴ μέρα τῆς γιορτῆς.

Ἡ παραμονὴ εἶχε καὶ ἔχει μεγάλη σημασία γιὰ ὄλους. Ἡ μάνα ἀπὸ νωρὶς τὸ ἀπόγευμα ἄρχιζε νὰ ἐτοιμάζει τὴν κολοκυθόπιτα, μέσα στὴν ὁποία ἔβαζε τὸν παρά, σὲ μέρος ὅμως ποὺ νὰ μὴ διακρίνεται στὸ σινί.

Τὶς ἡμέρες περίπου ὄρες τὰ παιδιά ἐτοίμαζαν τὰ κουδούνια τους καὶ ἔκαναν ἕνα κουδουνάρη. Αὐτὸς ἦταν ἕνα παιδί τῆς παρέας, πάντως στὸ ὄποιο ἔβαζαν ἕνα τσουβάλι καὶ ἀνοίγαν δυὸ τρύπες γιὰ νὰ βλέπη. Στὴ συνέχεια τὸν κρεμοῦσαν καὶ μερικὰ κουδούνια. Μόλις σουρούπωνε τὰ παιδιά ἔβγαιναν στοὺς μαχαλάδες τραγουδώντας τό:

Ἄγια Βασίλης ἔρχεται
ἀπὸ τὴν Καισαρεία
βαστᾶ εἰκόνα καὶ χαρτί
χαρτί καὶ καλαμάρι.
Τὸ καλαμάρι ἔγραφε
καὶ τὸ χαρτί ὁμίλει
— Βασίλη ποὺ δὲν ἔρχεσαι
καὶ ποὺ δὲν κατεβαίνεις.
— Ἀπὸ τὴ μάνα μ' ἔρχομαι
καὶ σὶδ σκολεῖδ πηγαίνω.
Κάτωε νὰ φᾶς κάτσε νὰ πιεῖς
κάτσε νὰ τραγοιδῆσεις
ἐνῶ τραγούδια δὲν ξέρω
ξέρω τὴν ἄλφαβῆτα
κι ἔλα κόψε μας τὴν πίτα.

Τὸ τραγούδι συνοδευόταν ἀπὸ τὸ μεταλλικὸ ἦχο τῶν κουδουνῶν, ποὺ ἐρχόταν ἀπ' τὰ πηδῆματα τοῦ κουδουνάρη καὶ τὰ κουδούνια τῶν παιδιῶν. Σήμερα τὸ φιλοδώρημά τους δὲν ἦταν κόλινθα, ἀλλὰ λίγες δεκάρες ἀπὸ

κάθε σπῆτι ἢ τὸ πολὺ πολὺ καμιὰ δραχμὴ ἀπὸ κάποιο πλοῦσιο σπῆτι.

Τέλειωναν σὲ μιὰ δυὸ ὄρες καὶ γύριζαν σὶδ σπῆτι γιὰ νὰ κόψουν τὴν πίτα χαρούμενα ἀπὸ τὰ κέρδη.

Ἡ πίτα φηνόταν στὸ χτισμένο σπιτικὸ φούρνο. Μάλιστα στὴ γειτονιά, ἔψηναν μαζί σ' ἕνα

Νισουετιανὸς 'Αγια Βασίλης καὶ Φῶτα

φούρνο πολλές γειτόνισσες.

Τὸ βράδυ μαζεμένοι ὄλοι γύσω στὸ σουφρά τοῦ σπιτιοῦ, κάτω ἀπὸ τὸ χαμηλὸ φῶς τοῦ κουκουμιοῦ καὶ τὶς φλόγες τοῦ τζακιοῦ ἔκοβαν τὴν πίτα. Τὴν ἔκοβε ὁ ἄρχηγὸς τῆς οἰκογένειας, ἀφροῦ πρῶτα τὴ γύριζε πρὸς τὰ δεξιά τρεῖς φορές γιὰ νὰ τοὺς ἔρθουν ὄλα δεξιά. Τὸ πρῶτο κομμάτι ἦταν τοῦ Ἄγια Βασίλη. Με-

Τοῦ Τάκη Μπαῖτον

τὰ τοῦ νόνη, τοῦ πατέρα καὶ στὴ συνέχεια γιὰ κάθε μέλος τῆς οἰκογενείας ἀπὸ ἕνα μὲ ἱεραρχικὴ σειρά. Ἐκοβαν μετὰ ἕνα κομμάτι γιὰ τὸ σπῆτι καὶ ἕνα γιὰ τὸ βίος. Δηλαδή γιὰ τὰ κτήματα ἢ τὸ ζῶα ἂν ἦταν κτηνοτρόφοι. Τὸ κάθε κομμάτι ποὺ ὀρίζεται γιὰ τὸν καθένα τὸ ἀνοίγαν γιὰ νὰ δοῦν ἂν εἶναι ὁ παράς.

Στὴ συνέχεια ὄλοι χαρούμενοι καὶ πιδ χαρούμενος αὐτὸς, ποὺ βρῆκε τὸν παρά, τρώγανε τρεῖς φορές μὲ τὸν παρά λίγο σύβρυση ἀπ' τὴν πίτα.

Ἀμέσως μετὰ ἄρχιζαν τὸ φαί. Ἄπ' τὸ τραπέζι ποτὲ δὲν ἔλειπε τὸ φημισμένο μπρούσικο κρασί

καὶ τὸ μυρωδάτο «ἀρακί» βγαλμένα ἀπ' τὰ ἔακουστὰ ἀμπέλια τῆς Νιάουσας.

Μὲ τὴν τῆτα προσφερόταν ἕνα κομμάτι καλθὰς ἢ γκρακλιάνος ποὺ γινόταν εἰδικὰ γιὰ τὴν παραμονὴ τῆς Πρωτοχρονιάς. Στὴ συνέχεια μετὰ τὸ φαγητὸ τραγουδοῦσαν ὄλοι καὶ ἄργα τὸ βράδυ κοιμόταν. Τὰ νεώτερα χρόνια ἄρχιζαν νὰ παίζον καὶ χαρτιά.

Πολλὲς φορές αὐτὲς τὶς ἡμέρες κατέβαιναν ἀπ' τὸ Βέρμιο οἱ κλέφτες κι' ἄργότερα οἱ Μακεδονομάχοι καὶ φιλοξενούνταν ἀπὸ τοὺς Ναουσαίους. Ἐτσι ζούσαν καὶ αὐτοὶ λίγες οἰκογενειακὲς στιγμὲς σὲ ζεστὴ ἀτμόσφαιρα.

Τὴν ἄλλη μέρα ντυμένοι ὄλοι στὰ καλά τους πήγαιναν στὴν ἐκκλησία ἔξω ἀπὸ τὴν ὁποία ἔκαγε ὁ μεγάλος καρτσούνος, ὅπως τὰ Χριστούγεννα. Ὅλοι εὐχόταν τὸ «Σέτη πολλά, καλὴ χρονιά». Μετὰ τὴν λειτουργία ἄνδρες καὶ γυναῖκες κατὰ μικρὲς ομάδες ἔκαναν ἐπισκέψεις στοὺς Βασίληδες ποὺ γιόρταζαν. Αὐτὲς διακοῦσαν ὡς ἄργα τὸ ἀπόγευμα.

Τὰ παιδιά κατέβαιναν στὸν καρτσούντο τῆς γειτονιάς ὅσοι ἔψηναν κρέας καὶ ἔπαιζαν χαρτιά.

Φ Ὠ Τ Α

Τὴν παραμονὴ τῆς γιορτῆς ποὺ πρῶτ γινόταν τὸ «Δέσιμο τῶν σταυρῶν» καὶ ὁ κόσμος πήγαινε στὴν ἐκκλησία γιὰ νὰ πάρει τὸν ἁγιασμό, ἀπ' τὸν ὄποιο ἔπιναν ὄλοι σὶδ σπῆτι καὶ μὲ τὸν ὑπόλοιπο ράντιζαν τὸ σπῆτι.

Βλέπουμε τοὺς Ναουσαίους νὰ κουβαλοῦν τὸν ἁγιασμό σὲ κύπελλα ἢ κανατάκια στὰ ὄποια ὑπῆρχε ἕνα μῆλο ἢ μανταρίνι.

Τὴν ἡμέρα τῶν Φῶτων φεύγουν καὶ οἱ Καλικάντιζοι.

Μετὰ τὴν ἀπόλυση ὁ παπῶ γύριζε μὲ τὸ Σταυρὸ ὄλα τὰ σπῆτα τῆς ἐνορίας του ψάλλοντα τὸ «Ἐν Ἰερουσόλημ βαπτίζομένου... καὶ ραντίζαντάς τα. Τὸν συνέδευε ἕνα μικρὸ παιδί κρατώντα

■ ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 15

Υπάρχουν άνθρωποι που έχουν μάθει τους καλούς τρόπους και τους χρησιμοποιούν όταν θέλουν να επιτύχουν κάποιο σκοπό. Υπάρχουν άνθρωποι που διαρκώς χαμογελούν για να κρύβουν την κακία τους πίσω από τη μάσκα του χαμόγελου. Υπάρχουν άνθρωποι που φέρονται με καλωσύνη στους άλλους, όχι γιατί τους αγαπούν αλλά γιατί τους φοβούνται.

Όλα αυτά είναι αληθινά. Αλλά όλα αυτά δεν αποδεικνύουν ότι η ευγένεια είναι αναγκαστικά υποκριτική.

Δεν αποδεικνύουν ότι εκείνοι που χαμογελά διαρκώς είναι αναγκαστικά ύπουλοι. Ούτε ότι η καλωσύνη είναι ένδειξη αδυναμίας. Ούτε ακόμα ότι οι καλοί τρόποι είναι απλώς δπλα επιτυχίας και τίποτα περισσότερο.

Είναι ενθαρρυντικό το γεγονός, ότι η απάτη, η άνειλικρίνεια, η υποκρισία και η ατιμία μας ξεφοργίζει. Θέλουμε από τους άλλους να μας φέρονται με ευγένεια και καλωσύνη. Και υποχρεωνόμαστε να παραδεχτούμε ότι οι καλοί τρόποι — όχι το πρωτόκολλο που ίσχυε στις βασιλικές αυλές — διευκολύνουν τις σχέσεις μας και τις κάθε είδους συναλλαγές μας με τους άλλους.

Οι καλοί τρόποι υπανοθεύονται από την ανυπόκριτη ευγένεια, όταν βέβαια είναι αυθόρμητοι. Και αυτή η ανυπόκριτη ευγένεια είναι αναγκαία σήμερα περισσότερο από κάθε άλλη φορά. Και είναι περισσότερο αναγκαία, γιατί οι άνθρωποι είναι περισσότερο δειμένοι ο ένας με τον άλλον. Η τεχνική πρόοδος κατάργησε τις αποστάσεις, μας συγκέντρωσε κατά εκατοντάδες και χιλιάδες σε γγαντιαία βιομηχανικά συγκροτήματα, σε πολυκατοικίες και σε «γυμάλινους πύργους». Έκανε υποχρεωτική τη συστέναση, τη συνεργασία, την αλληλεξάρτηση. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, η ζωή θα ήταν προβληματική, αν έλειπαν η ευγένεια και οι καλοί τρόποι.

Αν κυριόμαστε γύρω μας θα δοίμε ότι πολλοί «μητρικοί και γάδες» μεταξύ συγγενών ή γειτόνων, θ' αποφεύγονταν αν ύ-

πήρχε λίγη ευγένεια. Στη ζωή μας πολλοί τροχοί θα γύριζαν καλύτερα — ρυθμικά και άθροισμα — αν τους περνούσαμε καθημερινά με το καθαρό λάδι της ευγένειας.

Είναι όμως τόσο δύσκολο να είμαστε ευγενείς, να έχουμε καλούς τρόπους; Κάθε άλλο. Είναι μάλιστα τόσο απλό, ώστε δεν απαιτεί ούτε την παραμικρή προσπάθεια. Αρκεί να καλιναγαγήσουμε λίγο τον έγωισμό μας για να μπορούμε να δίνουμε στους άλλους, τι ζητούμε απ' αυτούς.

Παραδείγματος κάρη, είναι πολύ απλό να συχαίρουμε και να επαινούμε τους άλλους για μια επιτυχία τους, όπως είναι πολύ απλό να τους ευχαριστούμε για μια υπηρεσία τους ή για μια ειδική προσπάθεια.

Ας μη λησμονούμε επίσης ότι και το πιο άσημαντο πρόσωπο έχει μια προσωπικότητα, που πρέπει να τη σεβόμαστε. Καμιά φορά τα γεγονότα μας υποχρεώνουν να πάρουμε μέτρα έναντιόν ενός άλλου προσώπου. Θά πάρουμε αυτά τα μέτρα αλλά χωρίς προσωπική σκληρότητα ή επιθετικότητα. Όταν κάνουμε κάτι που μπορεί να έχει δυσήρεστες συνέπειες για έναν άλλο, πρέπει να σκεφτόμαστε πολύ, τοποθετώντας τον εαυτό μας στη θέση του άλλου.

Οι σχέσεις μας με τους άλλους πρέπει να βασίζονται στην λογική και στην κατανόηση. Όταν ζητούμε κάτι απ' αυτούς δεν πρέπει να αδιαφορούμε για τις δυσκολίες τους και τα προβλήματα τους. Ούτε πρέπει να τους δείχνουμε την ύπεροχή μας, εκτός αν μας το επιβάλλει η προκλητικότητα τους.

Η αγένεια ισοδυναμεί συχνά με την άπερισκεψία και την άπουσία ευσυνθησίας. Πρέπει να μάθουμε να προσέχουμε αυτό που λέμε. Πρέπει επίσης να καλλιεργήσουμε την ευαισθησία μας. Έτσι μόνο μπορούμε να ξέρουμε τι και πόσο πληγώνει τους άλλους, τότε πρέπει να τους αφή-

νουμε μόνους και τότε πρέπει να σιωπούμε. Τέλος, πρέπει να μάθουμε να θυμόμαστε τα όνοματά των άλλων. Ένα όνομα είναι μια ταυτότητα, μια προσωπικότητα. Όταν το ξεχνούμε δείχνουμε ότι δεν εκτιμούμε την προσωπικότητα του άλλου.

«Η ευγένεια είναι μια από τις σπουδαιότερες επιστήμες» έλεγε ο Γάλλος φιλόσοφος Μονταίν. Αυτή την επιστήμη πρέπει να την μάθουμε.

ΒΑΣΙΛΗΣ...

ΝΙΑΟΥΣΤΙΑΝΟΣ ΑΓΙΑ ΒΑΣΙΛΗΣ ΚΑΙ ΦΩΤΑ

■ ΣΥΝΕΧΕΙΑ από τη σελίδα 154

το μικρό μπαγράτσι με τον άγιασμό. Μέσα στο μπαγκράτσι ο κόσμος έρριχνε φιλοδωρήματα για το μικρό.

Την άλλη μέρα το πρωί, όλοι με τα καλά τους ήταν στην εκκλησία. Μετά τη θεία λειτουργία ξεκινούσαν όλοι, κρατώντας αναμμένες λαμπάδες για το καθαρό ποτάμι της ένορίας όπου έρριχναν το σταυρό. Από κάθε γειτονιά που περνούσαν, οι νοικοκυρές έβαζαν στις πόρτες την εικόνα με την κανδήλα και το θυμιατό. Την ίδια μέρα έπλεναν και τις εικόνες με τα άγιασμένα νερά.

Σε κάθε τριώδι ο παπάς έκανε δέηση κι' όλος ο κόσμος έψαλε το «Κύριε Έλεησον».

Μόλις ο παιπάς έρριχνε το σταυρό στο ποτάμι πέφταν όρισμένα παιδιά να τον βγάλουν.

Κάθε ένορία έρριχνε το σταυρό σε δικό της ποτάμι. Ο Άγια Σωτήρης στα Καμμένα, ή Παναγιά στ' Αλώνια, ο Άγια Μηνάς στ' Ωρολόγι κι ο Άγιώργης στα Βασιλέως Κωνσταντίνου.

Μετά τη λειτουργία οι νέοι πότηζαν τα άλογα και στη συνέχεια τα «πηλαλούσαν», δηλαδή γινόταν διαγωνισμός ιππασίας.

Απαραίτητες οι επισκέψεις στους Φάνηδες και Φανοῦδες. Η άλλη μέρα είναι για όλους ίσνια. Με τις επισκέψεις στους Γιάννηδες τελειώνουν οι γιορτές.

ΣΤΑΘΜΟΣ ΘΥΜΙΣΗΣ

Ένα τραίνο. Ένα μικρό τραίνο με τὰ τρία του βαγόνια ἄρχισε καὶ πάλι νὰ τρέχει τρελλὰ πάνω στίς δυὸ γραμμὲς ποὺ ἔξακολουθοῦν νὰ τὸ ἀντέχουν στίς πλάτες τους.

Ὁ θόρυβος. Ὁ μονότονος αὐτὸς θόρυβος τῆς μηχανῆς ἀρχίζει νὰ σοῦ τρυπᾷ τὰ λεπτοκαμωμένα αὐτιά σου. Κάποιος ἔχαε τὸ τραίνο. Συνήθως ἔτσι συμβαίνει πάντα. Κάποιος κάνει τὸ τὸ τραίνο. Κάποιος προσπαθεῖ νὰ συγκρατηθεῖ μὰ ἕνα δάκρυ κυλᾷ στὸ μάγουλό του. Κάποιος χάνεται στὸ πλήθος αὐτῶν ποὺ πάντα περιμένουν, περιμένουν... Περιμένουν τί; Τώρα φεύγει ἄργά.

Τὸ τραίνο συνεχίζει τὸ τραγούδι του. Στέλνει τὰ τελευταῖα S.O.S. Τὸ χαλασμένο παράθυρο ἄρχισε νὰ τρεμουλιάζει. Ὅλα κάποτε χαλοῦν. Ὅλα θέλουν ἐπισκευές. Ρίχνεις μιὰ ματιά. Οἱ βουνοκορφές εἶναι κρυμμένες σ' ἕνα γκρίζο οὐρανὸ ἐνῶ στίς τραυματισμένες πλαγιές, ἀπὸ ἕνα σωρὸ ἔκκαφές, κάποια λερὰ πρόβατα προσπαθοῦν τῷ κάκου νὰ βροῦν βοσκή.

Δεύτερο βαγόνι, τρίτη θέση, δίπλα στὸ χαλασμένο παράθυρο. Φωνές, συζητήσεις, θόρυβοι, φασαρία. Ὅλα σ' ἐνοχλοῦνε. Θέλεις νὰ συγκεντρωθεῖς, νὰ σκεφτεῖς, νὰ μιλήσεις γιὰ λίγο μετὸν ἑαυτὸ σου μὰ δὲν σ' ἀφήνουν. Ὅχι σοῦ λένε. Θά γίνει

σὰς ἐμᾶς. Ἐσὺ δὲν πρέπει νὰ διαφέρεις.

Σταθμὸς Ἄλ... Ὁ πρῶτος, ἴσως ὁ δεύτερος ἢ καὶ ὁ τρίτος σταθμὸς. Δὲν πρόσεξες. Σταθμὸς Ἄλ... ἔξακολουθεῖ νὰ φωνάζει ἀπελπομένα ὁ εἰσπράκτορας γιὰ τοὺς ξεχασμένους. Χρόνια ἔψαχνες. Παντοῦ ἐρείπια. Ὁ κόσμος

Τῆς Γεωργίας Δήρα

σὲ κατάσταση γενικῆς νεκροφάνιας. Ἀγωνιζόσουν, βαδίζοντας. Δὲν ἔπρεπε νὰ ἔρπεις. Βάδιζες μέσα στὸ θόρυβο καὶ τὴ διασύννη. Προσπαθοῦσες νὰ εἶσαι σὲ καλὴ σχέση μετὸς ἄλλους κωρὶς νὰ σὲ ἐπηρεζούν. Ἐμεινες προσηλωμένος ἐκεῖ ποὺ εἶχε ταχτεῖ. Στὴν ὅσο ταπεινὴ δουλειὰ σου ποὺ ἦταν ἀπόκτημα δικό σου.

Σταθμὸς Πλ... Σταθμὸς Πλ... Πάντα ἀγωνίστηκες γιὰ ψηλὰ ἰδανικά. Ἔπρεπε συχνὰ σὲ βαρᾶθρα, σὲ χαράδρες. Περπάτησες ἀπὸ πεζοδρόμια μετὰ λακοῦβες γεμάτες λασπόνερα μὰ κατόρθωνες μ' ἀγῶνα νὰ ξεφύγεις. Κόπωση, μοναξιά. Μέσα στὴν ἀθλιότητα, στοὺς ρηχοὺς καὶ πεζοὺς

αἰῶνες....

Οἱ διπλανοὶ ἀρχίζουν μετὰ τὴ συζητήσεις τους νὰ σὲ ἐνοχλοῦν σοβαρά. Ἀκούραστος νιώθει μὲ ἀποστροφή γιὰ τὸν κόσμο σὸν ὁποῖο ζεῖς. Ἀποστροφή καὶ τρόμος μπροστὰ στὸ τεχνικὸ ἀνάστημα. Ἀναρωτιέσαι πῶς βαστιέται αὐτὸς ὁ κόσμος, πῶς δὲν γκρεμίστηκε ὀλίγτερα. Ὁμορφιές καὶ στολίδια. Ὅλα ἐπιφανειακά, συσκοτισιάς.

Σταθμὸς Δικ... Ὁ τελευταῖος σταθμὸς. Πρέπει κάτι ν' ἀποφασίσεις. Κοίτα ὄλους αὐτοὺς. Τρέχουν, γελοῦν, μιλοῦν φωναχτὰ Ὅλοι κάτι ἔχουν νὰ σοῦ ποῦν. Μὴν τοὺς περιφρονεῖς. Ἡ πολιτεία μετὰ τὰ ροζαριασμένα χέρια σὲ περιμένει. Εἶσαι τέκνο τοῦ σύμπαντος σὰν ὅλα τ' ἄλλα. Μέσα στὴν ἀθλιότητα, τὴ θορυβώδη σύγκλιση τῆς ζωῆς πρέπει νὰ εἶσαι σὲ εἰρήνη μετὰ τὴν ψυχὴ σου. Παρ' ὅλη τὴν ἀθλιότητα, τὴ χαμέρπεια, τὰ γκρεμισμένα ὄνειρα, ὁ κόσμος ἔξακολουθεῖ νὰ εἶναι ὠραῖος.

Τέρμα. Τὸ ταξίδι ἔφτασε στὸ τέρμα του. Πρέπει πιά νὰ κατέβεις. Μιὰ πολιτεία σὲ περιμένει μετὰ τὴν ψυχρὴ ἢ ἴσως ζεστὴ ἀγκαλιά της. Τὸ τραίνο σταμάτησε τὸ τρελλό του ταξίδι. Σωφρονίστηκε κι αὐτό. Ὅλα ἀρχίζουν νὰ στρώνουν.

Χτισμένο μέσο στην καρδιά του Βερμίου προς την Ν.Δ. μεριά της Νάουσας βρίσκεται το 'Αρκοχώρι.

Τό παλιό του όνομα είναι 'Αρκουδοχώρι. Τό χωριό ήταν χτισμένο από παλιά και πήρε μέρος στον άπελευθερωτικά άγώνα κατά των Τούρκων στην επανάσταση της Νάουσας.

Όπως αναφέρει ο Εύστ. Στουγιαννάκης στην 'Ιστορία του σελ. 135, τό χωριό μαζί με άλλα γεπονικά χωριά πήρε μέρος στον άγώνα με 230 παλληκάρια τά όποία ήταν υπό την άρχηγία του Δημ. Καρατάσιου.

Μετά την καταστροφή από τον Λοιμώδη πούτ, πολλοί απ ότους κατοίκους των χωριών Μαρούσιας, Διχαλουργίου, Σκουτίνιας κ.ά. ήρθαν και κατοίκησαν στό 'Αρκουδοχώρι και έτσι τό χωριό αύ-ελήθηκε πολύ σέ πληθυσμό.

Κατό τά χρόνια του Μακεδονικού 'Αγώνα τό χωριό πήρε μέρος σ' αυτόν με τοπικούς άρχηγούς τον Σίμο Μπαδόλα, τον Δημήτρη Ντασιόπουλο κ.ά. οι όποιοί είχαν συνεργασία με τό κέντρο της Νάουσας και τον άρχηγό του Χριστόδουλο Περγωκάκη.

Μόνη γλώσσα πού μιλιόταν ήταν ή ελληνική με χαρακτηριστικά κομμένες τις καταλήξεις.

Ό πληθυσμός του σήμερα είναι 100 περίπου κάτοικοι μόνιμα έγκαταστημένοι (άπογραφή του 1971 375 κάτοικοι). Οι περισσότεροι, γύρω στίς 2000 βαίσκονται στή Νάουσα όπου μένουν μόνιμα, από τό 1948, πού είχαν κατέβει λόγω των πολιτικών συνθηκών της περιόδου εκείνης.

Σήμερα υπάρχουν 180 περίπου σπίτια, όλα χτισμένα από παλαιά.

Οι κάτοικοι του χωριού διακρίνονται γιά την σύμπτωση, την άμόνοια και την αγάπη τους και είναι παράδειγμα πούδς μιμησης.

Τό χωριό άνηκε σέ Τούρκο μπεη, από τον όποιο και άγαράστηκε απ' τους κατοίκους του στό 1908. Οι δραστήριοι και εργατικοί κάτοικοί του άσχολούνται με τό ευλεμπόριο γιά τό όποιο φημίζονται.

Τό χωριό έχει 16.000 στρέμματα, από τά όποία τό 1)5 είναι του δημουόιου.

Έχει 2000 καλλιεργήσιμα στρέμματα, κυρίως φρουτοκαλλιέργειες μηλιάς με παραγωγή μήλων άριστης ποιότητας.

Σέ 14.000 στρέμματα φθάνουν οι δασοκαλλιέργειες δρένιου και καστανιάς κυρίως.

Σήμερα υπάρχει μόνο δασικός αυνετορισμός, ενώ παλαιότερα υπήρχε και άγροτικός.

Η μεταφορά των προϊόντων γίνεται

ΑΡΚΟΧΩΡΙ

με τά λίγα τρακτέρ και λίγα ζώα. Υπάρχουν δασικοί δρόμοι σέ καλή κατάσταση πού συντηρούνται από τη διαχειριστική επιτροπή του δάσους. Οι άγροτικοί δρόμοι δέν είναι σέ τόσο καλή κατάσταση παρ' όλο ότι τους συντηρούν οι κάτοικοι όσο μπορούν.

Υπάρχει πρόβλημα άρδύσεως τό όποιο μπορεί νά λυθεί με την κατασκευή δύο ύδατοφρακτών.

Η κτηνοτροφία είναι οικόσιτη. Υπάρχουν μόνο δύο χοιροστάσια. Πα-

Τών Γιάννη Καρασιώλη Τάκη Μπαίτσου

λιά υπήρχαν αρκετά γιδοπρόβατα, 15 χιλιάδες περίπου, σήμερα μόνο 300 τά όποία έχει ένας τσέλιγκας.

Δύο δρόμοι οδηγούν έξω απ' τό 'Αρκοχώρι. Ό ένας είναι άγροτικός προς τη Φυτιά μήκους έξη χιλιομέτρων. Ό δεύτερος και κύριος δρόμος είναι αυτός πού συνδέει τό χωριό με τη Νάουσα. Έχει 9 χιλιόμετρα μήκος από τά όποία τά 3 προς τη μεριά της Νάουσας είναι ασφαλτοστρωμένα.

Τό πιό καυτό πρόβλημα αύτή τη στιγμή είναι αυτός ό δρόμος. Οι κάτοικοι με έθελοντικές προσφορές συγκέντρωσαν 300.000 δραχμές γιά τη διάνοιξη και ασφαλτοστρώσή του. Σήμερα γίνεται μιό διάνοιξη με την όποια ό δρόμος μικραίνει κατά 1000 μέτρα και γίνεται πολύ πιό όμαλό. Γι' αυτό όμως χρειάζονται χρήματα και αυτά δέν υπάρχουν. Όλοι οι κάτοικοι έκφρά-

ζουν παράπονο, ότι τους έχασαν οι διάφοροι παρόντες, οι όποιοί υπόσχανταν την ασφαλτοτρώση του δρόμου.

Άστική συγκοινωνία υπάρχει μόνο δύο φορές τη μέρα και τις Κυριακές τρεις λόγω του δρόμου.

Στό χωριό υπάρχει ένα τηλέφωνο τό όποιο εξυπηρετεί όλη την κατάσταση.

Γιατρός στό χωριό δέν υπάρχει και αυτό είναι ένα βασικό πρόβλημα.

Σχολείο υπάρχει μόνο σάν κτίριο με δύο αίθουσες, πέρυσι είχε 7 παιδιά και φέτος προβλέπεται νά κλείσει. Όλοι οι κάτοικοι άναγκάστηκαν νά καιοκήσουν στή Νάουσα γιά νά μορφώσουν τά παιδιά τους.

Υπάρχει ένας έκπολιτιστικός σύλλογος με κύριο στόχο του την πνευματική ανάπτυξη των κατοίκων του. Άγωνίζεται και αυτός με όλες τις δυνάμεις του γιά τό δρόμο γιατί πιστεύει όπως όλοι ότι μόλις γίνει αυτός, θ' άλλέξουν πολλά στό χωριό.

Τά μόνα κέντρα ψυχαγωγίας των κατοίκων του είναι τά δυό - τρία καφενεία πού υπάρχουν.

Είναι εξαιρετο παραθεριστικό κέντρο, με πολύ δάσος, με ύγιεινό κλίμα και νερό πολύ καλό και έλαφρύ. Με πρωτοβουλία των παραόντων του χωριού και δικά του έξοδα τιμνωτοστρώθηκαν όρισμένα στενά.

Τώρα μαζεύονται πολλοί παραθεριστές και από άλλα μέρη και έτσι τό χωριό παίρνει πάλι την παλιά ζωντανή του όψη.

Τό 'Αρκοχώρι έχει 4 εκκλησίες και ύπόγεται στή μητρόπολη Βερούιας και Νάουσας. Η πιό καινούργια ό 'Άγιος Δημήτρης λειτουργεί κάθε Κυριακή. Τό χειμώνα στον 'Άγιο Θανάση γίνεται μεγάλο πανηγύρι με κουρμπάνι. Έδώ

■ ΣΥΝΕΧΕΙΑ στή σελίδα 161

Ἡ Εὐξείνος Λέσχη Ναούσης ἰδρύθηκε τὸ 1959 ἀπὸ τὰ κάτωθι μέλη:

Παπαδόπουλος Ἀπόστολος, Ἰωσηφίδης Χαράλαμπος, Ἀηδονόπουλος Θεόδωρος, Κανονίδης Ὀρφέας, Παπαδόπουλος Βασίλειος, Κυριακίδης Νικόλαος, Κελεμουρίδης Ἰωάννης, Μολυβδάς Λάζαρος, Παπαδόπουλος Χρῆστος, Ἀηδονόπουλος Χαράλαμπος, Μικρόπουλος Χρῆστος, Παπαδόπουλος Λύσανδρος, Θωμαΐδης Θωμᾶς, Κανονίδης Ἰορδάνης, Παπαδόπουλος Ἀλκιβιάδης, Κασημίδης Δημήτριος, Ἀνανιάδης Ἰωάννης, Κεραμίδης Χαράλαμπος, Κασαπίδης Γεώργιος, Κωνσταντινίδης Ἀνέστης, Ἀηδονόπουλος Γεώργιος, Ἰωσηφίδης Ἰωσήφ, Βαφειάδης Σταῦρος, Παγκαλίδης Θεόδωρος, Ἀποστολίδης Παναγιώτης.

Σήμερα τὸ σωματεῖο ἔχει στὴν δυνάμη του 287 μέλη, ἀρκετὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα εἶναι μὴ πόντιοι.

Τμήματα ποῦ διαθέτει σήμερα εἶναι τὰ ἑξῆς: Βιβλιοθήκη, χορευτικό, ἐκδρομικό, καλλιτεχνικό καὶ φιλανθρωπικό.

Στὴν ἀρχὴ ἐγκατεστάθη σὲ ἓνα γραφεῖο μὲ ἐνοίκιο.

Σκοπὸς τῆς ἰδρύσεως τῆς Εὐξείνου Λέσχης ἦταν ἡ κοινωνικὴ ἐπαφὴ τῶν μελῶν τῆς, ἡ ἀνάπτυξη τῶν πνευματικῶν καὶ ἠθικῶν δυνάμεων τοῦ τόπου μας καὶ ἡ παροχὴ μέσων ἀνώτερης πνευματικῆς ἀπόλαυσης καὶ ψυχαγωγίας. Πρωταρχικὴ ἐπίδιωξη ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς πιὸ πάνω σκοποὺς ἦταν ἐπίσης καὶ ἡ ἀπόκτηση ἰδιόκτητης στέγης γιὰ νὰ στεγάσει τὰ διάφορα τμήματα.

Τὸ ἔργο ποῦ ἀνέλαβαν οἱ ἰδρυτὲς καὶ ἡ πρώτη διοίκηση ἦταν ἀρκετὰ σοβαρὸ καὶ βαρὺ ποῦ τὸ συνέχισαν μὲ τὸν ἴδιο ζῆλο καὶ ζωντάνια καὶ οἱ ἄλλες μετέπειτα διοικήσεις. Μὲ ὅσες προσπάθειες δημιούργησαν τὶς βάσεις γιὰ οἰκονομικοὺς πόρους: συνδρομὲς μελῶν, θεατρικὲς παραστάσεις, χοροεσπερίδες, ἐκδρομὲς, διενέργεια λαχειοφόρου ἀγορᾶς, καὶ μὲ διάφορες ἐπιχορηγήσεις κρατικὲς καὶ τοῦ δήμου.

Μὲ τὰ διάφορα ἔσοδα, ἡ Εὐξείνος Λέσχη ἐξεπλήρωσε μερικὸς σκοποὺς τῆς. Ἦτοι, βοή-

ΕΥΞΕΙΝΟΣ ΛΕΣΧΗ ΝΑΟΥΣΗΣ

“Ἐνας σύλλογος μὲ ἐντονη παρουσία στὸν τόπο μας καὶ μὲ δραστηριότητα σὲ πολιτιστικούς κοινωνικοὺς καὶ μορφωτικοὺς σκοποὺς

θησε μὲ ἀνάλογα χρηματικά ποσὰ πολλοὺς ἀναξιοπαθούντας ἀπόρους τῆς πόλης, διέθεσε διάφορα ποσὰ σὲ εὐαγῆ ἰδρύματα, βοήθησε ἀριστούχους μαθητὲς ἀγοράζοντας τὸ ἀπαραίτητο διδακτικὸ ὑλικό. Ἐπίσης μὲ ἐνέργειες τοῦ σωματείου πολλοὶ ἄποροι μαθητὲς τοῦ Γυμνασίου τῆς πόλης μας καὶ τῶν περιχώρων μῆκαν σὲ οἰκοτροφεία τῆς Θεσσαλονίκης γιὰ νὰ συνεχίσουν τὶς σπουδὲς τους.

Ἡ Εὐξείνος Λέσχη ἀπέκτησε πολὺ γρήγορα ἰδιόκτητη στέγη.

χάρης στὶς προσπάθειες τῶν ἐκαστοτε διοικητικῶν συμβουλίων καὶ τῶν μελῶν τῆς καθὼς ἐπίσης καὶ στὴν συμπαράσταση ὁλῶν τῶν Ναουσαίων. Ἔτσι λοιπὸν τὸ ὄνειρο ἐγίνε πραγματικότητα.

Τὸ 1975 ἐγκαινιάσθηκε τὸ ἰδιόκτητο κτίριο, στὴν ὁδὸ Βασ. Γεωργίου 34 καὶ ἐτέθη σὲ λειτουργία τὸ τμήμα βιβλιοθήκης γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση μαθητῶν καὶ φιλομαθῶν συμπολιτῶν μας. Προηγουμένως τὸ τμήμα τῆς βιβλιοθήκης λειτουργοῦσε σὲ αἰθουσα ἐπὶ ἐνοικίῳ. Στὴν ἴδια αἰθουσα τῆς βιβλιοθήκης φυλάσσονται ὡς ἱερὰ κειμήλια, τὰ παλαιὰ βιβλία ποῦ ἔφεραν οἱ πατέρες μας ἀπὸ τὴν Ἀργυρούπολη τοῦ Πόντου τὸ 1922.

Γι' αὐτὰ καὶ γιὰ τὴν ἱστορία τους θὰ γράψουμε στὸ ἐπόμενο τεύχος τοῦ περιοδικοῦ μας.

Ἐκ τοῦ Δ. Σ

Οἱ πρῶτοι ἰδρυτὲς τοῦ Προμηθευτικοῦ Συνεταιρισμοῦ Παντοπωλῶν Ναούσης

Εὐστράτιος Μάνος, Πρόεδρος, Σταῦρος Μερτζάνης γραμματεὺς, Δημήτριος Γιούρκας ταμίας, Κυριάκος Ξανθόπουλος ἀντιπρόεδρος, Ἀθανάσιος Λίτης, Σούλα Γαλανοῦ, Δημήτριος Μασσακίδης Θωμᾶς Ἀντωνιάδης, Εὐάγγελος Σαράφης, Ἰωάννης Μπαρμπαρούσης Νικόλαος Νικολαΐδης, Πρόεδρος Παντελίδης, Ἰωάννης Κατζάμπασης, Κώστας Βαγγόπουλος, Παναγιώτης Τόγιας, Γρηγόριος Τύμης, Σταῦρος Παπαδόπουλος, Στέργιος Μπαρμπαρούσης, Ἠλίας Ἰτακάρης Σάτος Σιώπης καὶ Δημήτριος Ἠλίας σύμβουλοι.

Δημόσια Κεντρικὴ Βιβλιοθήκη Βέροιας

... Έκλεισε και η φετεινή χρονιά στο στίβο με επιτυχίες τόσο στους Πανελλήνιους αγώνες παιδιών - παρμπαίδων, κορασίδων - παγκορασίδων, όσο και στους Πανελλήνιους αγώνες ανδρών - γυναικών.

Στους αγώνες παιδιών - παρμπαίδων και κορασίδων - παγκορασίδων που έγιναν στην Μυτιλήνη, τα αποτελέσματα ήταν ικανοποιητικά και φάνηκε ότι γίνεται μια σκαστή δουλειά εκ βάθους.

Στους παίδες είχαμε δυο πρώτες νίκες με τους Γεώργιο Ίγνατιάδη (ΦΑΣ Νάουσα) στα 5000 μ. βάδην με χρόνο 26' 22" 8 και Παναγιώτη Ζιάννη (ΦΑΣ Νάουσα) στη σφύρα με 58.08 που αποτελεί νέο ατομικό ρεκόρ και μια τέταρτη νίκη με τον Άγγελο Κάλη (ΦΑΣ Νάουσα) στο άλμα σε ύψος με 1.80.

Στη γενική βαθμολογία ο ΦΑΣ Νάουσα κατέλαβε την 8η θέση με 15 βαθμούς.

Στους παρμπαίδες είχαμε μία πρώτη νίκη με τον Χρήστο Στογιάννη (ΦΑΣ Νάουσα) στα 150 μ. με 20" 1 που αποτελεί νέο ατομικό ρεκόρ, μία δεύτερη με τον Μανώλη Συκουηδούρη (ΦΑΣ) στο άκοντιο με 39.02 αποτελεί νέο ατομικό ρεκόρ, μία τρίτη με τον Γεώργιο Τσίλη (ΦΑΣ Νάουσα) στη σφαίρα με 11.78 και μία τέταρτη με τον Χρήστο Στογιάννη (ΦΑΣ Νάουσα) στα 60 μ. με 8" 1. Στη γενική βαθμολογία ο ΦΑΣ ΝΑΟΥΣΑ κατέλαβε την δεύτερη θέση με 19 βαθμούς.

Στις κορασίδες είχαμε μία πρώτη νίκη με την Έφη Σανιδά (ΦΑΣ Νάουσα) στα 300 μ. με 2' 21" 1, μία δεύτερη με την ίδια αθλήτρια στα 400 μ. με 60" 2 και μία πέμπτη νίκη με την Πορφύρα Τσούγκου (Φ.Α.Σ. Νάουσα) στα 100 μ. με εμπόδια με νέο ατομικό ρεκόρ 17" 4. Στη γενική βαθμολογία ο ΦΑΣ Νάουσα κατέλαβε την πέμπτη θέση με 13 βαθμούς.

Στις παγκορασίδες είχαμε μία πρώτη νίκη με την Δέσποινα Παγκαλίδου (Ζαφειράκη) στο μήκος με 4.82 και μία δεύτερη της ίδιας αθλήτριας στο άλμα σε ύψος με 1.51 που αποτελεί νέο ατομικό ρεκόρ. Στη γενική βαθμολογία ο Ζαφειράκης κατέλαβε την τρίτη θέση με 11 βαθμούς.

Με επιτυχίες τελείωσε η χρονιά για τόν στίβο

Στους πανελλήνιους αγώνες τριών δρών γυναικών που έλαβαν μέρος αθλητές και αθλήτριες του ΦΑΣ Νάουσα μόνο στις γυναίκες είχαμε επιτυχίες. Δύο δεύτερες νίκες της Έφης Σανιδά (ΦΑΣ Νάουσα) στα 800 μ. με 2' 14" 90 και στα 1500 μ. με 4' 40" 1, μία έβδομη στα 400 μ. με εμπόδια της Πορφύρας Τρούγκου (ΦΑΣ Νάουσα) με νέο ατομικό ρεκόρ 72" 64, μία 7η της Δέσποινας Νημπίτη (ΦΑΣ Νάουσα) στα 400 μ. με νέο ατομικό ρεκόρ 63" και μία έβδομη στη σκυτα-

δικά το Μπάσκετ έχει μείνει πολύ πίσω. Στο βόλλευ κάτι γίνεται. Απόδειξη ότι και ο ΦΑΣ Νάουσα και ο Ζαφειράκης έχουν φθάσει στα πρόθυρα της 6' εθνικής, όμως η λόγω απειρίας των παικτών μας ή λόγω κακής διαίτησής ή λόγω άτυχίας έμειναν και οι δύο στην ίδια κατηγορία.

Καιρός είναι να βοηθηθούν και αυτά τα τμήματα. Υλικό υπάρχει αλλά είναι διασκορπισμένο. Αν γινόταν μία συγχώνευση των δύο ομάδων, ίσως κάτι να γινόταν. Ας δραστηριοποιηθούν λοιπόν όσοι αγαπούνε τα δύο αυτά σπορ για να δούμε και τα τμήματα αυτά να προοδεύουν.

ΑΘΛΗΤΕΣ ΜΑΣ ΣΕ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΑΓΩΝΕΣ ΣΤΙΒΟΥ

Για πρώτη φορά φέτος αθλητές από την πόλη μας έλαβαν μέρος σε διεθνείς αγώνες στίβου με την εθνική ομάδα. Τόσο η Έφη Σανιδά ή οποία έλαβε μέρος στη μικρή Βαλκανιάδα στην Αγκυρα και στις διεθνείς συναντήσεις στην Ουαλία και στην Λισαβώνα, όσο και ο Κυριάκος Λαζαρίδης ο οποίος έλαβε μέρος στους Βαλκανικούς της Θεσσαλονίκης και στους Πανευρωπαϊκούς της Πράγας εξεπροσώπησαν επάξια την εθνική μας ομάδα. Ας εύχρησθουμε ότι θα δούμε και άλλους αθλητές μας να αγωνίζονται με την Έθνική μας ομάδα και ότι κάποτε θα χαρούμε από τους αθλητές μας και μια μεγάλη διεθνή νίκη.

Μικρά Νέα

Για το πρωτάθλημα άνωμάλου δρόμου 10.500 Μ. ΚΔ Αγγλίας, ο Κυριάκος Λαζαρίδης κατέλαβε την πρώτη θέση με χρόνο 30' 33" και η ομάδα του BOLTON κατέλαβε την πρώτη θέση στην γενική βαθμολογία.

Η αθλήτρια του Ζαφειράκη Ήλέκτρα Παγκαλίδου πέρασε στην Έθνική Ακαδημία Σωματικής άγωγης.

Του γυμναστή 1. Νουσιλάζου

λοδρομία 4X400 με 4' 15". Στη γενική βαθμολογία η ομάδα των γυναικών του ΦΑΣ Νάουσα κατέλαβε την δωδέκατη θέση με 14 βαθμούς.

Κάνοντας μια ανασκόπηση στη χρονιά που πέρασε και συγκρίνοντας την με τις προηγούμενες θα δούμε ότι φέτος η χρονιά για το στίβο ήταν πολύ μεγάλη. Μεγάλη, γιατί οι φετινές επιτυχίες ήταν οι περισσότερες πανελλήνιες. Τέτοιες μεγάλες επιτυχίες στο στίβο δεν είχαμε γνωρίσει ποτέ. Οι αθλητές μας ξεπέρασαν τους εαυτούς των και έδειξαν ότι μπορούν να φθάσουν ακόμα πιο ψηλά. Ας εύχρησθουμε οι επιτυχίες αυτές να συνεχισθούν και του χρόνου και πάντα για να γίνη κάποτε η πόλη μας μια μεγάλη δύναμη στον αθλητισμό της πατρίδας μας.

Στασιμότης οδύ Μπάσκετ και Βόλλευ

Ένω ο στίβος συνεχώς ανεβαίνει, το μπάσκετ και το βόλλευ που καλλιεργούνται εδώ και αρκετά χρόνια στην πόλη μας, έχουν δείξει μία στασιμότητα. Εί-

ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΑ ΡΟΔΑΚΙΝΙΑΣ

Τὰ δυὸ τρία τελευταία χρόνια ἄρχισε νὰ γίνεται ἀναγκαία ἡ χρησιμοποίηση γνωστῆς ἀνθεκτικότητας σὲ ἀσθένειες καὶ μικροτέρων σχημάτων κόμης δένδρα στὶς μηλιές. Ἐγινε πεποίθηση σ' ὅλους τοὺς προσδευτικούς παραγωγούς τῆς περιοχῆς μας πῶς τὸ νάνα ἡμινάνα ἢ μετρίας ἀναπτύξεως δένδρων ὑποκείμενα κατεβάζουν στὰ μισὰ σχεδὸν τὸ κόστος παραγωγῆς κατὰ κιλό καὶ ἀντέχουν σὲ ὠρισμένες ἀσθένειες. Τὸ κόστος κατὰ κιλό κατεβαίνει γιὰτί λιγοστεύουν στὸ μισὸ σχεδὸν τὰ ἐξοδα συγκομιδῆς. Σὲ μεγάλα δένδρα μηλιάς π.χ. ἕνας ἐργάτης μαζεύει 25—30 κλοῦβες τὴν ἡμέρα μῆλα ἐνῶ σὲ μετρίας ἀναπτύξεως δένδρα πάνω σὲ ὑποκείμενο EAST MALLING No II μαζεύει 50—60 κλοῦβες. Ἐνας κλαδευτὴς κλαδεύει 12—20 μετρίας ἀναπτύξεως δένδρα σὲ No II ἐνῶ μπορεῖ νὰ τελειώσει τὸ κλάδευμα σὲ 5—7 μόνο μεγάλα δένδρα τὴν ἡμέρα. Μποροῦμε νὰ ποῦμε τὸ ἴδιο καὶ γιὰ τὸ ἀραιώμα. Ἐπίσης ὁ ψεκασμός γίνεται εὐκολώτερα καὶ καλύτερα σὲ χαμηλά δένδρα.

Τὰ νέα ὑποκείμενα διαλέχθηκαν ἀπὸ πολλὰ ἄλλα καὶ μελετήθηκαν σὲ σταθμοὺς ἐρεῦνης γιὰ πολλὰ χρόνια. Ἔτσι βρέθηκε καὶ ἡ ἀνθεκτικότητά τους σὲ ὠρισμένες ἀσθένειες ὅπως οἱ ἰώσεις, οἱ νηματώδεις, ἡ ματόψηρα, ἡ φυτοφθορα κ.λ.π. ἡ ἀνθεκτικότητά τους σὲ ὑγρὰ, βαρὴ ἢ ἀσβεστώδη χῶματα, ἢ σὲ ξηρὰ ἀμμώδη κ.λ.π.

Καὶ στὴ μηλιά μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι, ἔστω καὶ ἀργά. Ἐκινήσαμε σωστὰ τὸ δυὸ τρία χρόνια αὐτὰ ζητώντας τὰ καλύτερα γιὰ τοὺς καινούργιους ὀπωρῶνες μηλιάς γνωστὰ ὑποκείμενα ὅπως τὰ: E.M. (EAST MALLING) IX, νάνο EM 26, νάνο λίγο μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ IX, τὸ MM (MERTON MALLING) 106 μετρίας ζωηρότητας καὶ τὸ EM II γιὰ μέσης ἀναπτύξεως δένδρα. Στὰ ἄλλα ὁμως εἶδη δένδρων ὅπως στὴ ροδακινιά πού καλλιεργεῖται σὲ τόση μεγάλη ἔκταση στὴν περιοχὴ μας δὲν ἔγινε τίποτε ἀκόμη. Εἶναι καιρὸς νὰ σκεφθοῦμε καὶ γιὰ τὴ ροδακινιά τὴν χρησιμοποίησιν γνωστῶν ὑποκειμένων καὶ νὰ

Ἐσφύγουμε ἀπὸ τὰ σπορόφυτα τῆς ἄγριας ροδακινιάς PRUNUS SYLVESTRIS ἢ τὰ κουκούτσια ροδακινιάς πού πέρνουν στὴν τύχη ἀπὸ ἐργοστάσια κονσερβοποιίας ἀκόμη καὶ σήμερα μερικοὶ φυτωριοῦχοι.

Σὲ ἓνα πειραματικὸ σταθμὸ τῆς Δυτικῆς Βιργινίας τῆς Ἀμερικῆς γιὰ νὰ καταλήξουν σὲ ὁμοιόμορφα ὑποκείμενα τῆς ἄγριας ροδακινιάς P. SYLVESTRIS, γιὰ δέκα πέντε χρόνια διόλεξαν καὶ ἐπισήμαιναν μὲ καρτέλλες τὰ πιὸ ὁμοιόμορφα καὶ ζωηρὰ δενδρύλλια τῆς ποικιλίας αὐτῆς. Ἀπὸ αὐτὰ τὰ δένδρα πού ἐπικοινωνίαζονταν μὲ τὴν ἴδια συμβιβαστὴ σταυρογόνιμη ποικιλία,

Τοῦ δρ. Ν.Ι. ΣΠΑΡΤΣΗ
καθηγητῆ τοῦ ΚΑΤΕΕ
Θεσσαλονίκης

δημιούργησαν σὲ δέκα πέντε χρόνια κατάλληλα σπέρματα γιὰ ὁμοιόμορφα καὶ ζωηρὰ δένδρα. Ἐπίσης σπέρματα τῆς ποικιλίας ροδακινιάς SUNCLING ἔδωσαν ὁμοιόμορφα ὑποκείμενα γιὰ ποικιλίες κονσερβοποιίας.

Τὰ τελευταία χρόνια γιὰ τὴν ἀπόκτηση ὁμοιόμορφων ὑποκειμένων χρησιμοποιοῦνται ἐτήσιοι βλαστοὶ - μοσχεύματα μὲ 2—4 φύλλα ἢ καὶ χωρὶς φύλλα πού ριζοβολοῦνται σὲ σύστημα ὑδρονεφώσεως μὲ τὴ χρήση ὀρμονῶν ριζοβολίας. Τὰ ἀμυγδαλοροδάκινα, ὑβρίδια ἀμυγδαλιάς ἐπὶ ροδακινιάς GF 677, GF 557, εἶναι ζωηρὰ ὑποκείμενα ἀνθεκτικὰ σὲ ὑγρὰ καὶ ἀσβεστοῦχα χῶματα. Γιὰ ἀσβεστοῦχα χῶματα χρησιμοποιεῖται ἐπίσης σὰν ὑποκείμενο καὶ ἡ Πικραμυγδαλιά. Σὲ βαρὴ ἀσβεστοῦχα χῶματα μπορεῖ νὰ χρησιμοποιηθεῖ σὰν ὑποκείμενο ροδακινιάς τὸ ὑποκείμενο δαμασκηνιάς DAMAS DE TOULOUZE No 1869 μέσης ζωηρότητος πού ἀντέχει στὸ βακτηριακὸ καρκίνου καὶ εἶναι ἐλεύθερο ἀπὸ ἰώσεις.

Τὸ ἀμυγδαλοροδάκινο GF 305

εὐδοκίμει σὲ ὑγιεινὰ χῶματα μὲ μικρὴ ἀντοχὴ στὴ χλῶρωση καὶ μικρὴ ἀντοχὴ στὴν ὑγρασία.

Ἀνθεκτικὰ στοὺς νηματώδεις ἐκτὸς ἀπὸ τὸ GF 557 πού εἶναι ἀνθεκτικὸ στοὺς MELOIDOGYNE INGOGNITA εἶναι καὶ τὰ ὑποκείμενα ροδακινιάς NEMAGARD καὶ S 37 πού δίδουν δένδρα κανονικῆς ἀναπτύξεως.

Γιὰ νάνα καὶ μετρίας ἀναπτύξεως δένδρα χρησιμοποιοῦνται τὰ ὑποκείμενα: Ροδάκινο τῆς Σιβηρίας ἕνα σκληρὸ καὶ ἀνθεκτικὸ ὑποκείμενο καὶ τὸ ST. JULIEN GF —665—2 πού δίδουν μετρίας ἀναπτύξεως δένδρα. Ἐπίσης μετρίας ἀναπτύξεως δένδρα δίδει καὶ τὸ ὑποκείμενο δαμασκηνιάς BROMPTON τοῦ σταθμοῦ EAST MALLING πού προῆλθε ἀπὸ τὴν εὐρωπαϊκὴ δαμασκηνιά PRUNUS DOMESTICA καὶ εἶναι ἀνθεκτικὸ σὲ συνεκτικὰ ὑγρὰ ἐδάφη καὶ στὸ κρῦο.

Ἡμινάνα δένδρα δίδει τὸ κοινὸ ὑποκείμενο ροδακινιάς MUSSEL.

Γιὰ νάνα δένδρα χρησιμοποιοῦνται τὰ ὑποκείμενα PRUNUS BESSEYI, P. TOMENTOSA καὶ τὸ S' JULIEN K πού δίδει τὰ πιὸ νάνα δένδρα. Αὐτὰ ὅπως καὶ τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ προηγούμενα πολλαπλασιάζονται μὲ μοσχεύματα καὶ καταβολάδες. Ἄρα ὑπάρχει ἓνα πολὺ σοβαρὸ πρόβλημα ὑποκειμένων στὴ ροδακινιά ἴδιως σὲ περιοχὲς ὅπως οἱ δικές μας στὶς ὁποῖες διαδόθηκαν οἱ νηματώδεις καὶ οἱ ἰαὶ καὶ στὶς περισσότερες ἀπὸ τίς ὁποῖες τὰ χῶματα εἶναι ἀσβεστώδη συνεκτικὰ ἢ ὑγρὰ. Ἐξ ἄλλου σ' ὅλα τὰ φυτώρια ροδακινιάς συναντᾶ κανεὶς μεγάλη ὁμοιομορφία ἀπὸ πλευρᾶς ἀναπτύξεως καὶ ἄλλων φαινολογικῶν χαρακτηριστικῶν στὰ σπορόφυτα. Γιὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς θὰ πρέπει καὶ ἡ ροδακινιά ὅπως καὶ ὅλα τὰ ἄλλα ὀπωροφόρα νὰ πολλαπλασιαστεῖ μὲ τὰ ὑποκείμενα αὐτὰ. Πιστεύουμε πῶς μέσα στὴν προσεχῆ δεκαετία αὐτὴ ἢ ἀλλαγὴ θὰ γίνῃ πραγματικότητα.

Κινητό συνεργείο άπεντομώσεως δενδρυλλίων Ναούσης

Έδώ και λίγα χρόνια στο άγρόκτημα του Ίνστιτούτου Φυλλοβόλων δένδρων έγκαταστάθηκε ειδικός θάλαμος (άπεντομητήριο) για την άπεντόμωση των δενδρυλλίων. Στόν άξονα Έδεσσα — Σκύδρα — Νάουσα — Βέροια — Κατερίνη λειτουργούν σήμερα συνολικά πέντε (5) άπεντομητήρια.

Για την άπεντόμωση των δενδρυλλίων χρησιμοποιείται το ήδροκυάνιο το όποιο είναι ισχυρότατο δηλητήριο. Η έργασία αυτή κρίνεται άπαραίτητη, γιατί έτσι μόνο τα δενδρύλλια άπαλάσσονται άπ' όλες τις έντομολογικές προσβολές (ψώρες κλπ.). Τα δενδρύλλια που άπεντομώνονται συνοδεύονται πάντοτε και άπό ει-

Του Κων. Άντωνιάδη

δικό πιστοποιητικό φυτουγείας, άπαραίτητο για την διάθεση των δενδρυλλίων και την προστασία των δενδροκαλλιεργητών.

Τό άπεντομητήριο Ναούσης έξυπηρετεί, κυρίως τους φυτωριούχους της περιοχής, οι όποιοι άνέρχονται σε 15 άτομα. Ο περισσότεροι άπ' αυτούς είναι έγκατεστημένοι στο Μανόσπιτα. Τό άπεντομητήριο λειτουργεί καθημερινώς, άπό τό μέσα φθινοπώρου ως τό τέλος της άνοιξης και σ' αυτό έχουν άπεντομωθεί χιλιάδες δενδρύλλια.

Στό πίνακα δίδονται στοιχεία άποδόσεως του άπεντομητηρίου κατά την τελευταία τετραετία.

Κατάσταση άπεντομοθέντων δενδρυλλίων κατά τά έτη 1974—1975, 1975—76, 1976—1977 και 1977—1978

Είδος	1974	1975	1976	1977	Σύνολον
άπεντομοθέντων δενδρυλλίων	—1975 σημ.1	—1976	—1977	—1978	
Ροδακινιές	37.306	118.497	188.383	144.810	488.999
Μηλιές	57.808	32.408	35.377	30.891	156.084
Άχλαδιές	11.380	8.035	31.819	22.768	74.002
Άμυγαλιές	22.528	60.672	43.029	59.701	185.928
Κυδωνιές	3.001	5.020	6.730	10.805	25.556
Κερασιές	718	724	1.842	5.383	8.467
Καρυδιές	310	406	150	95	961
Βερυκοκκιές	—	40	150	1.350	1.540
Δαμασκηγιές	—	70	140	1.100	1.310
Λωτοί	220	150	250	110	730
Βυσσινιές	200	—	—	130	330
Μοσχεύματα	—	390	—	—	390
Καλλισποτικά	100	—	100	—	28
Έμβόλια	—	28	—	100	100
Σύνολον	133.369	226.438	307.770	277.048	944.625

Σημ. 1 Κατά την περίοδο 1974—75 ένας σημαντικός αριθμός δενδρυλλίων για διάφορους λόγους δέν έχει άπεντομωθεί.

Τό κτηνοτροφικό πρόβλημα

■ ΣΥΝΕΧΕΙΑ άπό την σελίδα 138
κε άποκαλέσει ζώσα γεωργία, στόν δέ τόμο του «περί ζώων» άμφλει περί άερισμού φωτισμού και καθαριότητας ζώων και στάβλων και κάμει παρατηρήσεις για την ύγιεινή των κατοικίδιων ζώων που δέν ύπολείπονται άπό τά γραφόμενα στα σημερινά έπιστημονικά συγγράμματα

Έχοντας τέτοια παράδοση όφείλουμε όλοι οι Γεωτεχνικοί της Έλλάδος γεωπόνοι κτηνίατροι, δασολόγοι συνεργαζόμενοι στενά κάτω άπό τη σκέπη του Γεωτεχνικού Έπιμελητηρίου να καταστρώσουμε βασικό πρόγραμμα κτηνοτροφικής πολιτικής σε συνεργασία με τις κτηνοτροφικές όργανώσεις και να ύποδείξουμε στην Κυβέρνηση τρόπους επίλυσεως του προβλήματος της κτηνοτροφίας άπό τά προϊόντα της όποιας τόση άνάγκη έχει ό λαός μας.

ΑΡΚΟΧΩΡΙ

■ ΣΥΝΕΧΕΙΑ άπό την σελίδα 157
όλοι οι κάτοικοι δωρίζουν μικρά ζώα, τά όποια αγοράζουν οι ίδιοι σε δημοπρασία. Τά έσοδα τά διαθέτουν για την κατασκευή των εκκλησιών τους. Μεγάλες είναι επίσης και τό πανηγύρι του Άη Λιά που γίνεται στις 20 Ιουλίου με χορούς και τραπέζια

Οι κάτοικοι επιθυμούν να μείνουν στα σπίτια του χωριού τους, άρκει να τους δοθούν τά μέσα για την καλύτερη υγεία της ζωής τους. Τό κύριο μέσον γι' αυτή τη στιγμή είναι ό δρόμος.

Τελειώνοντας θα θέλαμε να εύχαριστήσουμε τον πρόεδρο του χωριού κ. Γόλη Νασιόπουλο και τους κ. Βασιλη Λιόλιο και Θωμά Πασχούλα για τις πληροφορίες που μας έδωσαν. Τους εύχόμαστε να πετύχουν τους στόχους τους και να λυθούν όλα τά προβλήματα που τους άπασχολούν.

Οι περισσότερες σκόγιένειες πρὶν μιὰ δεκαετία ἀκόμη, συνήθιζαν νὰ τρῶνε τὰ Χριστούγεννα φαγητὰ μαγειρεμένα μὲ «μανάρι».

Τὸ μανάρι ἦταν ἀρνὶ γάλακτος ποὺ τὸ κρατοῦσε ὁ νοικοκύρης ἀπὸ τὴν γέννα τοῦ Πάσχα καὶ τὸ φρόντιζαν ὅλο τὸ καλοκαίρι οἱ σπιτικοὶ μὲ ἰδιαίτερη ἀγάπη, ταῖζοντάς το μόνο φύλλα μωυριῶς καὶ καλαμπόκι. Μέχρι τὶς μέρες τῶν Χριστουγέννων, τὸ μανάρι ἔφθανε τὶς 25—30 ὀκάδες καὶ ἦταν ἕτοιμο πιά γιὰ σφάξιμο.

Ἀπὸ τὸ νοστιμότετο κρέας του μαγεύρουαν τὸν λαιμὸ σούπα. τὰ καλύτερο μέρος μὲ σέλινο καὶ τὸ ὑπόλοιπο τὸ ἔφτιαχναν καθουρμά καὶ λίπος.

Σούπα μανάρι

1 κιλὸ κρέας (λαιμὸς μαναριοῦ)
1 κουτάλα σούπας λάδι ἢ βούτυρο
1 φλυτζάνα ρύζι ἢ φιδὲ
1 αὐγὸ
1 λεμόνι
ἀλάτι

ΕΚΤΕΛΕΣΗ: Πλένετε καλὰ τὸ κρέας καὶ τὸ βάζετε σὲ μιὰ κατσαρόλα μὲ ὑπόλιπο νερό. Ἄφου πάρει μιὰ βράση, ρίχνετε τὸ λάδι καὶ συνεχίζετε τὸ βράσιμο ἕως ὅτου κωνέψει. Φροντίζετε νὰ μείνει μπόλιπο ζουμί γιὰ τὴν σούπα, ρίχνετε τὸ ρύζι, τὸ ἀλάτι καὶ ἄφου βράσουν ὅλα μαζί γύρω στὰ 10 λεπτά κάνετε τὸ αὐγολέμονο καὶ περιχύνετε μ' αὐτὸ τὴν σούπα.

Σερβίρεται ἀχνιστή.

Σέλινο μὲ μανάρι

1 κιλὸ κρέας
2 κιλὰ σέλινο
1 κουτάλα λάδι
1 κρεμμύδι μέτριο
1 αὐγὸ, 1 λεμόνι, ἀλάτι

ΕΚΤΕΛΕΣΗ: Ἄφου πλύνετε τὰ σέλινα (φύλλα καὶ πατάτα), τὰ κόβετε μικρὰ κομμάτια καὶ τὰ βάζετε σὲ μιὰ κατσαρόλα μὲ μπό-

Ναουσαϊικη κουζίνα

ἀπὸ τὸ Κ.Ε.Κ. Ναούσης

λικο νερό. Μόλις ἀρχίσουν νὰ βράζουν πετάτε τὸ νερό, πλένετε τὰ σέλινα καλὰ καὶ τ' ἀφήνετε νὰ στραγγίσουν σὲ ἕνα μεγάλο σουρωτήρι.

Στὴ συνέχεια πλένετε τὸ κρέας, τὸ βράζετε μὲ λίγο νερό καὶ ἄφου κωνέψει τὸ τοποθετεῖτε σὲ μιὰ πατέλα μαζί μὲ τὸ ζουμί του.

Σὲ μιὰ κατσαρόλα τρίβετε τὸ κρεμμύδι, τὸ τοιγαρίζετε μὲ λάδι. βάζετε τὰ σέλινα καὶ πάνω ἀπὸ αὐτὰ τὸ κρέας, ρίχνοντας συγχρόνως τὸ ζουμί, τὸ ἀνάλογο ἀλάτι καὶ τ' ἀφήνετε νὰ σιγοβράσουν ἐπὶ 10—15 λεπτά.

Ἐτοιμάζετε τὸ αὐγολέμονο περιχύνετε μ' αὐτὸ τὸ φαγητὸ καὶ στὴν συνέχεια τὸ σερβίρετε.

Καθουρμάς

Ἐπειδὴ τὴν παλιὰ ἐποχὴ δὲν ὑπῆρχαν ψυγεῖα καὶ ἦταν ἀδύνατο νὰ διατηρηθεῖ γιὰ μεγάλο χρονικὸ διάστημα τὸ νωπὸ κρέας, τὸ ἔβραζαν μὲ ἀλάτι καὶ νερό ἐπὶ πολὺ ὥρα, γιὰ νὰ κωνέψει.

Ἀπὸ τὸ βράσιμο ἐξατμιζόταν τὸ νερό καὶ ἔμεινε τὸ λίπος του. Ἐπαιρναν λοιπὸν τὸ κρέας καὶ τὸ ἔβαζαν σὲ ἕνα μεγάλο δοχεῖο ρίχνοντας ἀπὸ πάνω τὸ λίπος γιὰ νὰ τὸ σκεπάζει καὶ νὰ τὸ φυλάγει συγχρόνως ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῆς ἀτμόσφαιρας. Τὸ κρέας αὐτὸ μπορούσε νὰ διατηρηθεῖ ἕτσι γιὰ 2 μῆνες περίπου καὶ ὅποτε χρειάζονταν οἱ νοικοκυρὲς γιὰ μανείρεμα ἔπαιρναν ἀπὸ αὐτό.

Τὸ ὑπόλοιπο λίπος ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ μαναριοῦ, τὸ ἔλυωναν μαζί μὲ λίγο λάδι καὶ τὸ χρησιμοποιοῦσαν γιὰ βούτυρο στὰ καθημερινὰ φαγητὰ καὶ γλυκά.

Σώμα Έλληνίδων Όδηγών Ναούσης

Δραστηριότητες έτους 1978

7 Ιανουαρίου 1978. Κόψιμο βασιλόπιτας στην Έστια Όδηγών.

26 Φεβρουαρίου. Έορτασμός «Ημέρας Σκέψεως», στην αίθουσα της Στρατιωτικής Λέσχης.

7 Μαρτίου. Αποκριάτικος παιδικός χορός στο «Κίόσκι».

2 Απριλίου. Επίσκεψη γενικής εφόρου Σ.Ε.Ο. κ. Αιμιλίας Γερούλάνου. Παρουσίαση της λογογραφικής μας κληρονομιάς, με αναπαράσταση ντόπιων έθιμων και χορούς από το Λύκειο Έλληνίδων Ναούσης.

20—26 Απριλίου. Εκτύπωση και διάθεση 2.000 Πασχαλιάτικων καρτών, σε συνεργασία με το Β' Σύστημα Προσκόπων.

17 Μαΐου. Προβολή ταινίας και ανάπτυξη του θέματος «Προστασία περιβάλλοντος», στην αίθουσα του Πολιτιστικού Κέντρου από την περιφερειακή έφορο Σ.Ε.Ο. Ν. Λαρίσης διδα Κλεοπάτρα Παπαματθαίου.

14 Ιουνίου. Διήμερη εκδρομή στελεχών και εφόρου στην Σκιάθο.

24 Ιουλίου — 5 Αύγουστου. Κατασκήνωση οδηγών στην Μόκρη Άλεξανδρουπόλεως.

14 Σεπτεμβρίου. Επίσκεψη Πτωχοκομείου Σταυρουπόλεως Θεσσαλονίκης. Ψυχαγωγία των τροφίμων και διάθεση ρουχισμού τροφίμων και φαρμακευτικού υλικού.

7 Οκτωβρίου. Το Έσκίνημα της νέας οδηγικής χρονιάς, έγινε με πυρά και πλούσιο οδηγικό και κατασκηνωτικό πρόγραμμα, στο πλακόστρωτο του Έθνικού Παιδικού Σταθμού. Από μέρες πριν όλες οι ομάδες και τα σμήνη δούλεψαν με κέφι και ένθουσιασμό για την έπιτυχία της γιορτής, στην οποία παρευρέθηκε ο δήμαρχος κ. Δ. Βλάχος, ο πρόεδρος του δημ. συμβουλίου κ. Γ. Παπαδόπουλος, γονείς των παιδιών και φίλοι του οδηγισμού.

5 Νοεμβρίου. Πανελλήνιος έορτασμός της «Ημέρας των

5 Νοεμβρίου ημέρα Πουλιών

Στιγμιότυπο από την «ΠΥΡΑ» των Όδηγών

Πουλιών». Η φετεινή «Ημέρα των Πουλιών» είχε σαν θέμα της το παιδί και ήταν μιά θαυμάσια έκπληξη, πού την δούλεψαν με μεγάλο ένθουσιασμό περισσότερα από 45 πουλιά. Στις 11 το πρωί, αφού άκούστηκε από το ραδιόφωνο το μήνυμα της εφόρου κλάδου πουλιών, όλα τα παιδιά χωρισμένα σε μικρές ομάδες και κρατώντας άφθισες με συνθήματα και μπλόκ με έρωτήσεις, ξεχύθηκαν σε μέρη όπου την ώρα εκείνη υπήρχαν παιδιά ηλικίας 7—11 έτων, άγόρια, και κορίτσια (πάρκο, πλατεία, παιδική χαρά κ.λ.π.). Κάθε φύλλο του έρωτηματολογίου ήταν για ένα παιδί. Αφού κουβέντιαζαν μαζί του, σημείωναν προσεκτικά τα στοιχεία και τις άπαντήσεις του

σε κάθε έρώτηση. Αφού δούλεψαν δημιουργικά για δύο ώρες, παρέδωσαν τα μπλόκ στην τοπική έφορο διδα Εύγενία Ζάλιου και έγινε το κλείσιμο.

Η συμμετοχή αυτή στην φετεινή «Μέρα των Πουλιών» θά είναι μιά προϋπόθεση για να πάρουν μέρος τα Πουλιά στο Πανελλήνιο Συνέδριο Πουλιών '79.

13 Νοεμβρίου. Χορευτικό άπογευματινό για τις μητέρες των παιδιών και φίλες του Όδηγισμού, σε συνδιασμό με έπίδειξη μόδας.

10 Δεκεμβρίου. Τελετή ύποσέσεως κλάδου πουλιών, στην αίθουσα της Στρατιωτικής Λέσχης.

Τό Τοπικό Τμήμα Σώματος Έλληνίδων Όδηγών Ναούσης

Δραστηριότητες Κέντρου Έργαζομένου Κοριτσιού

«Γιορτή του Τρύγου»

Την Δευτέρα 16 Οκτωβρίου, στην κατάμεστη αίθουσα του τουριστικού περιπτέρου «Κιόσκι» περισσότερες από 250 μητέρες μαθητριών και φίλες του Κέντρου Έργαζομένου Κοριτσιού, έζησαν αξέχαστες στιγμές, πλημμυρισμένες κέφι και παλιές θύμισες του τρυγητού.

Τις προσκεκλημένες υποδέχονταν μαθήτριες ντυμένες με ντόπιες και χωριάτικες στολές, προσφέροντάς τους κρασί, σουβλάκια, σταφύλια, κυδώνια και μουστόπιττα, φτιαγμένα από τις ίδιες.

Η προϊσταμένη Ευγενία Ζάλιου, αφού ευχαρίστησε τις παρισταμένες για την αγάπη με την οποία αγκαλιάζουν κάθε έκδηλωση του Κ.Ε.Κ., αναφέρθηκε για λίγο στο έπιτελούμενο έργο της σχολής και στην συνέχεια τρεις μαθήτριες μίλησαν για την προέλευση του άμπελιού, την θετική και αρνητική επίδραση του κρασιού και τὰ έθιμα που συνδέονται με τόν τρύγο. Έπειτα έγινε άναπαράσταση του τρυγητού της παλιάς Νάουσας. Κάτω από τους ήχους της γκάϊντας παρουσιάσθηκαν οι μόμιες με τὰ καλάθια στο χέρι και ένα γαϊδουράκι στολισμένο κατά τὸ έθιμο με κουδούνια, κορδέλλες, λουλούδια και φορτωμένο με καρδιά. Αφού χόρεψαν τούς πα-

Από τὴ γιορτὴ τοῦ Τρύγου στὸ Τουριστικὸ Περιπτέρο

τροπαράδοτους χορούς, παρέσυραν στὸ γλέντι πὺ έμεινε άμείωτο μέχρι τέλους και όλες τίς προσκεκλημένες.

Κατά τὴν διάρκεια τοῦ άπογευματινοῦ έγινε ἡ δωρεάν κλήρωση τῶν δώρων, πὺ έπείμισαν οί δασκάλες και οί μαθήτριες τῶν τμημάτων τῆς σχολῆς.

8 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1978

Τὸ προσωπικό και οί μαθήτριες τοῦ Κ.Ε.Κ. πραγματοποιήσαν ἡμερήσια έκδρομή στην Λάρισα. Αφού επισκέφθηκαν τὸ Κ.Ε.Κ. Λαρίσης, όπου έγινε σύσφυξη τῶν σχέσεων και άνταλλαγή άπόψεων πάνω σέ θέματα κοινού

ένδιαφέροντος πῆγαν στὸ μοναδικό έργοστάσιο ύαλουργίας τῆς περιοχῆς και παρακολούθησαν από κοντά ὅλη τὴ διαδικασία έπεξεργασίας και τελικῆς κατασκευῆς άντικειμένων από γυαλί. Στην συνέχεια επισκέφθηκαν τὸ στρατιωτικό άεροδρόμιο, όπου είδαν τὴν έκθεση άεροπορίας και τούς διάφορους τύπους πολεμικῶν άεροπλάνων.

1 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

Ψυχαγωγικό άπογευματινό τῶν μαθητριῶν στην αίθουσα τῆς Στρατιωτικῆς Λέσχης, πὺ άργανώθηκε από τὸ διοικητικό συμβούλιο μαθητριῶν τῆς σχολῆς.

Δραστηριότητες Λυκείου Έλληνίδων

1975 Άμύνταιο. Έμφάνιση τοῦ χορευτικοῦ συγκροτήματος στὸ Α΄ φεστιβάλ λαϊκῶν χορῶν Άμυνταίου. Στην έκδηλωση αὐτὴ έμφανίσθηκε για πρώτη φορά τὸ μικρό χορευτικό (παιδιά ηλικίας 9—12 ετών) με τὸν δάσκαλο χορευτὴ Τάκο Καραϊσκο.

Χίος. Κατόπιν προσκλήσεως τοῦ δημάρχου τῆς Χίου τὸ Λ.Ε.Ν. έδωσε παραστάσεις με έξαιρετική έπιτυχία.

1976 Βαζελῶνας. Τὸ παιδικό χορευτικό συγκρότημα, παρουσία

Ναούσης

τοῦ στρατηγοῦ Α΄ Σ.Σ., συμμετείχε με έπιτυχία στις έορταστικές έκδηλώσεις τοῦ Άγ. Ιωάννου Βαζελῶνος.

Φλώρινα. Στὸ Πανελλήνιο φεστιβάλ Φλωρινῆς, μεταξύ 18 άξιολόγων συγκροτημάτων άπ΄ ὅλα τὰ διαμερίσματα τῆς Έλλάδος, άπέσπασε τὸ Α΄ βραβείο

άπό τὴν έπιτροπή πὺ άποτελεῖτο από τὴν κ. Τσάτσου, τὸν κ. Μαρινάκη, τὸν κ. Μάτσα και τὴν Ίφιγένεια Διδασκάλου.

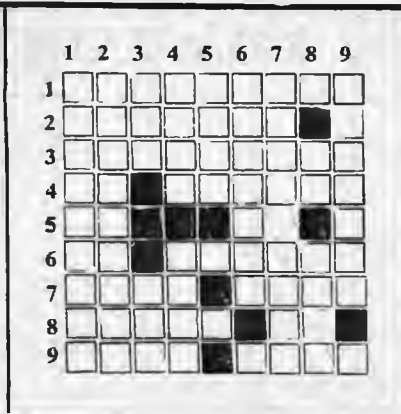
Λάρισα. Συμμετοχή στὸ πρωτο Πανελλήνιο Φεστιβάλ Έθνικῶν Λαϊκῶν Χορῶν Λαρίσης με έπιτυχία.

1977 Λάρισα. Στὸ Β΄ Πανελλήνιο Φεστιβάλ Λαϊκῶν χορῶν Λαρίσης, εν μέσω μεγάλων έπευφημιῶν, τὸ Λ.Ε.Ν. έρχεται πρῶτο Νάουσα. Φθάνει στην Νάουσα τ

ΝΑΟΥΣΑΙ-Ι-ΚΟ

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. Στην γενική αυτή κατηγορία υπάρχουν όλα τα δέντρα που καλλιεργούνται στην περιοχή μας.
2. Με πολύ δυσκολία και ειδικές προετοιμασίες αναπτύσσεται στη Νάουσα.
3. Στην αιτιατική μία από τις σπουδαιότερες εργασίες στο δάσος μας.
4. Τα αρχικά μιας βαθμίδας εκπαίδευσης — Δισχιζανε πολλά την Νάουσα πριν να κατασκευασθούν οι ύπνομοι (ναουσα.).
5. Τα αρχικά πρώην πρωθυπουργού που είναι και τώρα βουλευτής. — Άρθρο.
6. Τα άνθη που συναντώνται συχνά στα σταυρόλεξα. — Από αυτό το χωριό της Πτολεμαίδας καταγονται πολλοί Ναουσαίοι.
7. Το επίσημο πρακτορείο ειδήσεων μιας γειτονικής μας χώρας. — Μουσικό όργανο μεγάλου μεγέθους.
8. Είναι μία περιοχή, κάτι σαν συνοικία στην Νάουσα, αλλά και γνωστό συνοριακό φυλάκιο. — Το σύμβολο είδικου τύπου εταιρείας.
9. Βουνό της Θεσσαλίας. — Δερμά-

τινος θύλακος, τουλούμι.
ΚΑΘΕΤΑ

1. Στην αιτιατική μία από τις παλιές αθλητικές ομάδες της Νάουσας με ένδοξη ιστορία.
2. Δεν έρχεται τα τελευταία χρόνια το αποδημητικό αυτό πουλί στη Νάουσα, που του έχουμε μάλιστα δώσει το όνομα άλλου πουλιού.
3. Δεν τρώγεται έτσι το κρέας. — Στην αρχαιότητα έτσι λεγότανε ο χοίρος.
4. Ή παρεία του πλοίου — Απαραίτητο εξάρτημα της στολής του γενίτσου, το όπλο του.
5. Αντίστροφο είναι απαραίτητη ή καλή του κατάσταση και ή επάρκεια του για ένα καλά μελίσσι (αίτ.).
6. Τα βάζουμε για προφυλακτικούς

ΣΤΑΥΡΟΛΕΞΟ

- λόγους στα σκυλιά.
7. Ένα είδος θηλαστικού που βρίσκεται ακόμα σε μερικά μέρη της Ελλάδας κυρίως στα νησιά (μέ άρθρο).
 8. Άρθρο θηλυκού γένους στον πληθυντικό. — Τα αρχικά ενός οργανισμού κρατών που ρυθμίζουν την ζωή μας στον ενεργειακό τομέα.
 9. Άκακα και άθωο ζωσ που αποτελούν και ευχάριστο παχαλινό μεζέ.

ΙΩΑΝΝΗΣ Α. ΚΑΡΑΤΣΙΩΛΗΣ

Η ΛΥΣΗ ΤΟΥ

ΚΑΘΕΤΑ
1. ΟΥΛΙΑΝΑΚΟ, 2. ΠΕΝΚΑΝΟΣ, 3. ΟΥΛΙΑΝΑΚΟ, 4. ΡΟΤΑ — ΠΑΝΑ, 5. ΟΥΛΙΑΝΑΚΟ, 6. ΦΙΜΙΣΤΡΑ, 7. ΟΥΛΙΑΝΑΚΟ, 8. ΑΙ — ΟΠΕΚ, 9. ΑΡΝΑ
—ΑΣΚΙ,
8. ΚΟΝΑ — Ο.Ε., 9. ΟΣΣΑ
—ΤΑ, 6. ΙΑ — ΠΥΡΓΟΙ, 7. ΑΝΣΑ —
ΚΑΝΕΝΝΟΠΟΥΛΟΣ), 4. ΜΕ — ΑΓΓΙΑ, 5. ΟΥΛΙΑΝΑΚΟ, 2. ΠΕΝΚΑΝΟΣ, 3. ΟΥΛΙΑΝΑΚΟ, 4. ΡΟΤΑ — ΠΑΝΑ, 5. ΟΥΛΙΑΝΑΚΟ, 6. ΦΙΜΙΣΤΡΑ, 7. ΟΥΛΙΑΝΑΚΟ, 8. ΑΙ — ΟΠΕΚ, 9. ΑΡΝΑ

προεδρικό Ζευγος και η κ. Τσάτσου επισκέπτεται το Μουσείο. Συγχαίρει το διοικ. συμβούλιο για την οργάνωση του Μουσείου και του χορευτικού συγκροτήματος, το οποίο έλαβε μέρος στην αναπαράσταση της θυσίας στους Στουμπάνους, με άνεπανάληπτη επιτυχία.

Όλλανδία. Στην Έλληνική έβδομάδα στο DURNEL της Όλλανδίας, κατόπιν ειδικής προσκλήσεως συμμετέχει το Λύκειο με άφάνταστη επιτυχία.

Βαζελώνας. Το μικρό χορευτικό συγκρότημα, άποσπῶ το Α' βραβείο.

1978 Έδεσσα. Την πρωτοχρονια καταχειροκροτήται το συγκρότημα στην Μεραρχία Έδεσσας.

Παρίσι Μάιος 1978. Όλα τα μέλη του χορευτικού συγκροτήματος πέρνουν μέρος στο καρνα-

Δραστηριότητες Λυκείου Έλληνίδων Ναούσης

βάλι των καρναβαλιών του Παρισιού. Ή εμφάνισή τους είναι άνεπανάληπτη και έρχεται 20 μεταξύ των 15 καλλιτέρων παγκοσμίων χορευτικών συγκροτημάτων.

Παρίσι Ιούλιος 1978. Δίνει πανηγυρική παράσταση στο θέατρο OLYMPIA του Παρισιού. Όλες οι έφημερίδες και τα περιοδικά γράφουν ευμενέστατα σχόλια.

Καλαμάτα Ιούλιος 1978. Στο Πανελλήνιο φεστιβάλ Καλαμάτας συμμετέχει και άποσπῶ με μεγάλη επιτυχία 2 χρυσά βραβεία. Φθάνουν συγχαρητήρια για την άψογη εμφάνιση του συγκροτήματος και την προσφορά

του συμβουλίου.

Αύγουστος 1978. Κατά την παραμονή της βασίλισσας της Όλλανδίας στη βίλα του έφοπλιστού Καρρά έμφανίζεται ένα τμήμα του συγκροτήματος και άποσπῶ από την Μεγαλειοτάτη τον θαυμασμό και τα χειροκροτήματα, τόσο για τους παραδοσιακούς χορούς και τις στολές, όσο για το παράστημα και το ήθος των χορευτών.

Σεπτέμβριος 1978. Συμμετοχή του χορευτικού συγκροτήματος στο Γ' Πανελλήνιο Φεστιβάλ Φλωρίνης Μεταξύ 17 συγκροτημάτων άποσπῶ με την «ΜΠΟΥΛΑ» το Α' βραβείο.

Σεπτέμβριος 1978. Το Λύκειο Έλληνίδων Ναούσης συμμετέχει στο Φεστιβάλ Σουφλίου και άποσπῶ χειροκροτήματα ένθουσιασμού για την καθ' όλα άρτια και άψογη εμφάνιση των χορευτών του.

Λύσεις στα προηγούμενα

1) ΚΑΤΟΣΤΑΡΙΚΟ ΚΑΙ ΔΡΑΧΜΕΣ

Δέν υπάρχει τετραγωνικό καταστάριχο (όπως π.χ. τετραγωνικό μέτρο), και τετραγωνική δραχμή. Άρα τὸ νά θγάλομε τήν τετραγωνική ρίζα ἀπὸ τὸ $\frac{1}{4}$ καταστάριχο καὶ 1,25 δρχ. δέν ἔχει νόημα.

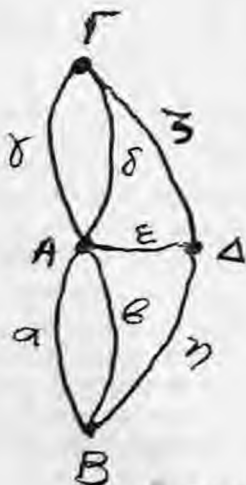
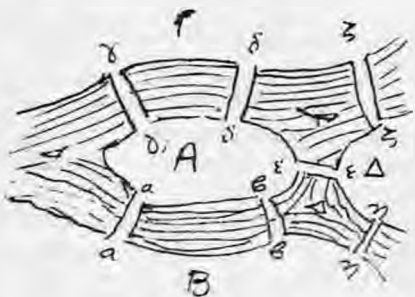
2) ΤΟ ΑΘΡΟΙΣΜΑ ΤΩΝ ΚΑΘΕΤΩΝ ΠΛΕΥΡΩΝ = ΥΠΟΤΕΙΝΟΥΣΑ

Σύμφωνα με τήν έννοια τοῦ ὀριου, μιά μεταβλητή X ἔχει ὄριο μιά σταθερή a ὅταν ἡ διαφορά $x-a$ ἀπόλυτα τείνει σὲ μηδέν. Στὸ πρόβλημά μας τὸ ἄθροισμα S_v τῶν ὀριζόντιων καὶ κατακόρυφων τμημάτων ἔχει ἄθροισμα $S_v = AB + AG$ σταθερὸ καὶ φαινομενικὰ, γιατί τὸ v μεταβάλλεται, φαίνεται μεταβλητή.

Ἄν λοιπὸν a ποῦμε τήν ὑποτείνουσα BG πού εἶναι σταθερή ἢ διαφορά $S_v - a = AB + AG - a$ εἶναι πάντοτε σταθερή καὶ διαφορετική ἀπὸ τήν μονάδα.

3) ΟΙ ΕΦΤΑ ΓΕΦΥΡΕΣ

Τὸ πρόβλημα αὐτὸ εἶχε προταθεῖ καὶ λυθεῖ ἀπὸ τὸν EULER καὶ ἀναφέρεται στίς γέφυρες τοῦ ποταμοῦ PREGER τῆς πόλης KÖNIGSBERG

Ἄν κάθε κομμάτι γῆς τὸ παραστήσομε μὲ σημεῖο καὶ κάθε γέφυρα μὲ γραμμὴ τότε παίρνομε ἓνα σχῆμα σάν τὸ διπλανό. Ἀπὸ τὸ σχῆμα αὐτὸ φαίνεται πὼς σὲ κάθε σημεῖο καταλήγουν ἢ ἔξικινούν τρεῖς γραμμές. Ἄρα εἶναι ἀδύνατο νά περάσει, κανεὶς μόνο μιά φορά ἀπὸ κάθε γραμμὴ καὶ νά βρεθεῖ σὲ ἄλλο σημεῖο. Αὐτὸ συμβαίνει γιὰ κάθε σημεῖο σὲ ὅποιο καταλήγει μονὸ πλῆθος γραμμῶν.

Στὸ πρόβλημα αὐτὸ δόθηκαν ἀργότερα καὶ ἄλλες μορφές. Δίνουμε μιά παραλλαγή. Ἄνας θέλει νά περάσει μόνο μιά φορά τὰ σύνορα ὄλων τῶν χωρῶν μιάς ἠπείρου. Ποιά εἶναι ἡ διαδρομὴ του; Ἄν παραστήσομε τίς διάφορες χώρες μὲ σημεῖα καὶ ἐνώσομε αὐτὰ μὲ γραμμές κάθε ζευγάρει σημεῖων παριστάνει χώρες μὲ κοινὰ σύνορα. Ἄν πάρομε σάν ἠπείρο τήν Εὐρώπη τότε θά δοῦμε πὼς δέν ὑπάρχει λύση γιατί ἡ Δανία καὶ Πορτογαλία π.χ. ἔχουν σύνορα περριτοῦ πλῆθους (Δανία—Γερμανία) (Πορτογαλία — Ἰσπανία).

Προτεινόμενα

1) ΤΟ ΚΑΛΠΙΚΟ ΚΕΡΜΑ

Ἔχομε 12 κέρματα ὀνάμεσα σὲ ὅποια τὸ ἓνα εἶναι κάλπικο (ἐλαφρύτερο ἢ βαρύτερο). Μὲ τρεῖς μόνον ζυγίσεις νά βρεθεῖ τὸ κάλπικο αὐτὸ κέρμα.

2) ΓΙΝΕΣΤΕ ΜΑΝΤΗΣ

Παίρνετε 20 τραπουλόχαρτα. Τὰ χωρίζετε σὲ 10 ζευγάρια κλειστά. Λέτε σὲ κάποιον νά διαλέξει ἓνα ζευγάρει νά τὸ δεῖ καὶ νά τὸ βάλει ὀπάνω σὲ ἓνα ἀπὸ τὰ ὑπόλοιπα 9 χωρὶς νά τὸ χωρίσει. Μαζεύετε ὄλα τὰ ζευγάρια δέν τὰ ἀνακατεύετε καὶ τὰ βάζετε ἓνα—ἓνα ἀνοικτὰ

3) $1 = -1$

Ἄπὸ τὰ μαθήματα τῆς Ἄλγεβρας εἶναι γνωστὸ πὼς $i^2 = -1$

$$\text{καὶ } i = \sqrt{-1} \quad \text{Ἄρα } \sqrt{-1} \cdot \sqrt{-1} = \sqrt{(-1) \cdot (-1)} = \sqrt{1} = 1$$

$$\text{δηλαδή } i \cdot i = 1 \quad \text{ἢ } i^2 = 1 \quad \text{ἢ } -1 = 1$$

Ποῖο εἶναι τὸ ἀπῆλμα;

Τοῦ Σταύρου Σαμαρᾶ

πιά σὲ ὀρθογώνιο πού νά παίρνετε πέντε χαρτιά ὀριζόντια καὶ 4 κάθετα. Ἡ τοποθέτηση ὀμως θά γίνει σύμφωνα μὲ ἓνα κρυπτογραφικὸ πῖνακα πού ἔσετε ἔχετε σὲ μυαλό σας. Σᾶς τὸν δίνουμε

Μ	Α	Τ	Α	Ξ
Δ	Ε	Δ	Ι	Τ
Ν	Ο	Μ	Ε	Ν
Κ	Ο	Κ	Ι	Ξ

Στὸν πῖνακα αὐτὸ οἱ λέξεις δέν ἔχουν νόημα ὀλλά συνολικὰ ἀποτελοῦνται ἀπὸ 2Μ, 2Α, 2Τ, 2Σ, 2Δ, 2Ε, 2Ι, 2Ο, 2Κ, 2Ν. Λέτε λοιπὸν στὸν συμπαίκτη σας σὲ ποιὲς σειρές ἢ ποιὲς στήλες βλέπει τὰ χαρτιά του. Ἄς ποῦμε σᾶς ἀπαντὰ 1η καὶ 3η σειρά. Ἡ πρώτη καὶ τρίτη σειρά ἔχουν κοινὸ γράμμα τὸ Μ. Ἐσοκῶνετε λοιπὸν τὰ χαρτιά πού βάλατε στίς θέσεις αὐτές αὐτὰ εἶναι τὸ ζευγάρει πού εἶχε διαλέξει. Σᾶς δίνουμε ἓνα ὀκόμο πῖνακα μὲ τριάδες ὀμοίων γραμμάτων. Θά σᾶς χρειαστοῦν 24 τραπουλόχαρτα.

Λ	Α	Ν	Α	Τ	Α
Λ	Ε	Β	Ε	Τ	Ε
Λ	Ι	Β	Ι	Ν	Ι
Ν	Ο	Β	Ο	Τ	Ο

Ἡ «ΝΙΑΟΥΣΤΑ» στηρίζεται στήν ἀγάπη καί τό ἐνδια-
φέρον τῶν συνδρομητῶν της

Παρακαλοῦμε νά μεριμνήσετε γιά τήν ἀνανέωση
τῆς συνδρομῆς τοῦ ἔτους 1979

ΦΥΛΑΞΤΕ ΤΑ ΤΕΥΧΗ ΤΗΣ «ΝΙΑΟΥΣΤΑΣ»,

Μέ τό 5ο τεῦχος ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ – ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ

θα προμηθευτεῖτε καί τό εὔρετήριό τῆς ὕλης

τῶν πέντε πρώτων τευχῶν τῆς «ΝΙΑΟΥΣΤΑ»